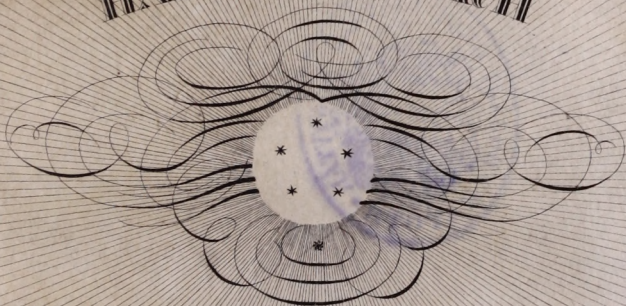

AURORA

HAZAI ALMANACH

Kiadá

KISFALUDY KÁROLY

1827.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

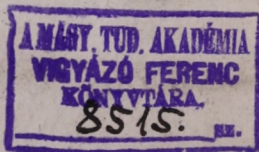

v. Schwind del.

L. Poratky sc.

A^o Hazai Szeretet.

307.634

NAGYMÉLTÓSÁGU
CZIRÁKI ÉS DIENESFAI
GRÓF CZIRÁKY ANTAL
MAGYARORSZÁG FŐTÁRNOKA
HITVESÉNEK,
SZÜLETETT
BATTYÁNYI
GRÓF BATTYÁNYI MÁRIA
ASSZONYNAK,
CSILLAG-KERESZTES, ÉS CS. KIR. FŐ UDVARI
DÁMÁNAK
Ő EXCELLENTIÁJÁNAK

MÉLY TISZTELETTEL.

A U R O R A

(h a t o d i k é v.)

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

A' SZISZEKI GYŐZŐDELEM.

(1593.)

Szép Haza ! fényben uszó , valamíg szolgálja szerencséd ;
Mígnem az Eg idegen tüneményt támaszta fejedre ,
Melly védesillagodat kiszoríttá ősi helyébül ;
Szép Haza ! tündöklő Lajos és Mátyásnak alatta ,
A' birodalmak közt koronád vala még mikor első ; —
Hah ! mire gerjedek itt , hol ezek fordulnak eszembe !
Hah ! szent gondolatok , kevesig távozzatok innen ! —
Mért kellett ismérned urat későbbre Pogányban ?
Voltak eszes fiaid , járók hasznodra tanácscsal ;
'S kár , hogy sokszor az ártalmast választva követted !
Voltak erős hősid , kiknél a' helleni Spárta ,
'S Róma jelesbekkel fel nem lép férfi korában .
Ellenesid soka hasztalanul késérte leverni :
Számodnak kevesét a' sziv pótolta , 's vitézség ,
'S a' szoros öszzesfogás . Tanum erre vidéke Sziszeknek .

Félszázadgya lejárt az igának , melyet az Osmán
 Ránk nehezítte. Pogány zászlóját hozta naponként
 Bellebb. Főbb helyeink: Buda , Pécs , Esztergom alatta
 Nyögtenek , és Nógrád , 's száznál több várak ezeknek
 Hátok után. Jöbbrul nyujtózott ellene Győrnek ;
 Bosznyából délszakra hatott , Zágrábra meresztvén
 Vérszemeit. Körül a' gyönyörű térséget emészte
 Vad dühe. Ártatlan lakosit rabszíjra kötöztvén
 Falkánkint hajtotta kinosb életre halálnál. —
 Így tön mindenkor , 's nem jó valahára szelídebb
 Eszre , 's az emberi szív feneségét (hallani szégyen !)
 A' maga csufságát meg nem boszszullya Keresztény !
 Vért pözsdítt miket elkövetett amaz emberi szörnyet,
 Színánnak kedvencze , Haszán , most Bosznyai Bassa.
 Égtevek a' falvak partyán a' Száva vizének ,
 És a' Dráva között. A' népnek része futással ,
 Hagyva szülő földét eredett menekedni hegyekbe :
 Rész a' fegyver alatt eldült ; a' többi török rab.
 Ezt sem elégli Haszán. Bellebb csalogattya dagállya ,
 A' hirnévrejutás ; az eszét foglalta ragadmány :
 'S még inkább gyujtotta tüzet gyűlölése hitünknek.
 „Még Sziszek áll utban ; még ezt kell hajtnom igába ;
 'S e' kicsided fészket játék elvenni Haszánnak ;“
 Így izgatta magát a' szarvas holdat imádó. —

Már tisztelte Sziszek Rómát mint római fokhely;
 'S még régebbi üdő ismérte Segesta nevéül.
 A' rohanó Szávába holott a' Kulpa beömlik,
 'S a' két viz hegyes ékre szalad, bekerítve az Odra
 Mély és posványos folyamátul, szinte szigetben
 Álla Sziszek. Fala téglarakás, háromszögü alkat.
 Régi magyar Fejedelmek adák a' püspöki karnak;
 (Közneve Káptalan.) E' testnek két tagja viselte
 A' kormányt: JURACS és FINTICS: mind karra vitézek,
 Mind a' hadviselés csinnyában jártasok észszel;
 Vélekedés fellül harcban forgódni keményültt
 Lélekkel bátrak, 's szemközt mérkezni kívánók
 A' hazafosztókkal, felszenteltt férfiak ámbár.

Elkészült Juracs a' lehető rohanásra. Kivülrül
 A' fiatalságot beszede. Indította segédül
 Szeghegyi száznál több idegent Zágrábi hadából
 Hozzá, még mielőtt a' vár bé volna szorítva.
 Élelmet 's hadiszert takarította be, mennyivel a' nagy
 És netalán huzamos vívást meggyőzni reméllé.
 És hogy elintézett mindent, így szólla; „Vitézek!
 Nem mulik a' nélkül, hogy az Osmán meg ne keressen,
 És ugyan ez napokon bennünket. Tudnotok illik
 Mennyiben áll Sziszeket megtartani drága hazánknak.
 Elvesz félország, e' várt ha kezünkrül elejti.

És ne kesergne szívünk azokon, kiket elragad, édes
Vérünkön, ha daczos feszegését vissza nem ütjük.
Ránk néznek feleink, és biznak: meg ne gyalázzuk,
Mellyet ezig szereznék jól emberkedve, nevünket.

Kétszer elüztük már falainktul bátoron őket,
Hidgyük, mostan is ad diadalt hadainknak az Isten.
Ninesenek a' Magyarok távol. Nádasdi, Enyingi,
És Erdődi Tamás a' Bán; Tahi, Dersfi, Turóczi,
Draskovics és Forgács; nem leszünk hagyva magunkra.
Szeghegyi Zágrábott. Kerekéről hir vagyon, ő is
Hogy most szállt be derék ötszáz külföldi lovaggal.
Isztria fegyveresit Paradízi vezéreli: Károl -
Vár Ligetit csőves seregének tette fejévé.
Isten után illy 's ennyi hadak védelme elég leszsz,
És a' tí kezetek, megtartására Sziszeknek.
Hogyha ki nem bátor hoszszasb vívásra közöttünk,
És hűledez félelme miatt: most szélnek eredgyen,
'S élelmét ne fogyaszsa derék bajtársinak ittben.
Senki Muzulmánnaal ne beszéllyen; senki, az ostrom
Míg tart, a' várnak feladását szóba se hozza.
Isten előtt kiki esküdgyék most ujjonan a' vár
Oltalmára Királyunknak hűséget; azon kül
Esküdgyék kiki társának, lelkére, kimultig
Hogy nem hagyja helyét, sem társát nélküle veszni.

Nem hiszem; ámde lehet, hitebontó hogy kerül itt is:
Megmondom, kit ezen bűnben lelek, életevesztett.

Várnagyi tisztebül ha kitérek: szurjatok által,
Mint ki kemény törvényt szerczék, 's megszegtem az első;
Ám fogadom, hogy ezért egy csöpp vér sem foly eremből.
Tudgyátok, legelől szoktam harczolni vezértek,
'S e' nemes erkölcsben most sem hág senki előmbé."

Igy szólott az erőslelkű papi várnagy az őrző
Kis hadhoz; de belül gondoknak gondgyai nyomták.

Más részen gyűjtötte Haszán minden felül Osmán
Kontyosait, valamerre kinyult birodalma hazánkban.
Pécs, Sziget, Esztergom, Nándor, Tömös, és Fülel, és több
Várakbul szaporítva hadát iszonyúra nevelte.

Negyvenezer fegyverviselő jöve Bányalukába
Össze tavaszfélen, lovas, és gyalog. E' kívül a' sok
Kukta 's peszér, prédára lesők, 's más csöppüs elegy nép.

Pattantyúja: sudár 's falrontó számra felesb volt

Kelletinél; harmincz sajkát fárasztá vonások

A' Száván. Vágó barmok csordái pazarló

Bőséggel követék, és minden egyébennemű élet;

A' Török illy számmal tartott, és illy nagy erővel

Kulpa felé a' Száva körül, 's megszálla Sziszeknek

Környékén. Memi Bég legelőbb hidat üttete gyorsan

A' vizen, és gyalogit rajt általvitte tövébe

A' várnak; de Haszán túlfélen járata táborn ,
 'S Kurt Béget , hitehagyta Olasz , küldötte Juracshoz
 A' beszorított várt felkérni nevére Murátnak.

„Mondd , így szólla Haszán Kurt Béghez , mondd meg
 az ebnek ,

A' Jézus papjának , urát hogy nézze Murátban ,
 Isten után kihez e' földön nincs senki hasonló.

Értse parancsolatom : még ez napon adgya fel a' várt.
 Tudgya meg : itt nem vesztek üdőt ; 's ha továbbra
 halasztya ,

Bár papucsom talpát nyalogassa , lefejtetem élten
 Bőrét , 's úgy vetem őt konczonként éhes ebeknek.
 Nyolczvanezer hívvel vagyok itt ; ugyan annyi van utban ;
 Jaj leszz a' földnek , mellyet megszállok ezekkel !
 Vén , gyerek , aszszonyi nép , hacsak a' föld nem nyeli ,
 kardom

Éle alatt hull el , 's még magnak sem hagyok élő.
 Esküszöm : a' Német Császár ki nem ássa kezemből ,
 Bár egyig valamennyi hadát felgyűjtse Sziszekhez.
 Vagy bizik a' falban ? vasbul legyen az , de berontok
 Rajta , 's Murát zászlója lobog holnapra szegélyén.
 Mondsza : hijába Haszán nem szóll ; sem kérni szokása
 Hitvány szolgáját , kinek élte halála kezében.“
 Ezzel ereszté el követét a' Boszniai Bassa.

Elvégzé Kurt Bég hagyomását gögös urának
 Ránczos homlokkal, 's e' választ vette Juraestul :
 „Jézus papja vagyok ; de azért a' kardra is illik
 Felkenetett markom. Fenyegessen mást urad , engem
 Meg nem ijeszt. Jól tudgya ki vel van dolga. Ha ember ,
 Üssön rám : nem azért vagyok itt , hogy szembe se álljak.
 Félékenyt gondol bennem , 's ezt vajki csodálom ;
 Ám jut eszébe , taval hogy vélem valla kurdarczot.
 Nyolczvanezert számlál , mondád , a' Boszniai tábor ;
 Annyival a' szégyenvallásnak piszka nagyobb leszsz
 Rajtatok , és jelesebb a' hir , melly ránk marad ebbül.
 Bőrömet éltemben , fogadom , nem láttya lefejtve ,
 Sem fejem áraban nyelvemtül talpa nem ázik.
 És ártatlanokat hogy szoktatok ölni , nem ujság
 Nálatok , emberi vér kiknek fürdötök , italtok.
 Hogy bizom a' falban , van okom ; de az Isten az első ,
 A' ki segített , 's viadalmunkban lankadni nem enged.
 Hogy feltűzze Haszán zászlóját holnap : az álom ;
 Mondani könnyű ezt : de ki fél csak pusztá szavaktul ?
 Várnagyi tisztemben , papitársim mellyre emeltek ,
 Büszke vagyok , 's szeretem , hogy üdött unalomra nem adtok.
 Nézz szemeikbe ezen hősöknek : mellyike sárgul
 A' szálkás izenetre ? kinek jut eszébe halála ?
 Míg ezeket ki nem irtya Haszán ; míg engem az élők

Számábul ki nem olt : Sziszeket bé nem veszi ; csak holt
Testünkön férhet hozzá ; mondd ezt meg uradnak.“

A' követ így ment el , menydörgő szókat okádván
Viszsza , 's menet közben Juracsot fenyegette kezével ;
És a' pattantyús eggy ágyút gyujta utánna ,

Hogy tudhassa Haszán , mint leszsz próbája fogadva.

„Férfiak ! itt az üdő , mondá Juracs ; ámde ne féllünk ;
Él , és oltalmaz , bizzunk ! bennünket az Isten.

A' haza sem hágy el ; fordul majd jobbra szerencsénk ;
És ha reánk Isten veszedelmet küldne , fogadgyuk
Víg szívvel : ne szomorkodgyunk : leszen érte jutalmunk
A' jobb életben , 's maradékink áldani fognak.“

Elvégzé szavait , 's kiderültt homlokkal az őrzet
Zászlóját nyujtá JURANICS Lászlónak. Ez öcsese
Volt vala bátyjárul. Tőnemzetsége vitézül
Szolgált , még miüdőn Kálmán birodalma virágzott.
Őse magyar születés. Hajdan neve GYÖRFI ; de minthogy
A' tót földön adott jószágot néki Királya :
(Érdemeit hadban szereze ;) oda vitte lakását ,
'S lassanként Juranics lépett a' Györfi helyébe. —
„László , kedves öcsém ! szállíttá bátya az izmos
Hőst ; vérem vagy ugyan ; de nem ezt nézzük ma : vitézség ,
A' lélek nagysága , halált mellý megvet , az első.
Tudva jelességed nálunk. Ismérjük erődöt.

E' kincset kezeidre bizom ; légy ember. Utolsó
 Csöppvérig tartsd meg, soha hogy ne rutítsa pogány kéz.“
 „Várnagyom, és bátyám! köszönöm, hogy öcsédre tekintél
 E' tiszttel, felelé; meglássd, hogy nem pirul értte
 Arczám, sem téged nem epezt a' fájdalom, engem
 Hogy választottál. Hitemért, és édes anyámért,
 (Érdemes e' szent nézve hazánk;) leszek áldozat inkább,
 Hogysem ezen kincset haggyam választani tőlem.
 És, noha esküdtem melléje; de esküszöm újra:
 Hallya meg ég és föld: meg nem foszt tőle török kar
 Míg leszek épségben, 's ereim melegítti futó vér.“

Ezt csak alig végzé, Memi Bég megereszti tüzelgő
 Ágyúit. Sűrű záporoként a' falnak arányzott
 Glóbisok omlottak. Reneg a' föld, mint mikor a' meny
 Rettenetes dörögése alatt rázkódni szokása.
 Nincs szünet éjfélig: de sehol rés nem nyílik; a' bel
 Épületekre szakad fogamatlanul a' tüzes érczár.
 Szorgosan a' Várnagy járkál tisztének utánna,
 Biztat is, és oktat; nem lel kit feddeni kellne:
 Olly jelesen forgatta magát hadinépe Juracsnak.

Már felfalta Haszán Sziszeket; már gőzös agyában
 Főzé a' fényes diadalt: mint küldi Bizantzba
 A' lenyuzottfejeket; — vad öröm, 's embertelen erkölcs!
 Eunyí üdő forgása után sem tudsz-e kiveszni? —

Mint a' zászlókat Sophiának ajándokul; a' rab
Ifjakat ezrenként a' nagy hét tornyu piarczra.
Ámde nem úgy tartotta magát a' várbeli hadnép,
Hogy Memi Bég hozzá könnyen férhetne, vesződék.
Éjtnapon ámbátor már harmad virradat oltá.

Méreg emésztí Haszánt; dúlfúl, tajtékozik ajka,
Hogy Memi Bég késik; 's szállítván Jussuf Agáját,
Általa ezt izené: a' Bégnek mondd meg: utolsó
Napja ez éltében, ha Sziszeknek még ma falárul
Nem látom Mahomet zászlóját lengeni. Félnék
Aszszony-e, hogy hitvány esztragfészeknek alatta
Veszteget annyi üdőt, és csak kérődzik ökörkint?
Ássa ki a' rókát, ha ki nem csalhattyá lyukából.
Küldök ezer Jancsárt még hozzá, 's esküszöm Allah
Szentségére: ha fel nem hág, megfojtatom ez nap!"
Ó így menydörgött, büszkén simogatva szakállát.

Jussuf ezer Jancsárt felvesz, 's vele nyomton elindul.
Titkon öröm fakadoz fel benn, hogy rá vala bizva
Feddeni a' Béget, kit rég nem szenvedé gyomra,
'S a' keserű izenést ezokért epelésben adá fel.
Tűz szökik a' vívó Bégnek képére, Haszánnak
Mocskait ellenségétül miüdön meghallnia kellett.
„Mit Memi meg nem tesz, felelé; meg nem teszi két olly
Vénkofa, millyen vagy te; 's tudom, ha szakállod arasszal

Hoszszabb lesz, sem előződ meg hadi fordulatokban,
 Kit te mazur! mocsolsz, 's mondasz kérődni ökörként.
 Gondolod, a' Gaurok, mint félénk fecske, vagy esztrag
 Szárnyra emelkednek, 's hagyják a' fészket ürülten,
 Szikravető szemedet mihelyett a' falra mereszted,
 És bő torkodnak rikogása fülökbe csapódik?
 Kétszer hajtottam neki lelkes népemet éjjel,
 Nappal is annyadszor; 's ámbár rést törtek az ágyuk,
 Hasztalanul lőn a' rohanás: oda félezer ember!
 Mért, ha Haszán gondollya, papet hogy tréfa kiásni:
 Mért taval ő maga hát Juracsot ki nem ásta Sziszekbül?
 Mondani könnyű dolog: „Mahomet zászlója lobogjon
 A' falon ez nap még;“ hiszen ezt, ki, ha én nem akarnám?
 Úgy, de mit ember akar, nem esik talpára gyakorta.
 Vagy te az öszvérnél öszvérebb! nem tudod azt még,
 Hogy milly munka Magyarot meggyőzni, ha összefogózik?
 Véled-e, hogy Szolimánt nem törnék izre Mohácsnál,
 A' közjóra ha egygy akarat volt volna közöttök,
 'S nem felekeznének; vagy Mátyás tartana kormányt?
 Hogyha vitézebb vagy nálamnál; hogyha legényid
 Jobbak, mint ezek itt: a' rókát ássd ki lyukából,
 Szórd el az esztragnak fészket: e' gyermeki munkát
 Én örömet látom, nevedet hímezze dücsőség
 Ámbátor, 's viszon én csorbát szenvedgyek ez által.“

„Sok szavad elnyögtem, Jussuf felel; Allah! kerülne,
Csak toll nőne reád, csacsogó jó szarka belőled.

Jól mondotta Haszán: aszszony vagy, félelem ülte
El szivedet, ki magad lelegetsz ijedésre magadnak
Álom-okot, 's hadinépedet is rettegni taníttya
Roszsz példád. — Te henyélly bizvást; én nélkülöd ejtem
A' Gaurok fészkrét szemeid láttára ma kézre.“

Ezt mondotta, 's kevély léptekkel méne továbbad,
És négy pattantyút szegezett a' főkapu ellen.

A' tüzelés védelme alatt lábtókat előre
Mozdított; sok csáklavivő késérte 's körömvas.
Ütteti a' dobokat; lángol szeme; szitkokat ordít
Szája Sziszekvárára 's Juraes várnagyra kevélyen.
Így ért a' fal alá. — E' közt a' várbeli őrzet
Nézi, mi történik, 's készültten várja lövésre
A' hevesen rohanásnak eredt Jancsárok Agáját.

A' várarkot elérték már, fellülről az apró
Fegyvereket miüdön legjobb foganattal ereszték
Ellenek a' Magyarok. Sokat elhagya élete akkor
Jussuf népe közül, 's még többet második izben.
Nem busul ő még is, hanem a' holt testeken által
Hajtya Muzulmánit tüzelés közt szinte tövéig
A' falnak; 's noha veszt népben, felerőlteti még is
A' hágesós szereket, 's már kezdnek mászni, miképpen

Macskák, a' horgaskezűek; noha volt, ki hanyatlott -
 Viszsa, vagy a' zuhogó kövek által föbe találva;
 Vagy mivel a' kapacsot morzsás hasadékba akasztá,
 Nem tarthatta magát, 's testének terhe levonta.

A' földrendített ágyúk bömbölnek azonban

Folyvást. — A' Kulpára nyíló kapu szenvéde főképp,
 Mellyet Fintics alatt másfélszáz Karniol őrzött;
 Nem szünik a' glóbis-szórás pillantatig; elvég
 Egyszeriben szélyyel pattognak rudgyai, 's Fintics
 Kétszerhat hőstársaival lelketlenül eldül. —

Jól végzed nagylelkű vitéz! pályádat: egekbe
 Kelt nemesebb részed; 's noha tested földben enyészik,
 Nem haltál meg egészen azért: hied és neved él még,
 'S élni fog, a' haza míg szent áldozatokra figyelmez.

Nincs kapu már, 's mi gonoszb, a' rémültt Karniol ugrál
 Félre, 's szabad nyilatot tágított a' dölyfös Agának.

A' Török erre üvölt, 's már kezd a' várba nyomulni,
 A' veszedelmes eset mire lőn tudtára Juracsnak.

Ott terem ő, 's valamint a' kérlelhetlen oroszán,
 Fészkeben kit abajgatnak: nem nézi veszélye
 Nagyságát, hanem ül, szaggat, mit körme közé ejt,
 Mindent: úgy Juracs itt. Résztint igazíttya szavával
 Harczosait; résztint Törököt vág és fogyat ő is.

A' csata mind inkább dühösebb kezd lenni. Kivülrül

Tódul az ellenség befelé, 's ordítva Murátnak
 Feltüzi zászlóját. Juracs így szól erre: „vitézek!
 A' félhold ne uralkodgyék a' duplakeresztén
 Míg pihegünk, 's jobbunk a' kardot bírja, Sziszekben!
 Lássá hazánk bennünk hiveit vérünknek utolsó
 Csöppjéig, 's multt évi nevünk most meg ne gyalázzuk.“
 Ezt mondotta, 's rohant a' Váltót híva segédül.
 A' keseredt lélek, 's a' felgyultt vér az ereken
 Többszörös ingert ad, 's az erőt kettőzteti: mostan
 Így volt a' Várnagy. Nem elég a' fegyverek árja
 Ellene: ékre szedett csapatával ronta keresztül
 A' makacsul vívó Törökön. Mind küldi halálra
 A' kit szembe talál és lát kanyarítani kardot,
 Így jut el a' zászlóviselőhöz: Nem te pogány eb!
 E' rongyot, harsogta; hiszem, nem fészkeled itt meg!
 És neki sujtya vasát. Eggy vágás a' török öklöt
 És vele a' lobogó szárát rézsutra hasította.
 A' Török egykezű bár, 's a' zászló vérbe tiporva
 Lába előtt ázik: de azért nem kére kegyelmet,
 Sőt iszonyúbb dühvel jobkarját méri Juracsnak;
 Ámde hijába! emez jobját is szabta rövidre
 És átfurta szivét az egészen csonka pogánynak.
 Testhalmot hagyta itt; fennálló nem marad egy is
 Ellensége közül; de bezeg forr a' kapu torkán

A' Török , és nyugodott esapatokkal tölti hiányát.

Más esnék kétségbe : Juracs , hol erőre kevesbé

Támaszthattya magát , észtül kölcsönze tanácsot.

Hátamöge csatarendének szerkeztete titkon

A' kapuval szemközt két ágyut , 's hirtelen a' sort

Felbontván , az előnyomulókra bocsáttya dühölgő

Menyköveit. Terül a' Jancsár egymásra : keyésnek

Élete mentt : ki vagy arcra bukott , 's szinlette halálát ,

Vagy vala még hátul , 's lelkét bízhatta inára. —

A' kapu megtisztult ; csak holt dögtesteket , és egy-

Két rikogó Törököt lehetett szemlélni közöttök

Félholtan — szomorú látás ! fetrengeni vérben.

Rözsékkal szaporán beraká rész a' kapu torkát ,

'S közbe tipor követ és agyagot : rész irta Muzulmánt ;

Mert ki szorult a' várba , magát forgatta keményen. —

„Győztünk ! mondgya Juracs ; hálá a' mennyek Urának !

Rajta derék ifjak ! mi vagyon még hátra , kevésbül

Áll letiporhatnunk ; “ 's bevegyült már a' csatatüzbe ,

Egy hajdú mikor érkezvén harsogja : „Vezérünk !

Roszszer hír Uram ! falon a' Törökök : lehetetlen ücsédnek

Ott nem veszni , hamar ha segédet nem nyer : özönkint

Hág fel az ellenség a' falnak felszeri csucscsán , “

A' remegő követ így szóllott. A' várnagy azonnal

Egy csapatot kiszakaszt , mennyit lehet illy szoros ügyben ,

A' többit Sıklósi alatt harczolni marasztá ,
 'S eisietett. Csapkodgya fülét megszszünnen az éles
 Kardpönögésbe vegyültt 's ezeket szaggatta sikoltás.
 Jussuf az elsők közt Juranicsra tör. Áldozat immár
 Sok Magyar és Horvát az Agának görbevasátul.
 Már közel a' két hős egymáshoz : „vége ma , úgymond
 A' Török , éltednek ; hirt mondani küldlek ezennel
 Fintics után ;“ 's neki mérte kemény hajtással aczéllýát.
 „Nem féltem , felelé Juranics : még ekkorig egytül :
 Most tőled félnék , magyar ember , hegyke pogánytúl ?
 Futtattam Törököt , de futó nem voltam előtte
 Még soha : illy szégyent nem kenhet senki nevemre.
 Esküszöm,olly könnyen meg nem mensz,mint ide másztál:
 Itt leszen a' temetőd , két lelked volna is ámbár.
 Szóllyon ezen szálkard hozzá 's végezze ügyünket ;“
 'S zászlóját feszesen tartván az Agára szalasztá
 Vérontó kardgyát: de sem az , sem ez ártani nem tud
 Ellentársának , 's csak üres vágásokat ejtnek
 Egygy üdeig. Neki mérged utóbb , és csalfa szökéssel
 Jussuf alája kerül Juranics jobjának , aczéllýát
 Mellyéhez tüzvén : de saját vesztére : az ifju
 Hős mivel észreveren a' gyilkos szándokot , által-
 Fogta , 's hatalmátul megfosztván , fojtani kezdé
 Felkézzel , vaskarja között hogy szinte nyikogna.

Az feszeleg , harap , és rugdal , káromkodik , ajkán
 Túr epetajtékot , hány duzzadt két szeme szikrát :
 „Igy kellett , Juranics mondotta , kezembe kerülöd
 Büszke pogány ! Mahomet jőjjön bár értted , az ördög
 Kedvese , meg nem vált 's most mingyárt véle beszélhetsz ;
 Ellenem adgy be panaszt , 's kérj boszszut tőle fejemre.“
 Erre kacsot vete lábának , 's a' földre letürvén
 Rátapod , és dobogó mellyén lelkének utat nyit.
 Elválasztja fejét azután , 's zászlója hegyére
 Felnyársollya , Juracs szintén mikor érkezik öcsese
 Védelmére ; ki a' győzöt mint látta : „reményem
 Meg nem csaltad öcsém ! mondá , 's új fénybe borítád
 Nemzetségünket.“ 'S röviden végezve dicsérő
 Szóllását , oda ment , hol az őrizet ingani kezde.
 Mert Memi Bég féltette nyakát , netalán ha szerencse
 Kedve szerint szolgál a' vérszemü 's pajkos Agának ,
 A' lélekvesztő zsineget várhattya Haszántul.
 Ő is előindította tehát Jussufnak utánna
 Népét a' foglalt fal alá , 's lábtókra noszollya ,
 Kedvetlent 's akarót egygyütt ; mert volt ki sikamlott
 Már ez előtt a' falrul alá ; és volt ki sebének ,
 Mellyet az ostromban tege vett , fájdalmaít érzé ,
 'S csak hidegen forgatta magát , mint szinte vezére.
 Új szívet új lelket vőn a' vár őrzete Jussuf

Este után, 's erejét kettőzteti Hadnagya gyujtó
 Serkentése. Nem irtózik tékozlanı véréı
 Senki. Rohant rész a' felmászóık ellen üvöltve,
 És sodrotta alá, valamint a' menykövek, őket;
 Része az utszákban dühödő Jancsárokat ölte. —
 Ezt Memi Bég hogy látta, 's fejét az Agának akasztva
 A' várfokra tüzött zászló élére: ijedten
 Hátravoná népét, sebesit nem szánva, kinok között
 'S a' vıvó szerszámokat is mind hagyta bitangra.

Vége van a' harcznak. Győzött Juracs: eggy Török élve
 Nem maradott. Néhány lélegzőt hallani még csak
 A' nehezen válás kinnyával küzdve hörögni.
 A' várbéli cseléd, 's minden fegyvertelen a' dög
 Testeket elhordák, förtelmes testeit Osmán
 Kölykeinek: de sajáttyaikat kriptába temették.
 A' Várnagy letevé az aczélızott mcllyvasat, és a'
 Réz sisakot. Legelőbb lemosá a' vérrel elegy port
 Fáradt tagjairul; 's azután egyházi diszében
 Harczos társaival sietett bemutatni adóját
 A' szent hajlékban könyües képére borulva.

Másnap hajnal előtt küldé Erdődihez ücscsét:
 „Vidd hírül, így szóllott; hogy győztünk isteni karral;
 Mert im ennyi Pogányt megtörni nem emberi munka
 Volt; minthogy ha velünk ő nincs, el kell vala vesznünk.

A' esata melly véres volt légyen , előtte beszélld el.
 Erdemidet , valamint méltó , tudtára adandom
 Én magam , a' kegyes ég éltemnek hogyha megenged
 Akkédig , vele míg szóllásomat ejthetem. És mondd :
 Győztünk mostan ugyan ; de Haszánnak mérge dühösbé
 Lett ezzel , 's a' kecskedarázs fészkére ütöttünk.
 Nem marad ő veszteg : mérgét kiokádgya maholnap
 Ránk , hadinépének fele ámbár veszszén is itten.
 Sok mi sok , és mi kevés , nem okosság mondani soknak.
 Rettenetes tábor pözsög ott a' Kulpa körékén ,
 Láttjuk jól : mí csak tizedét sem teszszük azoknak.
 Ők épek : nálunk fele vagy több , rakva sebekkel ,
 Kiknek gyámol kell inkább , 's készülni halálhoz ,
 Nem hogy harczra velünk kelhessenek a' Török ellen.
 Jöjjön azért Zágráb kulcsához minden erővel
 Mentül előbb. Kis késedelem nagy kárba taszíthat
 Bennünket. — Te pedig gyors légy , 's Erdődi szavával
 Viszsa siess hozzám : tudgyam , mit várhatok onnan.
 Késérőd legyen édes öcsém örlelke hazánkna !“
 'S a' követ elsietett mielőtt a' hajnal eredne.

Eggy Spahit a' Bég is követül lódítta Haszánhoz ,
 És izené : „mondd meg , kit küldött , kedves Agája .
 Rókalyukat pörkölni akart , 's bele fullada , Jussuf.
 'S csak ha magát vesztné , haggyán ; önvétke hogy úgy járt

A' hiu markapökő: de kinek nem fájna vitézink
 Elhullása? Derék Jancsárink egyig elestek
 A' hebehurgya miatt, 's népemből is elvesze kétszáz.
 Aszszony-e hát Juracs, és gólyáknak fészke-e a' vár?
 Nem vagyok én a' hadviselésben tegnapi gomba
 A' Magyarok földén. Az oroszánt, mondani szoktuk,
 Körmérül, 's a' Szittya Magyart ismérni csatázó
 Lelkességérül. Szó nem rendítti meg őtet:
 Fortély, fegyver, erő, hadinép sokasága, szerencse,
 'S legfőbben ha tudunk bomlást támasztani köztök,
 Vagy, ha Királyokkal hozhattuk visszavonásba:
 Így lehet a' Magyaron diadalmat nyerni. — Tanácsom
 Hogyha Haszánt nem bántya: vagyon más módgya kiásni
 A' harapós rókát, és széllyelszórni az esztrag
 Fészket: várjon üdőt; népet nyakra főre ne hajtsa
 Mint Jussuf. Nem erőszak szül mindenha szerencsét,
 Sőt többször veszt az, nyakasan ki sietteti dolgát.
 A' hatalom soknál csak képzelte; néha ki gyarlóbb,
 Vészen erőt amazon. Kétes koczkára ne bizzunk
 Illy tárgyat. Vagyon ember elég: bekeríteni könnyű,
 És minden bemenő életnek elállani uttyát.
 Addig is, mert gyöngé vagyok; tege és ma leolvadt
 Szép seregem majdnem félannyira mint volt;
 Legkevesebb haladék nélkül pótollya hijányom.“

A' Spahit így küldé Memi Bég, bánatba-merülttét
 Játszva kívül, de belül szívét örömrözet emelte,
 Ellenségétül, hogy mentt leve, semmibe tudván
 A' kárt, a' szégyent, közösen melly őtet is érte.

Kedves volt Juranics Zágrábott. Gyűjte Tanácsot
 A' Bán Tiszteibül tüstént, 's meghallgata kitkit.
 Őmaga szöll legutól: „Sziszeket, mondotta; halálíg
 Kell, Uraim! védelmeznünk. Ez kulcsa hazánknek
 Emberi munkálat 's természet ajándoka által.
 Elvették Vukovint: Petrínia, és Szelin elkelt:
 Vért izzad Turopol termékeny földé: Monoszló,
 Ősi örökségem rónává téve kesergi
 Régi erősvolttát, 's nincs benn oltalma megýénknek:
 Hogyha Sziszek sem leszz, Zágrábíg kóborol a' vad
 Ellenség. De szívünk érzése is ösztönöz el nem
 Hagyni atyánkfiat; 's kik véreket ontani érttünk
 Nem kéméllették, mí meg nem váltyuk-e őket?
 Zsoldosaink vannak, kitanultt és régi vitézek
 Többnyire. A' Nemes is felkészült 's várja parancsom.
 Holnapután, Uraim! szállýunk táborba Sziszekhez;
 Rakjuk meg néppel: hadiszert és életet adgyunk
 Oltalmokra, tovább ha az ostrom tartani fogna.
 A' sebesek pedig és kórok költözzenek által:
 Szárnyam alá fogadom mártírjait a' közös ügynek.

Ti pedig, ezt mondá Juranicshez; bizzatok addig Istenben, ki hatalmas erőt a' gyöngye tagokba Önteni, 's a' hejazó büszkét a' földre tapodni. Nem szoktam valakit szómmal megcsalni; megállom Mostan is. A' szegzett napon ott leszek: a' falat addig Védgyétek fiaim! mint védnetek engedi Isten."

A' Bán ezt izené Juranicstul viszsza Sziszekre, És hűségre serényítván, elereszti Tanácscsát. —

A' csatazajt hallotta Haszán, de vakítva vitézi Számátul, 's bizván Jussuf Jancsáriban: a' jó Hirnek vártta között vigadott, 's a' háremet őrzé Akkor is, a' vártul Memi Bég küldötte mikorban Bényargal, 's kékültt ajakán kifakasztya, mi történt. Erre Haszán merevedni előbb 's változni színében Kezde különfélén; azután hogy tére magához, Így pattog: „te gonosz hirnek postája! miképpen Bátorkodsz fületem tompíttani annyi Muzulmán Vesztével, soha kit bal eset szomoríttani nem mert Ekkédig? Vagy hátha hazug mese, a' mit előttem Kérődzte, 's az Agát Memi Bég oltotta ki? — Vagy ha Mind ez igaz: ha te nem tudtál odahalni vitézebb Társiddal: magam én kiszalasztom lelkedet. Erre A' Spahit átvervén, vérét a' földdel itatta. — Kit heves indulatok birnak, 's esze tartani kormányt

Nem győz a' szívnek lobogó forralmai ellen :
 Illy ocsmány 's iszonyú tettekbe gyakorta szövődik :
 Veszti az ártatlant idegén vétségnek okábul ;
 Míg nem az isteni kéz boszszúját huzza magára.

Elfordította Haszán a' holtrul kékes epével
 Mocskolt arczáját ; eszi méreg , nyelve botorkál ;
 Végre kezét mellyére tevén , markollya szakállát ,
 És így szóll : „fogadom hitem Istene Allah ! nevedre ,
 És tereád Mahomet , 's a' szent városra : szememnek
 Nem leszen álma előbb , sem szájam nem harap étket :
 A' Jézus papját míg bé nem sózom Agámért ,
 És valamennyi Gaurt , ki Sziszekben töngeti lelkét.
 Elrontom Sziszeket : kő nem marad a' kövön épen ,
 'S a' rónára levontt falakat felszántom ekével ,
 Mellynek sebrágó jármát vontattya keresztény !
 Illy kárt , illy szégyent az igazhitű el nem ereszthet
 Boszszúltlan ! — Legyen e' fészek példára kitéve.
 Eltörlöm Sziszeket , 's mindennek jaj , ki keresztény !
 Van népemben erő , van eszem : nincs részeken olly Szent ,
 A' ki Profétánknak meggyőzné égi-hatalmát .
 Majd reszketsz Magyar , a' félhold ha szemedbe lövellik ,
 'S csillámlása keresztednek megemésztí világát .
 A' Görögöt régen Mahomet szent népe tapodgya ,
 Rajta hatalmunkat gyakorollyuk ; férfია szolgál ,

Aszszonya is szolgál, 's szüzeit kényünkre szedettyük :
Többen-e a' Magyarok, vagy erősbek-e? Már fele körmünk
Közt sanyarog, 's nem sokba kerül birakozni felével :
Könnyebb a' darabot megtörnünk, mint az egészet,
És mivel értelmek szanaszétt futos, annyival inkább.
Ért hozzá Memi Bég, mint kellyen bänni Magyarral !
Így ő gyermeket oktasson, kit vázak ijesztnek.

A' Magyar elromlik, 's elromlott már is. Az Istent,
Istene hogyha vagyon, 's vallását, hány, ki böcsülné ?
Méltó minden ekon, hogy hajtsunk rajta. — Utánnok
A' Németre ütünk. Elpusztul mindene. Nem leszsz
Hagyva barom munkára 's ekéhez férfiu magzat.
Emberem a' Frankság: nincs is mit félnie tőlünk :
Szítta Muzulmánhoz mindenkor, válva hitének
Sorsosítul, fényes Portáknak mennyi javára! —
Örvendgyen Színán ! lelked ; megkezdeni jó volt
A' frígyét. Hiszen a' Magyarok többszörte hitekkal
Megcsaltak ! Lebeg eggy gyönyörű történet előttem,
Melly ezer évek után sem jó feledésbe : Mohácsnak
Másoda leszsz e' tér ; (volnának vajha felesben !)
E' tér ! melly nevetet majdmajd-örökíttetni fogja. —
Nagy Szultán ! készülly : jó hir hallása ne ártson
Kellemes éltednek, mellyet fogsz hallani rólam :
Nem sok üdő multán ez lészen gyöngye korodnak. —

Van pórázom ugyan; van lánczom: semmire nem kell
 Most láncz és póráz. Kisdednek az anyja hasában
 Sem lészen kegye'em: mindent kardélire hányok!
 Nem nagy bajba kerül Zágrábot elejtnem ináruul,
 'S hévfördőt Gaurok vérébül adatni magamnak:
 Mert lobogó tüzetem nem egyéb olthattya meg ennél."
 A' furiák ezeket rakták nyelvére Haszánnak,
 'S dörgegni megszünvén hadait szerkezteti össze.

Elsőben Meminek négy ezret küldé Sziszekhez,
 És izené: „a' várt szorosán bekerítse: ne hagyjon
 Akkora rést, mellyen csak egér átférne, rakatlan,
 Hogy fene végzését eggy lélek is el ne kerüllye.
 Jól alakoskodgyék: folyvást fenyegetse csalóka
 Ostrommal; de ne ütközzék, sem falra ne hágjon,
 Míg az ítélet nagy napját tudtára nem adgya."
 Futtata gyorskövetet lélekvesztében azonnal
 Bányalukába, hogy a' pattantyúk 's más hadi szerszám
 Késedelem nélkül legyenek küldetve Sziszekhez;
 És valahol valamennyi vitézt gyűjthetne Ramaddin
 Pozsgából: Törököt, Ráczt, késérje utánna.

Gondba merülve Talismánnyát szállíttya: „hitünknek
 Papja te! mondsza nekem: szent könyved biztat e jóval
 Rettenetes hadi munkámban, 's Mahometnek ügyében?
 Nézz bele. Szinléstül távul légy. Meg ne hazudtold,

Hogy kedvezz , valamint gyermeknek , az égì jelentest.“
 A' Pap emezt felelé: „Uram! engedek ; ámde ha Allah
 Jót nem ígér , ne neheztelly rám : én nem vagyok Isten ,
 Embernek hogy kedve szerint jót osztani tudgyak ,
 És te sem azt akarod , hogy vétsek szent hitem ellen.“
 „Azt akarom , harsogta Haszán ; hogy meg ne hazudtold
 Tisztedet , és igazán jósolly.“ A' birbitelő Pap
 Földre mereszti szemét ; szavakat morog, emberi nyelven
 Érthetlen szavakat ; morzsolgat őt árpaszemetskét
 Újja között : azután a' könyvet nyittya ; magában
 Dörmögi bűbajos jóslását , 's végre profétál
 Illyképpen : „mivel Alláhnak szentsége szidalmat
 El nem tűr , te kit illetél sérelmes ajakkal ;
 És mérthogy Színánt a' frigybontásra tüzelted ,
 Hogy dulhass foszthass ; 's nincs benned béke szerelme ;
 Mérthogy igazhitű vért , ártatlant ! onta kegyetlen
 Kardod : az Isten is elhajlott , 's megvonta kegyelmét
 Tőled ; napjaid elteltek ; nem halsz meg az ágyon ,
 Sem temetésednek tisztesség nem leszén adva.
 Látnod előbb , 's nyiladoz szomorú szived értte : miképpen
 E' roppant tábort veled együtt nyomja gyalázat ,
 És kétségbeesik lelked holtodnak előtte.
 Engem is a' te bűnöd fojt meg , 's nincs messze halálom.“
 Nem szóllott többet. De Haszán kiragadgya kezéből

Mérgesen a' könyvet: „nem biztam sorsomat erre,
 Így dörögött; és én hiszem ám, hogy benne jövendők
 Volnának foglalva, 's te is hogy jóslani tudnál
 Szemtelen! a' ki reám ezeket most főzted agyodban!
 Nem vagyok annyira vak, hogy szemfelnyitva ne lássak,
 És fényes délben; 's a' Kulpavizébe hagyíttá
 Átkai között, és a' sátorba rekeszkedik ezzel.

Már pirul a' nagy nap; széllyel szaggattya az éjnek
 Felhőit, 's rezegő sugarát harmattal itattya.
 Tiszta az ég, a' rettenetes történet alatta
 Hogy láttassa magát. Leereszkedik eggy kegyes Angyal,
 Fenntartója dücső tetteknek, könyvet öléhez
 Kócsolván, mellynek hőszin levelére felírja
 Dupla keresztünknek diadalmát; a' magyar erkölcs
 Fennségét a' had mezején, 's a' hősök erősbit.

A' seregek Turopol térén táborba gyűlének,
 Nyolczezer, és hatszáz. Közepett Erdődi megállván,
 Így intette hadát kegyesen: „mindenre, Vitézek!
 Elszánttak legyetek: győzésre, halálra! az Isten
 Végzését mivel embernek nincs adva, hogy értse.
 A' dolog és a' nap választó. Sorsa hazánknek
 Innen függ. Kezetekbe tévé, mit nem lehet áron
 Adni, szabadságát, 's fennlétét relligiónknak.
 Sírnak az elfonnyadt kicsinyek szüleiknek ölében,

Kik nekik keserűbb emlőt bonthatnak örömmel ;
 Láttok-e itt falvat , hol előbb száz 's annyi virágzott ,
 'S termését költé ? nincs eggy is ! puszta vidékünk !
 Láttok-e itt pásztort 'a' nyájnak utánna huzódni ?
 Nincs pásztor , nincs nyáj ! 'a' fű prédája Pogánynak.
 Így legyen ez mindég ? 's ha ma győz , így leszen utóbb is.
 Kéri Juracs segedelmünket : kéretlen is adnunk
 Kell azokért , kik az országnak kulcsára vigyázván
 Lelkeket áldozzák , 's egyebek nincs puszta reménynél ,
 Isten után mellyet csak bennünk vetnek : elesvén
 Ettül , nem kelnek mindennap egyébbre halálnál ,
 Kiknek már fele nincs : sebeit másik fele törli.
 Még egyszer szivetekre kötöm , mint édesatyátok :
 Elszánttak legyetek fiaim ! győzésre halálra !
 A' ki hazájáért elesik ma , az Isten előtt leszsz. "
 'S szóllani megszünvén seregét szakaszokra felosztá.

Draskovicsot legelől háromszáz lóval ereszti ,
 Véle Turóczi megyen. Ligetif hatszázzal utánna
 Rendeli , vascsókkal kik tudnak bánni nyeregből ,
 Úgy hogy az elsőket tizszáz lépésre követnék.
 A' tábor derekát maga Ő kísérte , halandó
 Embernél látszott természetben lenni dücsőbbnek.

Nem gondolta Haszán , hogy az ő nagyszámu hatalmát ,
 A' Magyarok , kiket ócsárlott , ingerleni merjék ,

'S csak lassan készült , szökevény rácz kémje szavára
 Támasztván hitelét , a' Bánt ki előtte aláza
 És hadi férfiai t sөpredéknek lenni csacsogta.
 Még is , hogy Sziszeket tőbűl , 's egyszerre kivágja ,
 A' mirűl álmodozott ; több népet gyűjteni sürgött ,
 'S több hadiszert , ámbár bőséggel mindene volna ;
 És ez késedelem döntötte veszélybe hadával. —
 Úgy vagyon az gyakoron , hogy mit legjobbnak ítélünk ;
 Intézésűnknek koszorúját az veti sárba.

E' köz alatt Memi Bég követét küldötte Haszánhoz ,
 És izené : „dob , trombita neszt megszűnűnen az őrők
 Zágráb tája felűl hogy vettenek észre , jelentik.“
 Semmibe hajtya Haszán. „Valamelly kisdod csapat , úgy
 mond ,
 Kóborol , a' vártul hogy félre vezesse figyelműnk.
 A' félénk Memi Bég reszket ha az aszszu haraszt meg
 Zörrenik is , mint nyul , kit hajtók vesznek üzőbe.“
 Ezt csak alig mondotta Haszán , jó új követ : „a' dob
 'S trombita szó közelitt , mondá , 's dobogása lovaknak ;
 Ellenség ; ne legyen kétséged benne : segédet
 Küldgy szaporán Memihez.“ „Bégtek jó volna egernek ,
 Macskarivást ki mikor távul hall , lyukba kotródik ;“
 Ezt viszonzotta Haszán. Nyomon ezt is más követ éri ,
 És így szölla : „Uram csak lóra ! sok a' Magyar utban ;

Láttjuk zászlóit : felnyujtott fegyvere villog ;
Nincs húszezren alul , mondgyák , kik régi vitézek ,
És mint lépteiből kivevők , itt lészen ezennel .“

Felszökik erre Haszán zavarodtan : „noszsa ! kiáltá ,
Lóra Muzulmánok !“ 's ő volt nyergében az első ,
És Mehemet Béggel tizszáz lovat az hidon által
Rendele , míg maga ő a' többit utánna vezérli.
Már Mehemet túl jár , 's tüzesen lovasinkra csap. Enged
Draskovics a' számnak , 's jó renddel viszzszavonódik
Hátamögött Ligetit várván , hogy lenne segédül.
Ott terem. El nem ijed Mehemet, sőt mérge dühösben
Dolgozik , és vakton suhogó vágásait osztja.
A' csöves Kapitány derekát megnyittha hadának ,
Mintha nem állhatná Mehemetnek rajtatörését.
Foly be az ellenség , kontyát feltartva kevélyen ,
Mint harczos társát győző kakas. Erre ropognak
Kétfelül a' puskák. Dúl a' Török , és sora ritkul ,
'S a' sarkaltt Béget csak alig marad a' ki követné.
A' futamót felfogja Haszán , mert már jelen ő is ,
Négyszer tízezeres seregének nyalka vezére.
Érkezik a' Bán is kevesed népével az Osmán
Számához képest , és ő indította meg a' harez
Munkáját. A' csöndes eget szaggattya kiáltás :
A' Magyarok Jézust hangzottanak : a' Török Alláht ;

Őszzezsap a' kétfél. Nyakas innen 's túl az erőszak.
 A' pattantyúknak folyvást dörögése süketté
 'Tesz minden fület, és a' szó értelme hiányos.
 A' kardok 's kópják egymásba csapódva sivítnak,
 'S a' lókörmök alatt haldoklók jajja keresztül
 Verné a' sziveket máskor: de ma senki nem érez.
 A' földszin magaként nem mozdul: rengeni tetszik
 Most, valamint mikor a' természeti háboru rázza.
 A' csatahely vértül pirosul; szárazra gyalognak
 Lépnie nem lehető, 's a' ló gázollya bokaig.
 Hoszszasan eggyenlőn amazok tusakodnak ezekkel:
 Eggyik erős lévén, a' másik számra ötannyi.
 A' viadalt éleszti Haszán, 's szárnyára kerülni,
 Míg a' nép nem veszti hevét, a' Bánnak igyekszik.
 Nem csalhatta meg Erdődít. Veszi észre ez a' csint:
 Ütni szeget szeggel kell, mondá; 's ellene cselt vet,
 'S a' sürgő rókát önnön törébe kerítti.
 Szeghegyit a' tűzben, hogy szemközt vína, marasztá,
 Elvonván Ligetit titkon, 's két részre szakasztván
 Csőveseit, túl és innen röjtötte lapányba.
 Ó maga válogatott lovasit felvette. Az oldalt
 Készántag gyöngítti, hogy a' Török arra csalódgyék.
 „Allah! kiáltya Haszán; már szárnyát szegtem az ölyvnek;
 Rajta Muzulmánok, gombát csipkedni nyakárul

Jösztetek!“ Ezzel előrugatott, 's vad népe követte.
 Jól benyomult. Örül a' konceznak, még mellyet elérni
 Kell vala. Vág, ordított; Erdődöt híjja nevéreül:
 „Jersze Kuvasz! mondá; ha vitéz vagy, bajra Haszánnal;
 Szóllítsd Jézusodat, hogy lelkedet égbe röpíttse:
 Mert hacsak el nem bujsz, gégédén megnyitom uttyát.
 Hasztalanul keresem! nincs itt: elhagyta vitézit,
 Vágószékre kiket hajtott, nem hősi csatára.“

Szóllana többet még, de szavát szájába szakasztá
 E' szidalomra az ónzápor, melly kezde röpülni
 Ellene. Mint nyárban mikor a' jég megveri a' zöld
 Gabnafejet: vagyon olly pusztítottás itten is. Elhül
 A' nem várt veszedelm nagyságán vére Haszánnak;
 Szedné rendbe hadát: de hogyan? nincs a' ki fogadna
 Szót, 's futamásnak ered. Megrémüle a' Török inkább
 Példájára, 's magát hozzá kapcsollya ki nyerhet
 Annyi üdőt 's módot: de kevés kit meg nem emésztett
 A' tűz. Illy baj közt az utóseregéhez elérvén
 Megfordul, 's az egész erejét felszánnya, de későn.
 Szeghegyi az hadi csint hátul mint látta szerencsés
 Folytában, tüzesen neki hajt 's szaggattya derékon
 A' Törököt. Kerekas más oldalon üldözi. A' Bán,
 Mint a' menyköveket szóró, bele dönti huszárit,
 A' kétségbeesés hol legfőbb fokra verődött. —

A' gátnak tetején valamint mikor átszökik a' viz,
 Hirtelen árkot mos, tágította nagyobbra nyitását
 Egyszeriben, 's mindent, valamit lel előtte, lefektet;
 Semmi erő ragadó rohanását el nem akasztja:
 A' Magyar így tesz most. Inkább űz, és tipor, és öl,
 Mint harczol: mert nincs már egy Török ellene álló.

Mit művelsz Memi Bég? ostromnak eresztet-e néped?
 Nem lehet errül szó. Hagy mindent veszni, csak éltét
 Megtarthassa; Sziszek bévétele nincsen eszében.
 Indul azért ő is szaladásnak. Rajtaüt a' vár
 Őrizet, és keveredt népét fáradtig aprította.
 Tart ugyan a' hidhoz, de nem ér oda: Draskovics uttyát
 Állá, 's egy lábíg, Memi Bégtől válva, kihörgé
 Lelkét; és hogy ez is megment, adhatni csodához.

Kulpa, Muzulmánok romlása te! nyiss űlet a' sok
 Dögtestnek: lészen Törökök temetője ma ágyod!
 Kulpa! szined kipirul mingyárt, mert vért iszol, ember
 Vért; (de Keresztényét most nem szivod,) underodásig!
 „Hidra hamar! rikogattya Haszán; csak hidra Muzulmán!“
 Balgatag ösztönözés! nem tudgya-e, a' ki habokhoz
 Kapkodoz, a' vízben mikoron fuldoklik, az élet
 Mentségére mi szükséges, csak volna kezére
 A' mentő eszköz? Hát merre szaladna, röpülni
 Nem tudván? Mért most ajakad nem: „harczra Muzulmán!“

Mint csak imént hallók , ordíttya , latrok latra ? és mért
 Nem hivod Erdődít most bajra , utálatos állat ,
 És nem gúnyolod a' Megváltót ? Más dolog izgat
 Nemde ? hogy életedet szabadítsd , melly emberi ösztön
 Fojtogatója valál , 's más kinnyát nyeltesd örömmel ?

Hidra siet minden. Kiki első lenne , ha rajta
 Állana ; 's ez nevelé veszedelmeket. Öszszetömödött
 A' sok hidrafutó. — Magyarok ! nyughattok üzéstül ,
 Csak nézők legyetek , 's mint öldözi a' Török egymást
 Egy lépésnyi helyért , és mint forgattya le vízbe ,
 Lássátok. Mire most a' kard kezetekbe szorítva ,
 'S a' felvontt tüzelő csövek ? — De nem ! a' Magyar arra
 Nem hallgat mostan , mi az emberiség szava. Omlik ,
 Mint ki vadat felvert , ellenségének utánna.
 Részét a' víznek partyához hajtya baromként ,
 Kik járhatlan utat választván benne veszének ;
 Innen is elvágák részét , és közbe szorítván ,
 Lelkeiket küldék Mahomethez örökre nyugodni.

A' hid még nem üres : még forr pözség rajta 's ve-
 sződik
 A' Török. Egy maszszát , mint embertesteket együtt
 Mozgani gondolnál inkább : úgy forttanak össze
 Mint a' méhe mikor nyavalyás , csak vélte röpül ki
 Egykét bádgyadozott : ezek is most voltaanak ekképp

A' hidnak végén , mivel egymást visszataszították ,
És az előremenést e' zajlás tette nehezzé.

Itt vagyon , itt izzasztja lovát a' Bosznyai Bassa ,
És izzad maga is. Remegő paripája helyébül
Nem mehet : a' Csauzok körülötte hijába forognak :
Úr és szolga között nincsen most semmi különség ,
Nincsen szófogadás. Egyszerre kipattanik a' hid
Karja Haszán mellett , és vízbe hanyatlik az Isten-
Káromló , 's testének adott a' Kulpa koporsót.
Itt veszték : Mehemet , Császár unokája hugátul ;
Kurt , Memi , és Színán pölhödző gyermeke , 's több Bég.
Itt az igazmondó vesztét érezte Talismán.

Tiz 's félannyi ezer minden fegyvernemü harczos
Férfia Osmánnak végnapját lelte Sziszeknél. —
Lelkem rázkódgyál , 'és küldd e' néma sohajtást
Vétkes atyáim után : „bár így volt volna Mohácsnál :
A' Magyarok mézején soha nem gázolna Pogányság !“

HORVÁT ENDRE.

Fokhely. emporium , Handelsstadt. I. Molnár Dict.
Lábtó. lajtorja , Leiter. u. o.

A' B O L D O G F É R J.

Van egy idő az ember' életében
 Ezt számos a h és o h környékezi ,
 Mérges kelés támad szívünk' tövében ,
 Mert a' szerel'm darázsa csipdezi.

A' szív hűsége' eskeit teszi
 Hymennek oltárán részeg hevében ,
 'S a' hold ezüst szarvú szelíd diszében
 Előre a' jövődőt képezi.

Oh , e' gyönyörkényt én is ízlelém !
 Agár gyanánt testem kövérre híza ; —
 Hölgyem Lizám öt hétig volt hivem.

Hála ! ma legdicsőbb sors int felém ,
 Mert egy huszárral megszökött Elíza ;
 'S most minden a h és o htól ment szívem !! .

SZENVEY.

A' V Í G J Á T É K.

Vígjáték egy felvonásban.

S Z E M É L Y E K :

Udvardy Miklós, gazdag Földes Úr.

Elek, }
Klára, } gyermekei.

Váry Klára Kisasszony, Udvardy' szomszédja.

Váry Lajos, Kapitány }
Póli, } Váry Klára' Bátyjának
gyermekei.

Egy Huszár.

Tamás, Udvardy' inasa.

A' dolog történik egy Mezővárosban.

Szoba Udvardy' házában, közép és mellék ajtóval.

Elek. (egyedül az asztalnál ül 's ír; egyszerre nagy örömmel felugrik) Punctum! kész a' vigjáték. Csak hogy a' szerelem - valláson becsületesen általestem. A' szerelem maga sok gondot ád; de írni felőle, valóban még többet; kivált ha kezünk lángjaitól reszket, 's ezer szótagot kell összehangoztatni, midőn az a' hatalmas igen és nem intézi sorsunkat. (írását veszi) Lássuk még egyszer, az öröm jól van e kifejtve játékom' végén! Itt fellengző kiömlés, azután váratlan elnémulás igen szívreható. (declamál)

Oh te boldog óra, éltem' szép jutalma!

A' csendes hűségnek most kél diadalma.

Enyém a' Szeretett atyám' áldásával,

'S az ég leszáll hozzám minden malasztjával!
(nagy páthosszal)

Klára! Klára enyém! hagyj élni öröm még,

E' bús szívnek sok illy váratlan üdvösség!

Klára (sietve jó a' jobb mellékszobából). Mi bajod édes bátyám?

Elek. Nem téged hivtalak édes hugom! 's bár jelenléted mindenkor kedves, de most — —

Klára. Edes bátyám! te nagy lármával ábrándozol. Mi történt? szinte égnék szemeid.

Elek. Minő kíváncsi vagy!

Klára. Részvevő akarád mondani. Édes bátyám! néhány nap óta már alig ismerlek; magaddal beszélsz, minduntalan nevemet kiáltozod 's ha jövök, elküldesz, szemeidet meregeted, homlokodat dörzsölöd, mintha uj Minervát akarnál világra hozni.

Elek. Nem titkolom tovább: tudod, én Pólit szeretem, szerencsés is lehetnék vele; ő szelíd, érzékeny, takarékos, elmés, nyílteszű, minden jónak kútfeje, minden szépség' foglalatja, szóval: valóságos angyal! Ah! miért szegény a' nyelv őt méltókép festeni!

Klára. Ezt nem találom; de mondd meg: ha úgy szereted Pólit, miért kerülöd? miért háborít jelenléte?

Elek. Elég küzdésbe telt, de már vége. Tudod édes hugom! ő szeret olvasni 's édes andalgással kíséri a' költő' érzetét, melly kiemelve e' szűk valóságból szebb világokban repes — én is szeretem a' költést 's most —

Klára. Szerencsétlen! tán csak nem nyúlsz ismét lanthoz?

Elek. Valóban ismét kedvem pattant; de koránt se dicsőség-vágyásból.

Klára. Így szól mindenik 's titkon még is oszloprul álmodoz.

Elek. Boldog leszek, ha költeményem néhány szívre hat. Én víg játékot irtam.

Klára. Mihelyt nem halál, már én szeretem.

Elek. (fontosan) Édes húgom! e' játéknak igen nagy célja van; neked is lesz dolgod, sőt reád különösen számolok.

Klára. Szívesen szolgálok; de azt kikérem, öreggé ne tégy.

Elek. Szép, fiatal és szerelmes léssz.

Klára. (félre) Ah! ezt eltalálta. (Elekhez) Hát te sphaerák' fia?

Elek. Kézpelheted! a' költő szerelem nélkül olyan, mint a' kert virág nélkül, kép színek nélkül, szem köny nélkül, test lélek nélkül, nap — —

Klára. (szavába esik) Elég, elég, értelek már!

Váry Klára (jó). Jó reggelt kedves szomszédim! bocsánatot! hogy alkalmatlankodom — mit álmodtunk gyermekek?

Elek (félre). Jég-csep a' melegre. (Váry Klarához) Tessék helyet fogni.

V. Klára. Köszönöm édes Úr! templomba sietek; ah! az embernek annyi van leímadkozni valója, a' sok bosszuság! Ah gyermekek!

minő szél fuj ott kinn, de olyan szél fuj; hogy az ember nem tudja, mihez kapkodjék. Alig léptem ki a' kapun, szemembe csap a' szél 's kalapom megbomlott. Egy tükröt édes hugom! Ez a' rossz világ mingyárt megszólja a' szegény szüzet, ha valamije rendetlen áll. (Klára tükröt hoz) És azok a' férjfiak (tükr előtt egyengeti magát) Így! — Istenem! mint kell vesződni az emberek' szemével. Tán jól lesz már, nézz körül kis hugom!

Klára. Minden a' legjobb rendben.

V. Klára. Köszönöm kis druzsám! most megyek.

Elek. (félre) Hála Isten!

V. Klára. (visszafordul) Igaz gyermekek! nálunk öröm lesz, Kapitány öcsémet várjuk; de titok ám, köztünk maradjon. Az ám az ember! a' kereszt melyén 's a' keresztvágás képen úgy illik neki, de úgy illik, mintha az a' kis csintalan pogány isten vágta volna kellem-lakásul magának. Most megyek. (ismét visszafordul) Kis hugom! vigyázz szivedre, ha már nem késő; haha! a' vitéz emberek igen rettentők, mingyárt ostromolnak. Bocsánatot rövid udvarlásomért, de mennem kell.

Elek. (titkon hugához) Majd én kísérem ki, mert ti nem tudtok megválni. (elkíséri V. Klárát).

Klára. (egyedül) Az ostrom hagyján, ha jó a' védelem; de már esztendeje hogy fogva vagyok, 's még örülnöm is kell az ellenségnek. Valóban e' hírre mint égnek arczáim, szinte érzem pirosodni; pedig a' félelem' színe halavány, azért nem igaz, hogy a' vitézek olly igen rettentők. (gondolatba merül)

Elek. (jó) Klára hallgasd tovább! miről gondolkodol?

Klára. (habozva) Én — csak — tudod — mikor — azért —

Elek. Édes hugom, ha illy szakadozva mondd dialógomat, ugyan megjárjuk. Vagy úgy! most jut eszembe. A' kapitány, haha! ez ül a' nyelven. Örülök, jer fogjunk kezét, két testvér két testvért szeret, annál szorosabb frigyünk. Rég' nem láttam Lajost, taval hogy itthon volt, éppen a' jószágon valék; hallom rútul megvagdalták.

Klára. Nem — nem rútul —

Elek. Igaz, annak minden jól áll —

Klára. Édes kedves bátyám!

Elek. Ne búsulj kis hugom! vígjátékom rajtad is segítsen. Most halld szándékomat: Minekelőtt atyám jószágaiba utazott, többi közt velem házasságról is szólt 's nyilván hagyá sejtennem: hogy részemre már egy leányt el is

jegyzett. Én tisztelem gondoskodását, de Póli nélkül nem nyughatom meg benne; azért, hogy minden kedvetlenséget elmellőzzek 's ez úttal Pólinak nem közönséges úton vallhassam meg szerelmemet, e' tartalmu vígjátékot irtam: egy atya elküldi fiját jó barátja' leányához házasodni.

Klára. A' fiu te vagy?

Elek. Igen.

Klára. A' leány Póli?

Elek. Nem; a' leány te vagy, mert nem tudom szeretni.

Klára. Milly testvéri őszinteség!

Elek. A' játékban, az természetes.

Klára. Legyen bocsánat, csak tovább.

Elek. Az ifju már előbb egy leányba szeretett, ki többször atyjánál megfordul, 's ezt most váratlan a' neki szánt hölgynél ismét felleli, szíve ujjabb lángra kél, bár a' környülményektől tartván, magával küzdve rejtegeti érzetét.

Klára. Hát ez a' titkon szeretett Póli?

Elek. Örökös kérdező, ki lehetne más? de játékomban a' te neveddel lép fel, részszerint neked tiszteletül, részszerint hogy az első jelelésnél mingyárt ne árultassék el czélom. Neked pedig Lidi nevet adtam.

Klára. De csak nem hagytál minden imádónélkül?

Elek. Sőt inkább. — Lidi' atyjának házába jár egy tüzes kapitány, kitől az ifju, azaz én félti Klárát, viszont a' Kapitány félti Lidit elannyira, hogy rövid villongás után kettős viadalra hívják egymást. Az ifju monologisza; mennél inkább érdekli valami, annál hevesebben önti ki titkait; ez történik itt is, mert a' viadal előtt olly tüzes monológot tart, olly szívhatólag festi le indulatját, olly keservesen készül a' halálra, hogy Lidi' atyja, ki a' mellékszobában mindent hall, kérdőre veszi, 's nem csak a' viadaltól, hanem leányától is felmenti. Így fejlik ki az egyszerű csomó, hogy a' kapitány nem Klárát, hanem Lidit szereti, azaz téged.

Klára. Ezt igen jól cselekvéd, már én nagy költőnek tartalak.

Elek. Az Ifjúnak mindenről tudósíttatott atyja személyesen eljő, fia' hű szerelmén megindul és áldását adja.

Klára. A' kárpit lefordul, 's a' nézők hibáinkkal mulatkoznak.

Elek. Nem még, a' vége most jó. Mihelyt Póli előtt megnyíltam, vele együtt atyámhoz járulok 's áldását kérem, és ha előérzetem 's Póli' szemei meg nem csaltak, játékom édes

valóvá leszen. Ha tetszik Lajossal te is így tehetsz. Atyánk levele szerint Miklós napra jó meg, még oda három hét, addig tanulunk, próbálunk. —

Klára. De a' játszó személyek?

Elek. A' fiú én vagyok, Klára, Lidi van, kapitányt 's neked atyát szereztem, csak nekem kell még atyát keresnem, az legkevesebb. Édes hugom! te csak Pólit bírd játékra; de ne mondd okát, én pedig irnokhoz megyek, darabomat letisztáztatom 's a' rollokat kiíratom. (írását összehúzza) Csak ügyesen kis hugom! érted? (el.)

Klára. (egyedül) Értse valaki a' férfiakat; bátyám futlót, éjjelez, verseket ír, eszét töri, vesződik, hogy ezer bajjal érje azt el, a' mit egy szóval elvégezhetne, 's mind ezt csak azongóg szüli, hogy szíve dolgában is, más halandótól váljon ki. Én nem rontom örömét; de vitézem ezt másképp cselekvé: morcz képpel szemembe villantá szemeit 's a' kérdés közt: szeretsz e kis leány? úgy megszorított, hogy ijedtemben igent kiálték 's azóta mindég az igennél maradt.

Póli. (jó) Édes Klárikám! én akartam első lenni —

Klára. (hirtelen) Itt van már! eljött?

Póli. Ki jött el?

Klára. Lajos! Lajos!

Póli. Hát tudod már?

Klára. A' nénike besúgta.

Póli. Nem hiába, mert titok volt. Ha már tudod, megmondom. Azt írta: hogy hazasiet 's téged elvisz magával.

Klára. Lássá az ember, minő katonásan üzenget, mintha már akaratom se volna. De nálunk is nagy az ujság, 's ha te nem segítesz, felfordul a' világ.

Póli. Mit tehetnék én!

Klára. Neked játszánod és szeretned kell, most többet nem mondhatok.

Póli. Nem értelek —

Klára. Bátyám vígjátékot írt, ezt atyám' haza-jöveletekor adjuk. Te léssz a' főszemély, aztán jövök én, aztán még valaki, aztán még valaki, aztán még kettő.

Póli. Te enyelgesz! annyi fő személy egyszerre.

Klára. Pedig úgy van 's mint bátyám' biztosa kérlek: ne tagadd meg tőlünk magadat. Idegen néző nem lesz, a' játszó is mind jó ismerősek.

Póli. Nem tudom, milly ötlésnek köszönjem e' tréfát.

Klára. A' régi tűz forr most ki, a' némák megszólamlanak, lesütött szemek felemelkednek 's a' valóság költéssé lesz, hogy a' költés valóvá lehessen. Én nem mondom, hogy Elek nem szeret; de kit? azt talál el magad.

Póli. (zavarodtan) Volt idő, hogy én is szerelemről álmadoztam; de Elekben tiszteletnél egyebet irántam nem látok, mellyet tán nem is foghat el tőlem, sőt előbbi forró figyelme naponként hideg udvarisággá fagy.

Klára. Edes Pólim! a' legjobb férfiba is szorult valami különködés; egyik majd kiparancsolja szívét az embernek, a' másik be akarja magát énekelni. Te csak játszál, a' víg játék megtanít mindenre. (postasíp hallatik) Halld! ez is tán beteg szív 's bújában sipoltat. Jer nézzünk ki (az ablakhoz megy) Póli! Póli! kócsagtoll!

Póli. (az ablakhoz szalad) Lajos! Lajos! most haza sietek —

Klára. (hábozva) Menj haza — maradj itt — játszol e?

Póli. Kedves barátném! te szerencsés vagy, te játszol és nyerni fogsz; én tán játszom a' nélkül hogy játszánám (megöleli 's el).

Klára. (Egyedül áll nyugtalanul az ablaknál, kiki hajol, egyszerre visszaszökik) Azért sem! nem illik így örülni leányuk; de kandikálni még is

szabad. (az ablakhoz lappang 's félig kidugja fejét) — Errenéz — Jaj nekem meglátott — int — szép szeme van — jó, akarám mondani — már a' házban van. — Ah minő meglepés! (szívéhez nyúl) mint dobog itt, mint verdes, hát majd későbbben mit csinál még! —

Elek. (bosszonkodva jó 's irását az asztalra csapja) Átkozott történet!

Klára. (felrettenve feléje fordul) Te vagy Elek? minő zajjal jársz, szinte felrettentél.

Elek. Te pedig kiállhatatlan csenddel veszteglesz itt, midőn mozganod kellene.

Klára. Hiszen csupa mozgás miatt alig tudok mozogni.

Elek. Ki ne bosszonkodjék? midőn az első lépés már visszásan megy; gondold el: a' hátulsó kapunál éppen most találkozám egyik barátommal, kinek darabomban atyám' rollját szántam, ide akart jöni bucsuzni, holnap elutazik; aztán annyi a' firkáló 's ha szükség van rájuk, egy sincs otthon.

Klára. Édes bátyám! ha az öreg úr még sokáig elmarad, tudom nálunk se lesz senki is itthon.

Elek. Téged is már Pólinál véltelek.

Klára. Most ment haza, mert Lajos megérkezett.

Ele k. Helyesen! tehát Lajosnak kell játszani az elútaszott helyett — 's Póli mit mondott?

Klára. Azt mondá: hogy játszik 's mégse játszik, azzal megölelt 's meut; és mivel te olly kedvetlen vagy, én is példáját követem. (el)

Ele k. (egyedül) Ez annyi: hogy akar. Ez hát rendben volna már; de előre látom mennyi bajom lesz a' játszókkal 's magammal is, hogy ne áruljam el magamat, midőn a' kedvessel olly édes beszédbe olvadok; eh! kiállok én a' tüzet. A' mi darabomat illeti, én készen vagyok, nagyobb részét már kívül is tudom; mingyárt is próbálom az első monológot. (játzó helyhezetbe teszi magát) Állásom mély eszméletű embert mutat, teszem így — (szavall)

Mint sötét felhőkből kitün a' nap' fénye,
Láttán úgy ébredez szívem' érzeménye;
Nincs erő nincs küzdés, melly képét olthajtja,
Életembe forrott lelkem' indulatja.

(Váry Klára jó.)

Lángomat ellenzi bár atyám' szándéka,
Más leányhoz kisztet sorsom' vad játéka.

V. Klára. (magában) Leányrul szól — kíváncsi vagyok tudni, kit ért?

Ele k. (declamál)

Ah de hű szerelmem egyedül érte ég,
Klárán kívül nincsen e' földön üdvesség.

V. Klára. (magában) Klára! — micsoda Klára? édes Istenem! tán csak nem szerelmes saját hugába?

Ele k. (declamál)

Atyám majd naponként látta kedvesemet,
Máshoz akar még is lekötni engemet.

V. Klára. (magában) Minő zavarba hoz;
kit látott atyja mindennap?

Ele k. (declamál)

Amaz ifjabb ugyan, tán szebb, tán gazdagabb;
De nem bánom, azért bírja más boldogabb!
Én Klárát választom, annak szelíd ölen
'S tiszta erkölcsében bizton megnyugszom én.

V. Klára. (magában) Valóban engem ért
— szegény ifju!

Ele k. (declamál)

Ha felém sugárzik bájos szemével,
Es így előttem áll annyi kellemével,
Majd édes vonzódás, majd zordon félelem,
Most tolva, majd tartva, játszadoznak velem.

V. Klára. (magában) Minő szépen beszél —
szinte megindít.

Ele k. (declamál) Oh édes képzelet! (megakad)
Oh édes képzelet! (írását akarja nézni 's megdöbbenve
pillantja meg Klárát).

V. Klára. Elek! kedves szomszéd Ur!

Ele k. Ah Klára kisasszony itt — ezerszer bocsánatot kérek, ha mingyárt észre nem vettem.

V. Klára. Magával tetszett beszélni, és igen indulatosan —

Ele k. Egy monológot — csak mulatságból — csak úgy — (habozik)

V. Klára. (magában) Már bizonyos! engem értett. habozása nyilván mutatja (Elekhez) Mindent hallottam, értettem's mondhatom: érzékenyen meg vagyok lepetve.

Ele k. (félre) Jaj titkomnak!

V. Klára. Csintalan szomszéd! miért nem szól egyenesen? minek epeszti magát hijába? rég szerencsés lehetett volna már.

Ele k. Valóban! (félre) Tán Póli nyílt meg előtte — (Klárahoz) hát a' kisasszony már — —

V. Klára. Én mindent tudok —

Ele k. (örömmel) Tehát remélhetek?

V. Klára. Mondhatom jól áll dolga.

Ele k. Oh angyali kisasszony! ezért megtudnám csókolni. (keze után nyúl Klárának).

V. Klára. Lassan tüzes ifju! még előbb atyjával szólok, bizza csak reám, én tudok vele bánni.

Ele k. Addig ohajtanám — —

V. Klára. Egy szót se! a' szerető szív örömet rejtekezik.

Ele k. Édes kisasszony! mint boldogít e' szép reménnyel, jó geniuszom lebeg ajkain.

V. Klára. Én leszek geniuszod kedves ifju! de most beteg bátyám 's házi dolgain haza hívnak, csak egy perczre néztem hozzálok fel — válnunk kell; addig is csak abrándozzál, mert igen jól áll (Elek kezét tüzesen megcsókolja) Minő indulat! Hah kísértő! (hirtelen el).

Ele k. (egyedül) Már nem kétlem darabom' jó foganatját, ha ez is úgy megindult, mint érdeklő majd atyámat? (írását veszi) hol is akadtam meg? itt (olvas) Oh édes képzelet — (írását nézi, aztán ismét félre teszi)

Oh édes képzelet milly bájosan tűnsz fel,
Mennyi kéjt özönlesz boldog jövőddel!

Most az érzés-egyszerre változik, rövid hallgatás után képem elsötétül, szemem szikrázik 's mindég fenyítőbb állást veszek — így — (declamál)

Kapitány uram is látom őt szereti,
Hosszu, forró nézte nyilván jelentgeti —
Am lehetetlen is érte nem hevülni,
Azért egyikünknek el kell hidegülni.

Most tűzbe jövök és teljes elszánással így mennydörgök! (Váry kapitány jó. Elek a' nélkül hogy észre venné, tüzesen declamál)

Hallja kapitány ur! ide hasztalan jár,
Klárát nem nyeri el, jöjön egy haddal bár!

Kapitány. Mennykő! mit hallok?

Elek. (declamál)

Jobb azért jó móddal távozzék szívével,
Mert bennem halálig bosszús üldözöt lel;
Se kard, se pisztoly, sőt még ágyú se használ,
Ha én fogok fegyvert, tudom hogy odább áll.

Kapitány. (hevesen megragadja) Az Úr
neveletlen ember! ha irántam kifogása van is,
tisztelettel tartozik — (Elek nagy kacajra fakad)
Még kacagni, gúnyolni mer? ha jó testvérét nem
tekinteném, tüstént (kardjára csattant) jobb módra
tanítanám — (Elek még inkább nevet) Mi látjuk
egymást uram! Ezer mennykő! meglátjuk, ki
fog odább állani — (hirtelen el).

Elek. Oh Thalia! te érzékek' mestere,
mint a' naprózsa napfény után, úgy fordul a'
szív varázsalakod után. — Hé Lajos! Lajos! el-
ment, pedig játszani kell neki.

Klára. (hirtelen jó) Elek mi történt? a'
folyosón előmbe jöve Lajos 's kitörő haraggal
mondá: hogy megbántottad; 's addig házunkat
kerüli, míg neki elégtételt nem adsz, azzal a'
viszonzlátás' öröme helyett szélvész gyanánt ment.

Elek. Hugom! te Lajost szeresd, a' mint
csak lehet, az egy derék ember.

Klára. Bátyám! azt te csak bízd reám —
de a' harag —

Elek. Darabombul a' monológot mondtam el 's gondolom épen akkor jött, midőn a' tisztről szólék, én tüzemben nem vettem észre 's ő bizonyosan a' dolgot magára vette. Haha! ez tárgyat ad uj vígjátékra.

Klára. Haragos katona 's elragadtatott költő! ezeken csak asszonyi türelem győzhet. (el)

Elek. (egyedül) Most tovább — Ha én fogok fegyvert, tudom hogy odább áll. Most lecsillapodom, és ömledező érzésre fakadok. (declamál)

'S ha még is esnem kell, 's érte ömlik vérem,
Szánó könye legyen, késő, de szép bérem;
A' tavasz' virágít ő hintse siromra,
Áldást sohajtozva szendergő poromra!

Ezen sorokat tompán, tördelten, lágy hangon, szinte elhaló szavakkal mondom el és fogadom: lesz dolga a' kendőknek. (telkesülve) Így! a' költés nemesítse érzetemet 's Pólinak nem kevéssé fog hizelkedni, hogy nem mindennapi úton, vagy gyáva térdhajlással, melly férfihöz úgy sem illik, ajánlom szívemet. Lobog immár zászlóm! nem sokára kettős koszorú ékesítse a' szerencsés győzöt! (midőn tüzesen kifelé sietne, atyja benyitja az ajtót, utána Tamás bundával és más úti eszközökkel; Elek viszszapattan — hűledez — és bámulásban elejti irását).

Udvardy. Lassan, lassan fiú! hová széleskedel?

Elek. (habozva) Édes atyám! már is haza jött?

Udvardy. Már is? nem reménylem hogy korán jöttem gyermekeimnek.

Elek. Nem — nem! sőt örülök; csak csudálkozom rajta — nemde utolsó levelében Miklós napját tetszett említeni?

Udvardy. Dolgomat előbb végezvén hozzatok siettem —

Elek. Úgy — valóban örülök —

Klára. (hirtelen jó) Elek szalaszd el múzdat! kocsi zörög; vendég — (atyját megpillantván szava eláll).

Udvardy. Ej mennydörgő! hát te is elijedsz tőlem?

Klára. Nem édes atyám! de ha most egyszer tovább maradtál volna el (Elekre kacsingat) Nemde Elek! — (atyja karjában) de ne gondolj semmi roszt!

Elek. Úgy van édes atyám! semmi semmi roszt —

Udvardy. Látom én, itt valami történt; ha kipihentem magamat, számot kérek sáfárságtokról. Tamás! rakd be a' holmit, azután gyujts tüzet a' kályhába, szinte keresztül fáz-

tam. (Tamás el a' mellék szobába) Igaz, gyermekek! mit csinál öreg Váry barátom?

Elek. Zselyeszékben ül 's lábköszvénnel vesződik.

Klára. Kapitány fia is most érkezett meg.

Udvardy. Be sietett! Hm — az iránt atyja utánam irt — Klára! te is a' levélben vagy.

Klára. (hizelkedve) Mit irt édes atyám? ugyan mit irt?

Udvardy. Azt irta: hogy mindent tudni főfájást okoz. Elek! jer szobámba, némelly fontos számadásokat végy által. (Elekkel a' mellék szobába el).

Klára. (egyedül) Hát nem jó sokat tudni — ah édes atyám! — nem hijába! nem vagy kapitányba szerelmes. (e!)

Tamás. (jó) Valahol embert vesztettek, mert a' szél majd levitt a' bakrúl. (körülnéz) No ugyan meglátszik: hogy én 's uram nem voltunk itthon, mindenütt csupa rendetlenség. (Elek' irását a' földről felveszi) Ezt az írást előbb Elek urfi veté el — ej de csunya! csupa irka-firka huzás vonás; én gyermekkoromban sokkal szebben irtam; de ha okosabb lesz az ember, mindent elfelejt. (el az irással).

Udvardy. (jó 's a' kályhához ül) De mi történt gyermekeimmal, mindenik olly zavart,

kivált Elektől alig hallhatni józan szót; mi lehet egyéb a' szerelemnél — Most van idejök, magam se voltam jobb. Elek Pólit szereti, azt vettem észre, midőn minap más leányt említék, igen meghökkent; vigye! ha Klárát elviszik úgy is kell házi becsület; bár csak jó feleségem megérhette volna ezt! Eh! mint sustorog már a' tűz — csak igaz: az öreg legény olyan, mint a' gólya, csak a' meleget keresi, 's egész álmodott világa megfér a' kályha mellett. (koczognak, Váry Klára belép) Isten hozta édes kisasszony! (félre) a' jó lélek, tudom, hoz ujságot.

V. Klára. Kedves szomszéd ur!

U d v a r d y. (széket át) Tessék hozzám ülni.

V. Klára. Erkezését látván, köteles üdvözlésemet tüstént meg akarám tenni.

U d v a r d y. Köszönöm! a' mint látom, szükségtelen kérdezni: mint áll egészsége?

V. Klára. Az csak volna; de mátol fogva, annyi, tudja Isten! micsoda érzések nyomkodnak, hogy kénytelen vagyok mingyárt tisztelt barátságát, melly házuunkat szinte nemzetsége közzé avatta, egy titokkal terhelnem.

U d v a r d y. Tessék! ha szolgálhatok.

V. Klára. Az asszonyi szemérem tartóztat ugyan, de köz javunkra nézve még is, pedig mennél előbb szólanom kell.

Udvardy. Már mondtam, csak tessék!

V. Klára. Azt tudja szomszéd ur, hogy én szűzi állapotban maradtam?

Udvardy. Hogy férje nincs, azt tudom.

V. Klára. Pedig sokan vágyódtak ám kezemre; elsőben is egy szép ifju ember, de olly szép ifju! csak hogy szegényke volt a' szegény! aztán Későfy Tanácsos ó Nagysága, aztán Báró Kincsneky ó Méltósága, aztán —

Udvardy. Már ezeket többször tetszett említeni, hagyjuk azért, az elmultnak nem kell tanács.

V. Klára. Ma ismét egy kísértet üldöz, melly nem magamért, hanem egy tisztelt ház' szerencséje miatt, veszedelmes akar lenni.

Udvardy. Röviden mondván: férjhez akar menni.

V. Klára. Egy deli ifju —

Udvardy. A' patvart! egy ifju?

V. Klára. Én harminczkilencz esztendőt, tizenegy hónapot és huszonnyolcz napot szám-lálok.

Udvardy. Bizonyosan!

V. Klára. 'S ez épen kétségem, ámbár tudom: hogy az idő nem mértéke az érdemnek.

Udvardy. Bölcsen!

V. Klára. Egy ifju mondom, de olyan ifju, kit csak arra nézve is, hogy atyjával szoros barátságban állunk, megvetnem illetlen lenne, ez ifju mondom, nem rég nyílt meg előttem.

Udvardy. Csiklandós dolog! azonban örvendek.

V. Klára. Es ez az ifju — Elek!

Udvardy. Elek? fiamon kívül nem ismérek körül belül illy nevű ifjut.

V. Klára. Saját fia!

Udvardy. (felugrik) Mi az ördög! ki mondta?

V. Klára. Ő maga; elragadtatva érzetétől, itt (a' helyet mutatja) itt ezen a' helyen vállal meg szerelmét; tán csak nem csudálkozik szomszéd ur?

Udvardy. (fétre) A' fiú megbódult! (Klárahoz) Valóban nem remélt ujság — hm! hm! én Pólit véltem —

V. Klára. Magam is ekkorig — de saját fülem' hallatára mondá: amaz szebb, fiatalabb, még is Klárát választja 's hogy az atyját szinte naponként látja. De én — mentsen isten! nem hirtelenkedtem, és az egész dolgot szomszéd ur' bölcs ítéletére bízom — magának is azt feleltem, nehogy utóbb — az ember gyöngé —

U d v a r d y. Édes kisasszony! én belé nem avatkozom — de hol a' fiúnak szeme! — jól van — majd még is szólok fiammal.

H u s z á r. (jó) Mellyik itt Udvardy uraság?

U d v a r d y. Én vagyok.

H u s z á r. Váry kapitány uram ezen levelet küldi. (el)

U d v a r d y. (félre) Ez már elfogadhatóbb lesz. (a' levelet olvassa) „Az Úr engem méltatlanul megbántott; ha becsületét szereti, egy óra múlva a' várkertben elégtételt ad; 's akármilyen fegyverre készen várja Váry kapitány.“ Mennydörgő látta! ez atyja által leányomat kéri 's most ölni akar —

V. K l á r a. Uram irgalmazz!

U d v a r d y. Ez fiamat illeti — tán valami vers miatt a' szokott illendőséget elfelejté — de azért sem illik mingyárt halált üzeni. — Majd teszék én arról (az asztalhoz megy és csönget) A' pert röviden elvégzem, általmegyek, jól megmosom, azután katona uram verekedhet a' kossárral.

T a m á s. (jó) Mit parancsol Tekintetes ur?

U d v a r d y. Kalapomat! Ládd bizony! ez volt még hátra! — (Tamás kalapot 's botot ad neki) Ha úgy tetszik kisasszony!

V. Klára. Szörnyűség! Oh az az ármányos szerelem! viadal! nagy Isten! kiért rettegjek? (el Udvardyval).

Tamás. (egyedül) Igaz lelkekre! még házunkat így felfordúlva nem láttam. Az öreg dúl fül, az ifju úr pedig világos nappal atyjának hálósüvegében forog az udvaron — Hehe! 's nem veszi észre hogy sapkája helyett tévé fel; aztán a' postalegénynek bankó helyett más darabka papirost adott, mellyen azt csillagnak nevezi — Hehe! sokszor sétálni jár az ész — magamról tudom.

Elek. (jó, hálósüveg fején) Hol atyám?

Tamás. Gondolom Váry urnál; nagy haraggal ment oda.

Elek. Hol vígjátékom? ezen váratlan meg-lépés egészen lesújtott, ha atyám megtudja, vége mindennek. Tamás! nem láttál az öreg úr' kezében valami írást?

Tamás. Egy huszár hozott levelet a' szomszédból.

Elek. Nem levelet, hanem valami négy árkusból álló írást.

Tamás. Rútul írva?

Elek. Szaporán.

Tamás. Tele foltokkal?

Elek. Javításokkal.

Tamás. Több keresztvonás mint betű?

Elek. (türetlen) Igen — igen!

Tamás. Aha! azt én vettem fel.

Elek. Láttá atyám?

Tamás. Nem is ügyelt rá.

Elek. Ujra élek! Nesze borra való Tamás, add ide az írást; hová tetted?

Tamás. Ott van künn a' kályhalyukban.

Elek. Mit? hol?

Tamás. A' fa piczinyt nedves volt, azzal gyújtottam alája, most dugtam bele az utolsó árkust.

Elek. Égje a' pokolban. (kirohan az ajtón)

Tamás. (egyedül) Előbb pénz, most pokol. Csak igaz! illy gazdag uraknak' a' jó dologtul megy el néha eszök; pedig minő hegykék! ez teszem azt véli: tudja minő tudós! 's azt sem tudja: mint kell fűteni.

Elek. (kormos sapkával, még égő papirost tartva kezében) Oh én szerencsétlen! egész vígjátékomból csak a' felírás és a' személyek maradtak (búsan szemléli) mert gyűlöl az elementom por kézzel tett dolgokat!

Tamás. (részvétellel) Ne bánja ifju úr, higye nem kár! a' becsületes ember úgy sem olvashatta volna, hisz a' betűket a' szél hordta össze mindegyig.

Elek. Te classzikus remeke az ostobaságnak! hogy merted elégetni ez írást?

Tamás. Mikor maga vetette el az ifjuúr.

Elek. (háborodtan fel's alá jár) Ennyi munka, ennyi fáradság, ennyi jó gondolat! és le sines tisztázva. Hah! (Tamást ragadja meg) nem szánnálak e' pontban agyon zúzni. — Minden örömem — minden reményem —

Póli. (sietve jó, 's vitézkeztyü kezén) Elek! Elek! az istenért! miért bántá meg Lajost? ő kérlelhetetlen, agyon lövi, agyon vágja. Most a' két öreg úrral van, én csak úgy szöktem által ovni — kerülje bátyámat!

Elek. Csak jöjön — most jó kedvemben talál. (Tamáshoz) Te most is itt állasz? takarodj szemem elől.

Tamás. Mit mondtam? az okos enged. (el).

Póli. Bátyám! —

Elek. Jól teszi ha haragszik, én is küzdenék az egész világgal.

Póli. Elek! kedves Elek! kímélje életét!

Elek. Mint boldogít ezen szelíd részvétel — csak hamis harag — játék — de nekem legszebb bizonytságot nyujt — milly boldog vagyok — milly szerencsétlen!

Póli. Mi baja? miért háborog?

Elek. Ah Póli! Póli! ha tudná, mit veszték, milly gyönyörű órám ment füstbe!

Póli. Nincs bizodalma hozzám —

Elek. Minden van, minden — minden! — csak — (az elégett papirosra mutat) itt szerencsém romladéka.

Klára. (jó) Ti zajlódtok itt, én meg tele vagyok gonddal. Elek! hahaha! kit akarsz ijeszteni? mi van fejedben?

Elek. (hálósüvegét hirtelen lekapja 's elveti) Még ezt is — Póli! a' sok viszontagság — a' gyáva inas —

Póli. (Klárahoz titkon) Edes Klárikám! ez a' te bátyád ma olly különös — habozó — feledékeny.

Klára. Hát te Póli mióta hordozol szarvasbőr keztyűt?

Póli. Valóban. (Elek előtt dugdozva lehúzza a' nagy keztyűket) Csak lásd, hirtelenében bátyám keztyűjét huztam fel.

Klára. (kérkedve) Látom én, ti mind a' ketten el vagytok merülve. — Nekem is van szívem; de azért fejem ugyancsak helyén áll.

Tamás. (jó 's virágot hoz kezében) Kíaszszony! a' szobaleány küldött; a' kívánt thee helyett e' virágokat tetszett neki adni — cserét kér.

Klára. (kezével int, Jól van, jól!

Póli. Hát ez mi volt Klárikám?

Klára. Tőletek ragadt reám. (Udvardy, Váry kapitány, Váry Klára jőnek)

Udvardy. Jó hogy együtt lelünk beneteket. Kapitány úr! itt fiam, végezzen vele. Elek! mit szóltál?

Elek. Nincs mentség, a' sorsnak engednem kell. Kedves kapitány úr! és reménylen ezentul is, jó barátom! előbb nem tagadom: nagy kedvemre szolgált haragja; de megbékül, ha megmondom: hogy én egy fellegből vett kapitányról szóltam; de az igazit tisztelem és becsülöm. Monológot mondtam vígjátékomból.

Kapitány. Így hát nem akarva magam is játszottam; de úgy szokott lenni, ha az ember többet érez, mint gondol.

Udvardy. Vígjátékból?

Elek. Én irtam egyet.

Klára. Adtuk is volna, ha édes atyám későbben jó meg.

Elek. És ha Tamás a' kályhába nem gyújt vele.

Udvardy. Asszony neked, majd nem versezel. Halld Elek! ez a' kedves szomszéd kisasszony előbb monda, hogy indulatosan nyíltál meg előtte — szólj bátran!

Elek. Igaz! Klára kisasszony mindent tud — sőt meg is ígérte —

V. Klára. Látja szomszéd úr! hogy ellenére bizonyos.

Udvardy. (félre) A' fiú megbolondult!

V. Klára. Valóban szinte pirulnom kell hogy illy ifju vér —

Elek. Édes atyám! már csak egyenesen megvallom: hogy én Pólit szeretem; vígjátékomban akartam keziért esedezni 's egyszer'smind tudatni, hogy mással boldog nem lehetek.

Udvardy. Vidd el! hisz úgy is neked volt szánva; atyja' áldását is hozom.

Elek. Póli remélhetek?

Udvardy. E' nedves szem, e' lángzó arc nyilván hirdeti szerencsédet! Póli tiéd, csak tanuld megérdemleni; de azt is tanuld meg: hogy minden frigyben a' természet' szava hatatosb minden mesterségnél. A' mi vígjátékokat illeti: az sem esett hijába, ám szívemből megmelegedtem nála.

Kapitány. Most én jövök — Klára felcsapott — én elviszem magammal.

Udvardy. (hozzá vezeti Klárát) Egy kereszt már van, vedd a' másikat.

Klára. Ezen dicséretet magyarázza meg édes atyám! különben balul érti majd, 's engem is alkalmatlan nehéz poggyásznak tart.

Elek. Én megmondom édes hugom: kereszt az élet, jó feleség a' gyémánt melly rajta tündöklök.

V. Klára. (ki a' szerelemvallás óta nevekedő bosszuságát némán jelentgeté, most egyszerre kipattan Elekre) De hát micsoda Klárát értett, midőn magával olly irgalmatlanul lármázott?

Elek. Játékomban Pólit neveztem Klárának.

Udvardy. Édes kisasszony! a' dolog másképp van, így hát csak magunk maradunk hátra.

V. Klára. (színlett nyugalommal) Kérem szomszéd urat! hisz azért szóltam mingyárt, mert képzeltem hogy tévedés — illy verselő ember mindent összehord.

Udvardy. Ugy van édes kisasszony! minket a' szerelem se versben se prózában nem érdekelhet már; kínozhat ugyan még, de nem boldogíthat.

A' CSÁKÁNYI VÉRMENYEKZŐ.

Nyugszik Hasszán sátorában,
 Rába' zúgó partjain,
 Jön Olajbég 's vad lángjában
 Felriasztja hängjain;
 Fel, fel bajnokok' Vezére!
 Csákányba a' menyekzőre;
 Lesz kit ott rabszíjra fűzz,
 Sok szép legény, sok szép szűz.

Zsákmány a' Török' bálványa;
 Gyorsan felriad Hasszán,
 Vállain leng már kaftánja,
 Kardja függ már oldalán.
 Fegyvert, fegyvert minden karnak,
 Foly ma vére sok Magyarnek!
 Így harsogván szavai,
 Készülnek bajnokjai.

Bús az éj sötét leplebe',
 Zúgva leng a' déli szél,
 'S a' Török Csákány elébe
 Rába' habján általkél.
 Terhesen, mint jégfelhőnek
 Vészhozó dörgési jőnek:
 Pusztulás minden nyomán,
 Úgy közelget a' pogány.

László nyert a' szép Lórának
 Idvességet hű kezén,
 És szomszédi felszállának
 Kedve' zajgó ünnepén.
 'S a' billikom' kerültében
 Minden férfi gyúl szüvében;
 'S víg ének' zengésinél
 Az ifjúság tánczra kél.

Nézi László szívmerülve
 Hölgye' lángtekintetét,
 'S kedv' s remény közt lelkesülve
 Vére kényhullámot vét.

'S az könnyű , mint esti szellet ,
 Tánczát vőlegénye mellett
 — Szíve olvad , arcza ég —
 Pártájában lejt meg.

Hajh de , mint Volkán , egyszerre
 A' sötét éj felpirúl ,
 'S a' dühödt szél arra 's erre
 Szikrát 's lángot szór vadúl.
 A' pogány nép' ordítása ,
 'S a' rémület' bús jajgása
 Egy hanggá kerekedvén
 Harsog ált a' lég' öblén.

Elnémúl a' palotában
 Táncz és élet , kedv és zaj ,
 Fennakadva dobbantában
 Minden könnyű , minden jaj ,
 Színe halvány minden képnek ,
 Minden keblet gondok tépnek ,
 Elszorúlva minden szív ,
 'S küzd és habzik , forr és vív.

Jön most Hasszán , 's tigrisnyája
 Vérrel ázott nyomain ,
 Zúg , mint orkán , lángszablyája ,
 'S száz Magyar nyög lánczain.
 'S ah fenndörgő szózatjára
 Dúlva ront a' palotára ;
 'S holttestről holttestre lép
 A' kegyetlen szolganép.

Öszvejajdul irtózással
 Hölgy és Nő , 's remegve néz ;
 De sebes meggondolással
 Kardon minden férjfikéz.
 Kél és forr a' harcz' dagálya ,
 'S nem reményt nyújt a' vérpálya ;
 Rablójikkal mindenek
 Csak halálért küzdenek.

Halnak ők 's hőslleiknek
 Szabadság nyújt koszorút ,
 Hajh de árva hölgyeiknek
 Örökségül rabláncz jut !

Fájdalomról kínra szállva ,
 Minden reménytől megválva ,
 Honnan lelkek nyugtot vár,
 Egy ohajtás sincsen már.

Lóra áll még oltalmában
 Lászlójának egyedül ;
 Harczol ez , de bús harczában
 Keble 's arcza sebesül.
 És midőn fogytán vérének
 Érzi gyöngültét kezének ,
 Még egyszer hölgyére néz ,
 'S új erővel sújt a' kéz.

Nézi hulltát sok Töröknek ,
 'S ajka habzik 's keble ég ,
 'S ordít Hasszán : e' kölyöknek
 Egy halál még nem elég !
 Bajnokim ! csak ellenébe ,
 Mártsatok fegyvert szüvébe ,
 Nyíljon bár seb 's folyjon vér.
 Szép hölgy ott a' pályabér.

Mint a' villám' vad szózatja
 A' Nemes' szüvébe csap,
 'S testét lelkét átszaggatja,
 Borzad ő, 's hölgyéhez kap:
 Gyászos a' halál' hörgése,
 Hajh de a' rabláncz' csörgése,
 'S törvény, mellyet rabló szab,
 Lóra, Lóra gyászosabb!

Nyugtat a' halál' hörgése,
 Lóra mond; nem félem azt:
 Hajh de a' rabláncz' csörgése
 'S rablótörvény meőborzaszt.
 Szálljanak bár ellenedbe,
 Mártsanak fegyvert szüvedbe,
 'S nyíljon bár seb, folyjon vér,
 Szép hölgy nem lesz pályabér.

Vészi László gyötrelmére
 A' halálvigasztalást,
 'S rátologó ellenére
 Készít még egy bús csapást.

Jön Olajbég , 's gyáva féreg. —
 Így zeng ajkain a' méreg —
 Száz seb közt félhalva már,
 Kardod még is ölni vár ?

Mond , 's kezéből nyíl' módjára
 Vasbuzgánya zúg 's röpül,
 'S ím itt a' percz mellyet vára
 A' magyar hős 's öszvedül.
 És ott fekszik melyhörögve ,
 Hölgye látja 's könnyörögve
 Felsőhajt az égre még :
 Isten , Isten itt a' vég !

'S ráborúlva 's elroskadva
 Lelke zajlik , keble reng ;
 Én halok , mond Az lankadva ,
 Búcsút ajkam még se' zeng.
 O ne rettegd bús pályámat ,
 Vérhintette nyoszolyámat ,
 Lélek él , ha' vész a' szív ,
 Kardom itt van , mátkád hív !

Mond, 's hal; és ím szép hölgyétől
 Jaj nem hangzik, könny nem hull;
 Álthevűlvé szellemétől
 Kardjához buzogva nyúl.
 „Nékem, nékem bús pályádat,
 Vérhintette nyoszolyádat,
 Lélek él ha vész a' szív,
 Mátka, mátkád hozzád hív!“

Vészi kardját; Hasszán látja:
 Jer leányka, mit mivelsz?
 Vágyatidnak nem lesz gátja,
 Kényt 's szerelmet nálam lelsz.
 Kard csak a' busúlt vitéznek,
 Téged engesztelve néznek,
 Kelvén érzeményei,
 A' bajnok' lángszemei.

Jer velünk a' büszke ménen,
 Váram gazdag, keblem hó;
 Jer 's derűlj a' jobb reményen,
 Melly egedre most feljő.

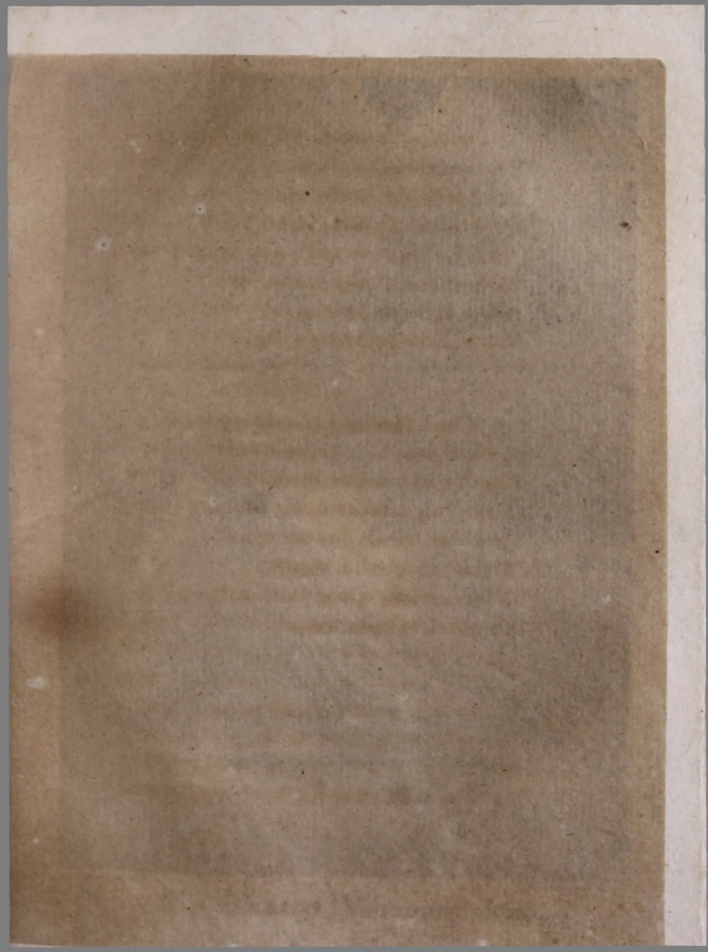
Légy e' győzelem' pompája ,
 Szép kertemnek szebb rózsája ,
 Mellynek bíbor kebelén
 Bőv jutalmat nyerjek én.“

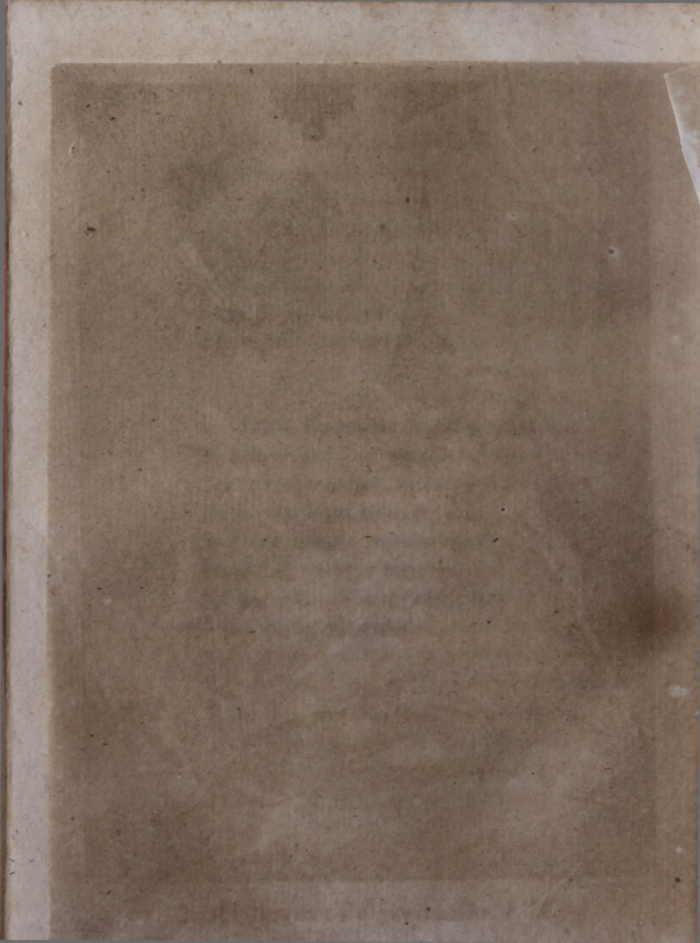
Félre rabló ! fájdalmában
 Így sikolt a' hű leány :
 Dúltál éltem' forrásában
 'S vad kegyelmed még lest hány ;
 Itt hol áradván testére
 Kedvesem' gőzölgő vére ,
 Mellyet ontál oh pogány ,
 Int , hogy induljak nyomán !

Menj , eredj a' büszke ménen ,
 Várad zsákmány , kebled düh ;
 Nincs remény ; a' vérösvényen
 Nem kél virág , nem kél fű.
 Győzelmedre átok hulljon ,
 Kerted tüskével virúljon ,
 'S árnyékába hogyha mégy ,
 Kínjutalmat bőven végy !

Szólla, hallgat, és intézi
 Hómelyének hű vasát ;
 A' Török dobbanva nézi
 A' hőslány' mozdulatát.
 'S fut, hogy — mellynek vesztét szánja —
 Megtartassék szép zsákmánya ;
 Hajh de késő jötte már ,
 Lóra' lelke mennyben jár !

Látja Hasszán, 's elfagy vére,
 Visszaborzad, 's megfordúl ;
 Int, 's nyomában intésére
 Népe zajgással tolúl,
 'S közte búsúlt érzeménynék ,
 Hátán a' nyerítő ménnek ,
 Vivén átkot 's hagyván jajt ,
 Szigetvárra visszahajt.

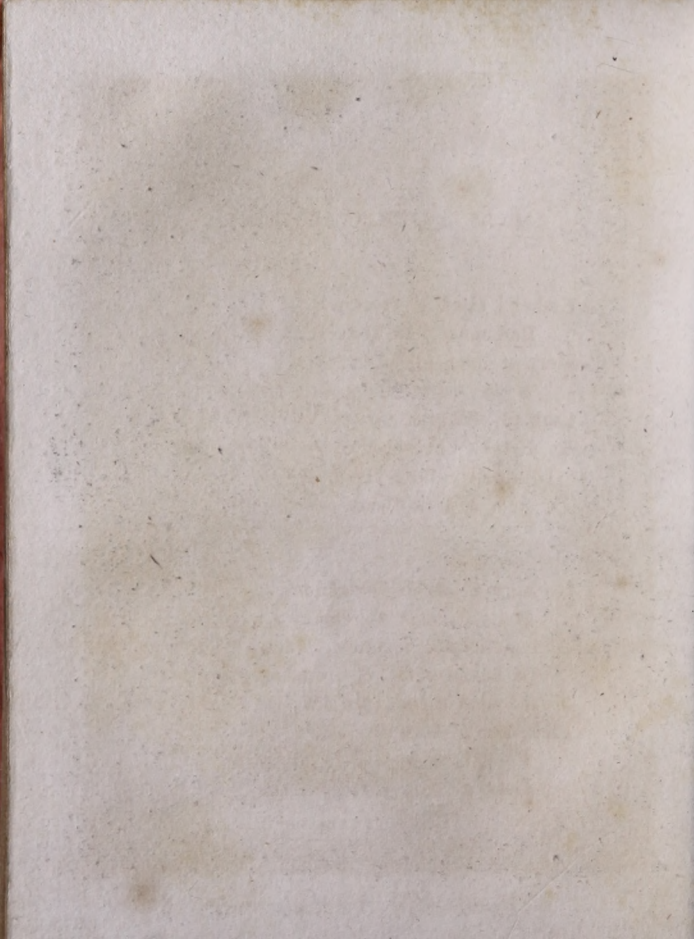

v. Schwind del.

M. Hofmann sc.

A' Csákányi Vérményekző.

ÉLÉS A' JELENVALÓVAL.

Ember ! éljed a' Jelennek
 Rád mosolygó kedveit,
 Mert az órák elreppennek,
 'S szét üzik tündérjeit ;
 Csak a' pillantat' virága
 Az életnek boldogsága, —
 Ki mit önként elszalaszt,
 Nem bájolja vissza azt.

Ne higgy a' szebb jövődönnek,
 Mellyel vakít a' remény,
 A' napok csak mennek, jönnek,
 'S néked nem kél örömfény ;
 Néked nem csendül az óra,
 Mellyben a' remény valóra
 Fordúl, 's gyötrő fájdalom
 Lesz a' nem várt jutalom.

Ember ! izleld életednek
 Pirosló szép hajnalát,
 Csókold a' virgonc'z kisednek
 Örömhözó angyalát;
 Ne bízz a' dél' napfényében,
 Sem az Est' lágy zephirében;
 Az megfojthat hevével,
 És ez villámtüzével.

Ember ! szedd a' gyöngyvirágot,
 Mellyet a' szép tavasz ad,
 Izleld a' szép boldogságot,
 Mellyet az ég folyaszt rád;
 A' tavasz a' természetben
 Megujúl, — de az életben
 Hogy ha lenni megszűnik,
 Elő többé nem tűnik.

Míg az ifjuság' tüztvére
 Lángol szíved' erében,
 Addig részesülj Cythére'
 Istenítő kedvében !

Boldog — Küprisz' szűz oltárán
 A' lángzó köz indulat,
 De a' száraz rózsá' szárán
 Szerény Ámor nem mulat.

Ember! életed' nyarának
 Izleld futó kellemét,
 Ne várd végén lefolytának
 Az örömnék szebb nemét;
 Ne várj az Ősz' idejére
 'S annak érett gyümölcsére; —
 Sok eső, kis verőfény,
 Könnyen megcsal a' remény.

Ember! éld, oh éld a' kedvet
 Mellyel az Ősz megkinál,
 Szűrd a' végső édes nedvet
 A' nap' vég sugárinál;
 Gyászképe már itt a' Télnek,
 Az örömek sírba kélnek,
 'S zúgó zordon vészei —
 A' halálnak jelei!

Azért izleld a' Jelennek
 Rád mosolygó kedveit,
 Mert az órák elreppennek
 'S szét üzik tündérjeit;
 Csak a' pillantat' virága
 Az életnek boldogsága,
 Ki mit önként elszalaszt,
 Nem bájolja vissza azt.

SZENVEY.

NEFELEJCS.

Hajdan a' Magyar-világban
 Egy volt Haza 's Fejdelem,
 Mint barátság- 's mátkaságban
 Egy hivség egy érzelem;
 E' négy lánczban egy ha szíved:
 Úgy magyar vagy 's bölcs vitéz,
 Jó barát is; 's kedves híved
 Csókkal így méltán tetéz.

MIKE.

HAZÁMHOZ A' TÁVOLBÓL.

Hova szálltok gondolatim
 Ollyan hirtelen?
 Sebes daru sem repül így
 Őszi éjjelen.

Kit kerestek sohajtásim
 Számos - számtalan?
 Szellő nem jár csak egyfelé
 Imígy úntalan.

Ezer virág körül lebeg
 Mézet szedő méh;
 Fűrj és fecske két világreszt
 Választ lakhelyé.

Csak e g y hazát ismer szívem
 Szakadásaig:
 Napraforgó nap felé néz
 Hervadásaig.

TESSEDIK FERENCZ
 PÁRIZSBAN.

A' BARÁTSÁG EREJE.

A halál is édes érzés

A barátság keblében ,

Édes , nincs ha csalfa színlés

Szíved mély röjtökében :

A barátság két nagy lelket

Eggyé köt 's tesz egyy egészet ;

Eggy az élet és halál ,

Osztály helyet nem talál.

A hazáért élni halni ,

A szép szív egyy vágyása ,

A rény utján fen járdallni ,

Férfias elszánása :

A latorság ellen vívni ,

Minden jót , ártatlant védni ,

Buzog minden csepp vére ,

Feszül karjának ere.

De sajnállak én nagy lélek

Téged , ha csak magán vagy ,

Hogy elcsüggedsz , igen félek ,

Mert a' veszély vajmi nagy !

A gonoszság fertelmei ,
 Jót szépet dúló szörnyei ,
 Törnek rád a sötéten ,
 Fény gyermeke , merően.

Karöltve másokkal azért
 Lépj fel a szép pályára ,
 Több szív égjen a nagy tárgyért ,
 Több kéz keljen csatára :
 Atlasz sem birt eggy az éggel ,
 Sem Theszeusz az őrr ebbel :
 De eggyesült erőnek
 Ég és pokol engednek.

A barátság biztos karán
 Nagy dolgokat mívelhetsz ,
 Nem nyomhat-el semmi kaján ,
 Minden erőn áltgyőzhetsz :
 A barátság hű kebelén ,
 A nemes tettek közepén ,
 Ha majd elhalsz , úgy fénylesz ,
 Mint Oreszt és Pyladesz.

A' FELLEGEKHEZ.

Tí a' messze láthatáron
 Eltünelgő fellegek !
 Kik reám itt hervadóra
 Végbucsúval intetek ,
 Merre nyúl kies pályátok ?
 Tán van néktek is hazátok
 Ott a' nyugti ég alatt,
 Merre szárnyatok hálad.

Boldogok ! bár engem egy szél
 Elfuvalna véletek
 E' gyászthonbul , hol lekötve
 Tartnak a' bús végzetek ;
 Túl a' láthatlan mezőkön ,
 Zord pusztákon , szírttetőkön
 A' nyugat' szép tájához —
 Merre szívem vágyadoz.

Egy tündér világ mosolyg ott
 A' kedves' karjai között ,
 Enyhet ott találna e' szív ,
 E' sok véstől üldözött ;

Ott a' boldog lét' vidéke ,
 Szent örömkéj 's égi béke ,
 Mint korány hint harmatot ,
 Hintve áldást lengnek ott.

Vajha szállnom el lehetne
 A' futó szél' szárnyain ,
 Halni bár, de a' leányka'
 Üdvezítő karjain.
 Ott a' honföld nyugtot adna ,
 Érttem édes köny fakadna ,
 'S rózsza-közti sírorom
 Örzené nyugvó porom'.

Szálljatok ti , békepályán
 Boldog létü fellegek !
 Üdvezelve a' dicső hont
 Ha egébe értetek.
 Vágy e' szív — de nem találja :
 Merre , hol nyilongna pálya
 Éj- köd- örvényből elé ,
 A' sohajtott part felé.

JÓ BARÁT' INTÉSE BARÁTJÁHOZ.

Ha egyszer egy leány tündér szemével
 Reád kacsong , és éden érzetével
 Lövelli által ittas lelkedet ,
 'S ha égi dísze angyaltermetének
 A' porhüvelyből Éden' nemzetének
 Boldog körébe kap fel tégedet :

Barátom ! jaj , ha báján megvakúlva
 Karjába dőlsz , és ízletekre gyúlva
 Az édes Istencsókot megvívod ;
 És kábulást nyervén az égi kényből ,
 A' tőle nyújtott koszorús edényből
 A' mély , Olymposz' titkait szívod.

Fusd a' leányt , ölébe süllyedésed
 Részeg gyönyör , de irtózat kelésed ,
 Ő szörnyeket mivel bűbájival ;
 Neptún' honában olly sziréne nincsen ,
 Ki ingerlőbb varázs alakkal intsen , —
 Nincs , a' ki végre szörnyebb módra csal.

Az a' tűz , melly ma kényeid' tenyészti ,
 Láng holnap , a' melly elhamvadni készti
 Vándor szerencséd' gyenge támaszát ;
 Féltes gyötör , gyanúnak rabja lészel ,
 Vad árulást látsz ott , a' merre nézel ,
 'S nem lesz szivedben egyy igaz barát.

O hidd ! az asszonynak hűsége múlik , —
 Egy holdtelés' időszakára nyúlik ,
 'S viszont új élelemhez szít heve.
 Ő koczkát játszik a' te életeddel ,
 'S legszentebb férjfiúi érzetteddel ;
 A' gyarlóságnak — Asszony a' neve !

Barátom ! higgy azon őszinte szónak ,
 Mellyel ma néked a' bölcs Alkotónak
 Remekmivét keményen vádolom ;
 Bocsáss meg , hogy tulajdonát merészen —
 De a' hol álszin semmi részt se vészen —
 ' Ismértetésül itt lerajzolom.

Ne add egészen a' tündéri szűznek ,
 Kivel mulékony órák őszvefűznek —
 Ne add egészen szívedet soha ;

Egész Magad' ne áldozd Cypriának,
 Magad' ne képzeld Isten' sorsosának;
 És így szerelmed nem lesz mostoha.

Ne bízz, 's ne félj: ne légyen vak vezéred
 Az indulat, 's szerencséd' így eléred,
 El, mellyet érhetsz mint föld' embere;
 Mert olyat, melly sirig nem változandó,
 'S epés irígység is becsül, — halandó
 Hüvelyben embermagzat nem nyere.

Légy minden asszony' tisztelő barátja,
 De annak, a' kit életed' sajátja
 Gyanánt ülelsz, mélyen lelkébe nézz;
 Biráld meg léte' kül és bel nemében,
 Mert hogyha mérget szívsz nektár helyében —
 Sebedre írt nem ád az orvos ész.

SZENVEY.

A' KEGYESHEZ.

Mint a' királyi nap' deli fénylete,
 Imígy tűnél-fel hajdan egemre, Szép!
 De csillagink üldözve egymást
 Távol esél ölelő karomból.

Azóta két év múla fejem felett,
 Esdő sohajtás, gyöngö szerelmi köny
 Nélkül: az élet' fordulását
 Nézve közel — kiürült kebellem.

Ah milly egészen más az az élet, ha
 Megváltan attól, a' kit imádsz vala,
 Szép álmaidból ébredszve
 Nézz szigorú szemei közébe.

Eltűnik akkor a' gyönyörű lepel
 Mellyel himezve volt a' komor való:
 A' nagy világ megjátsza szíved',
 Megmosolyog — 's te buzogni szűnöl.

Későn haj! enyhült végzetem' ércz keze.
 Leszállasz ismét, égi nemes Leány!
 Rendülhetetlen bizodalmam,
 Bár a' kebel' tüze hamvadott már.

Te nékem úgy vagy, mint ama' szép világ,
 Melly a' homályban hű kalaúz gyanánt
 V e z é r e a' fáradt utasnak,
 Ám de hevítetni — hevítetni gyöngé.

SÉDEL.

T O K A J.

Jön Tisza' habja felém, 's még Bodrog is erre igyekszik;
 Oh minek itt a' víz, hol borom annyi terem?

TESSEDIK FERENCZ.

SÓLYMOS DEZSŐ.

Ott, hol a' Tisza 's Körös közt halmatlan síkra terjed a' bőkeblú Alföld; — ott, hol számos puszták' nevei bizonyossá teszik a' fürkészőt, hogy a' Mohácsi gyász előtt népes városok 's faluk töltötték el azon, üres tért, mellyen most több napi út közben is csak alig talál pásztorkunyhót, vagy betyárcsardát a' vándor; — ott virágzott hajdanában, a' Magyarkor' arany éveiben, csendes egyetértő szomszédságban két helység (KÍGYÓS, és MEGGYES) mellyeknek urai 's lakosi nyugalmas barátságban éltek egymás mellett. Örült a' két közönség, ha látta urait a' határligetben őszinte mulatozásokban az időt vigan tölteni, az ő példájokra a' pórság is a' templom' ünnepein örömmel vendégelgeté egymást. A' Kígyósi legény szeretett magának Meggyesi leányt venni; a' Meggyesi hajadon pedig szerencsésnek vallotta magát, ha pártáját Kígyósi legény oldotta meg; csak a' két földesuraság' háza nem lehetett boldog, vérszeri atyafiságba léphetni egymással, az Urfiak másannan

hoztak haza hitvest, 's a' kisasszonyok távolba mentek mindenkor férjhez. De végre meghallgatá az Ég a' két ház' könyörgését. Az öreg Kígyósy' legfiatalabb fija István — minekutána két öregebb gyermeke Nagy Hunyady Mátyás' szemeláttára Bécsnek vivásánál vitézek' sorában hullott el, — egy szép alkalommal megszereté a' Meggyesy ág' egyetlenegy leányát Klárit.

Klári szép volt mint a' derült hajnal 's kelő napfény, 's a' nőnem' azonkori legnemesebb tulajdonságival tündöklött. Halálos ágyán kívánta Temesvárról az atyja vissza, hol a' Gróf' udvaránál már több évek óta tartózkodott. A' világtól-váló végbúcsuképen barátságába ajánlotta özvegyét, pártfogásába leányát az ágya mellett álló Kígyósynak. Együtt nevedtek ők, együtt vitézkedtek Hunyadynak győzedelmeiben, együtt házasodtak, 's együtt is éltek csendes napjaikat. Már esztendeje mult el Klári' haza tértének. Jó szive, könyörületes lelke miatt imádta őt a' jobbágy, 's az egész környék csudálta szerény erkölceit. Nem volt a' helységben egy nyomorult kit nem vigasztalt, egy beteg kit nem ápolgatott, egy szerencsétlen, kin hasonló nemes érzékenységu' anyja' jóváhagytaival nem segített. Pártfogó angyalként jelent meg a' jobbágyság' szegény házainál, 's áldatya hagyott

el minden alacsony kunyhót. — Lelki megelégedéssel látta Kígyósy a' serdülő Szüzet, menyének kivánta, szívszakadva ohajtván, hogy István mennél előbb jöhetne vissza. IIik Ulászló Királyunk, és az Ausztriai Maximilián közt vérengző csatákban harczolt ő 's Mosony' védelménél a' Vezér' oldala mellett hadi érdemeket szerzett. Megbékült végre a' két rész, 's a' kevés dicset osztó harczmezőről honjokba oszlottak a' vitézek. Az ön érdemét büszkén érző István is röpiült Meggyesre, hol őt örvendő atyja remegve várta már.

Egy őszi nap' estvélyén Klári a' helység' utszáin sétálván, egy házikóban keserves sírás hall, segélyre ingerlő ösztöne bemenni siettet. Épen akkor haldoklott a' ház' atyja. Szétbomlott hajjal ült pokróczos nyoszolyája' szélén a' vigasztalhatatlan feleség, 's az elhaltak szemeit keserves jajgatással fogta be; két kisded leányka térdelve imádkozott a' házi szentkép előtt 's felfelé nyújtott apró karokkal atyjoknak már elröpiült lelkét visszajöni kérték; egy bodor üstökű fiú, a' gyermekek' legidősbike pedig, a' mécs-ágashoz támaszkodva, nagy kék szemeit, mellyeknek tüzet a' könyvek' sűrű hullása se homályosíthatá el, szótalanul 's pillanatlanul az elhunyttra függeszté. A' kiscsiny háznép észrevevén az ajtóban

megdőbbenve álló kisasszonyt, kézcsókolására sietve, 's lábaihoz borulva tőle, mint legnagyobb szükségben az égből segédül jelent angyaltól atyját esedezé vissza. „A' ki már ott van kedveseim“ szól Klári a' mennyre mutatván: „nem „jöhet az vissza! bár többen, hátra-maradtaik' „keserveit látván, oda hagynák mennyörömei- „ket is, 's visszaszálnának árváik' gyász köré- „be; atyátok nincs többé! de azért a' jó emberek által segedelmet nyújthatnak az egek.“ Egy kezével a' lyánykák' halvány orczáit simogatta, más kezét pedig Dezsőnek (e' volt neve a' fiúnak) vállára tette. „Neked kell most“ mond kegyesen hozzá „;általvenned anyád' 's „testvéreid' ápolgatásait, inaid elég erősek már, „dolgoznod kell; mi tőlem kitelhetik, én is „segítelek.“

„Sólymászta volt atyám a' boldogult úrnak“ szóla Dezső „de annak elholta után megszűnt „Meggyesen a' sólymászta; azóta együtt kerestem a' kenyeret atyámmal házunk' számára „vadászta és madarászta által; egyebet nem „tanultam tőle, mint sólymot a' vad ellen rö- „píteni.“

„Ezután az én sólymászom léssz — legyetek jó kedvvel! az Isten nem hagyja el a' „benne bízókat.“ Így vigasztalá a' jó Klári a'

kesergő szegény háznépet, kevés pénzt is osztogata köztök, mellyért háladatos köszönetjüket kerülni akarván, kisiete a' házból, 's a' pitvarban István' karjai fogák fel.

István benyargalván Meggyesre a' halottasház előtt több embert öszve csoportozva látott. „Mi történt itt?“ kérdezé, megállítván tájékozó szürkéjét. „Most haldoklik a' gazda, bent van helységünk' angyala Klári kisasszony.“ Nem kelle több a' tüzes Istvánnak. Ez atyjától számtalanszor hallván a' Temesvárról megérkezett leány' érdemeit, kit gyermek korától nem látott, 's kit képzeletében, mint élte' gyönyörtőjét, már olly igen tisztelt, leugrott lováról. — Sírt örömében a' lélek benne, midőn látá Klárit az ablakon által olly gyönyörűen bánni a' szegényekkel, 's első pillantatra imádta már benne az Istenség' jó-tevőségét. „Te áldott teremtes! hirednél is jobb, kellemeteseb vagy“ 's ölelésére sietett. A' pitvarban találkoztak öszve. A' viszonzlátás' első perczentében nem ismerte meg őt a' leány. „Én vagyok István!“ szól kiterjesztett karokkal az ifiú — „István?“ kérdi Klári „Kigyósy atyánk' vitéz gyermeke?“ 's elpirulva az ölelő ifiú' vállaira borult. A' Jobbágyok' áldásai közt, kik már rég ohajták egybekelésöket, hágyták el a' szegény házat, 's az udvarba siettek.

Kezet fogva léptek a' szobába, hol Kígyósy Klári' anyjával együtt épen gyermekeikről beszélgettenek. — Kifakadó örömjajjal fogadá az atya vitézzé lett fiját, örvendő sirás közt csókolgatá a' fiatal ajakon begyógyult sebhelyet, magát a' legboldogabb atyának vallván. Nyílt-szívű mosolygással üdvözlé Meggyesyné szeretett szomszédjának bajnok hírre kelt gyermekét, kinek katona érdemeit a' környék égis magasztalta.

„Ezen gyönyörű szempillantatban jó anyja Klárimnak! esedezem előtted —“ félíg letérdelve lovagi büszkeséggel kérvén István az asszonyt „engedd Klárit birtokomba! aggott nap-„jaidban tisztelő gyámolod leszek.“ Meggyesyné elmosolyodva Klárra tekint, ki szótalanul 's földre szegzett szemekkel állott. — Kígyósy vizsga szemmel nézett majd a' leányra, majd anyjára. „Ha leányom nem ellenzi!“ mond végre az anya, „én megelégszem e' nyilatkoztatással; de az első látás csalogány, várjuk a' „biztosabb jövődöt a' később időtől.“ — „Helyesen anyám!“ szól a' bátrabbá lett leány. „Szerelmet kíván a' boldog házasság; a' nélkül „az egy rideg erőszakos egybehurczolása az „egymástól idegen szíveknek. Rabszolgálóvá teszi az illy házasság a' gyenge asszonyt, durva

„parancsolóvá az érzéketlen férjet. Nem egy-
 „szer mondá ezt nekünk leányoknak a' Temesi
 „Grófné. István te ma engem legelőször látál
 „nyiló korom' első zsengejében, hozzám vonzó-
 „dásodat szerelemnek nevezni merészség lenne;
 „ha továbbá is nevekszik az, vagy így marad,
 „boldog leendek birtokodban. István! én se
 „vagyok hozzád — hiheted — idegen.“

Mindenki meg volt ekként elégedve, 's nyá-
 jas enyelgések közt telt el az este. István el-
 beszélé harczeit, az asszonyok irtózva hallgatak
 a' veszélyeket, az öreg Kígyósy pedig az asztali
 kést csontos markába szoríztatván, képzeleté-
 ben harczolt a' vérmezőn.

Másnap Kígyósyék haza utaztak. — István
 megígérte gyakorti látogatását. Klári elbeszélé
 tegnapi tettét a' szegény háznál; égi örömmel
 szorítá az anya melyéhez Klárit, 's benne job-
 bágiai' jövődjét teljes reménnyel tekinté.

Kevés idő múlva az udvarba hozatott Dezső
 's ott nőtt, erősödött, ott nyert sorsát jobbítható
 szorgalmas nevelést. Tisztségének neve udvari
 Sólomos; de hivatala egyedül a' szép Klárit szol-
 gálni mindenben.

Dezsőnek természeti szép tulajdonságai a'
 jobb társalkodás — finomabb életmód, és a'
 gáncstalan példalátások által kiműveltetvén olly

irányt nyertének, mellyre eljutván, önitélete szerént megkülönböztetésre is számot tarthata. A' születés, gondolta ő, minden embernél egyenlő, csak nevelés által támad a' különbség; s ez eltörültetik egészen azon tulajdonok által, millyeket a' felsőbb érdemek kívánnak. Dezső büszke lett Klári' szivességében; arra magát mindinkább érdemessé tenni 's azt örökre fenntartani, volt megállapított czélja. Minden nap tapasztalta azon szép szorgalmat, mellyel Klári mind őtet, mind anyját 's testvéreit a' szükség' nehezétől megmenteni buzgott; minden nap látta azon nyájas kegyű 's részvételű leereszkedést, mellyel a' szerencsétleneket magához vonni leginkább tudta. Dezső' szeretetének, tiszteletének legfőkép Klári volt tárgya, ennek kereste kedvét mindenben, ennek legcsekélyebb kívánságát is pontban teljesíteni szent igyekezete lön. Tetszett Klárinak az ifjú' viselete, szives hozzá ragaszkodása 's kedveltje' társalkodása minden nap újabb meg újabb örömet okozott neki. Istvánnak, kinek szerelme Klári iránt mindinkább erősöde, 's kihez a' leány is már egész lélekkel hajlott, meg kelle ígérni: hogy Dezsőt az udvarnál fogja tartani. István is megkedvelé az ifiat, 's Klárinak akaratját mindenben szentül eszközteni csókjai közt fogadta.

Dezső' hajlandósága Klárihoz azon mértékben nevededett, mellyben ő az egész ház' szivességét megnyeré. Kivánságai mindazáltal sorsán túl annyira kezdének hatalmazni, hogy azoknak nem valósulhatásán önmaga gyakran elszomorodott, megrettenvén azon gondolattól: hogy jöhet még olly idő, mellyben őt szeretett asszonya megszűnik szeretni; annak lehetőségét megakadályoztatni tehát minden módokat képzelt.

A' férjfi szívbélyeg észrevehetlenül azon asszonyéhoz szokott alkalmazkodni, kivel társalkodik. Dezső mindenkor Klárihoz lévén közel, nyájas, érzékeny és könnyörületes lön, mint fennyen tisztelt példánya; de egyszer'smind az uri rend között forogván, annyira elvált a' köznéptől, hogy a' helység' leányai között Sólymos Dezsőre biztos szemet vetni egyse merészlett; nem csuda tehát, hogy azon korban, midőn a' him érzemények' üdültében nőnemi társat kíván magának a' férjfi szív, Dezső elkomorult, mert egyedülségét tapasztalá e' nagy világban. Klári ugyan elérzékenyíté őt, de ha képzetében utána nyujtá karjait, olly magas távolban látta maga felett hajlandósága' tárgyát, hogy azt elérni kívánni balgatagságnak vélte maga is. De visszalépni a' köznép' leányaihoz büszkesége nem engedé, Klári pedig el volt tőle zárva örökre.

Klári nyilvános jegyesévé lett Istvánnak. A' két uri házzal örvendett a' két helység, nem vehette tehát észre senki: mi történt a' szegény Dezső' szívében? Klári ezután szabadabban társalkodott Istvánnal, Dezső nem volt már többé társa mindenben 's ámbár még mostan se szűnt meg az róla, anyjáról 's testvéreiről gondoskodni; ez még is tapasztalatlanságból megvetettnek képzelgé magát 's önmagát nem értvén, álláspontját nem ismervén, nem tudott harapozó indulatjának szükséges gátot vetni; szenvedvényei messze ragadták a' valóságos uttól, önmaga teremte 's ápolá keblében a' mérget, önmaga táplálta nevelte azt veszedelmig önhittségi képzelgése 's tépelődési által.

Nő a' szerelemföltés, ha látjuk, hogy egy másnak érdemei ugyan azon szívben, melyet mi birtunk, vagy bírni képzeltünk, hathatós benyomásokat okoznak; önmagunk érdemei' tekintetét pediglen megcsökkenni hisszük. Nem szerettetni attól, kitől szerettetni kívánunk, szerencsétlenség ugyan: de képzelt helyhezetünkéből kiszoríttatni mástól, egy olly megaláztatás, melyet ritka lélek tud békével tűrni. Így volt Dezső is. Ő csak akkor érzette leginkább ennek súlyát, midőn látta hogy Klári egészen más tulajdonává lett; 's azon gyanú-fulánk, hogy ezt

egyedül alacsony sorsa okozta, vérzette mardosta legmélyebben szívét. Ő ezután került Klárit. Sólomos' hivatalának pontosabban megfelelt ezentúl, mert egész napokat töltött sólymászaton. Ha István úrfit az udvarba nyargalni látta, futott, keresztül szökött minden gátokon, 's bátorságba magát csak akkor hitte, ha menél messzebb tudta magát az udvartól. Többször feltette magában: hogy oda többé vissza nem tér; de csak egy gondolat is a' kedvelt tárgyra visszavarázsolta őt azon helyre, hol kín volt maradnia egyébként.

Igy telt több nap és hét, míg végre a' lakadalom' ünnepe bekövetkezett. Ezt megelőző napon Dezső a' hímes rét' legszebb virágait koszorúba kötötte, 's az ünnep' hajnalán a' szobák' rendbe-hozatalakor Klári' tükrére függeszté. Ezután elhagyván az udvart, eszmélet 's gondolat nélkül bódorgott szerte a' virágzó vetések között. Feje égtén égett, fojtó szorongásoktól feszült melye, lábai reszkedtek, féltébholyodva dült az árok' szélére, hol minden fel-felreppenő pacsirta' vidám dala megindítá könyei' árját.

Együgyű de ékes öltözetben jelent meg István' karján Klári a' szülék előtt, hol már a vendégek mind együtt valának. Szives kívánságait mindegyiknek mosolygó nyájas hálával fogadta a' szép menyasszony. A' jobbágyok közzül is számosan sereglének elő szeretett kisasszonyuknak örvendezésiket megtenni, 's továbbbi anyáskodó szivességébe őszinte hódolattal ajánlakozva, kezeit könyezve csókolták. Bójöttek az udvari eselédek is; 's csak ekkor vétett észre Dezső' elmaradta. A' kérdezősködésre csak azt tudták felelni: hogy őt korán napfeljötté előtt látták szomorúan az udvarból kiballagni. A' szobaleány is értesíté Klárit: hogy a' tükörnél függő koszorú Dezsőtől lenne. Klári megszomorodott kedveltje' távollétén, 's az elhozott koszorút kiki helyesnek találván, hajfürtei közzé engedte tüzetni.

Már minden készen volt. A' szülék' érzékeny áldása után megindult a' násznép az Isten' házába. A' meghúzatott harangok öröm-hangmoraival tölték-el az eleven tért. Dezsőnek füleire azonban, lélekharagként, gyászkonkással hatottak ezek. Elkeseredett vadsággal felszökik fektéből, 's elvesztvén minden eszméletét, süveg nélkül, borzongó üstökkel fut a' hang után, 's épen akkor ér a' templomba, midőn az eskü-

vésre letérdelt a' szerencsés pár. Jobbra 's balra szerte lökös mindent, 's bosszút villámló szemekkel, ijesztő hornyokra ránczolt homlokkal, fogcsikorgatva az oltárhoz törtet. „Meggzúntél szeretni, lehetetlen koszorúm viselned“ — kiáltással tépi le Klári' fejéről a' virágfüzért, 's Istvánnak szemei közzé szórja. E' látványon elrémült az egész nászgyülekezet, rettentő kétséges gyanúban háborgott István, 's atyjára tekintett, midőn Klári az öszverogyott Dezső' segítségére hajlott. De csak hamar megnyugvának a' felzúdult elmék, midőn a' legényt eszelelősködve beszélni hallák. — Klári' szelíd ártatlanságú tekintete Istvánt nyugalomba hozta. A' beteg Dezső anyja' házához vitetett. Az ünnep helyre állott, a' leányok új koszorút fontak, 's egymás' örök hűségére megesküdt a' szerencsés pár. —

Víg lakodalmat ült a' társaság, 's tréfás mulatozás közben emlegette néhány Sólumos Dezső' tébolyodott viseletét is. Ez fájt a' jó szívű Klárinak, mindazáltal e' mellett is, minden órában küldöttje által Dezsőnek hogy létét tudakoztatá, 's csak akkor nyugott egészen meg, midőn estve felé jobbulásáról értesítettet.

*

*

*

Dózsa György' kereszties zászlója alá gyűlt már ekkor a' porság. Az elpuhult Nemesség fegyverét odanyujtá neki, hogy harczoljon a' pogány Törökkel helyette. Dózsa valóságos szándékát még kevesen tudák a' Kuruczok közül. Keresztfüggesztetvén melyökre 's köntöseikre, ennélfogva rajoskodó indulatjok a' szent földet készült visszafoglalni a' keresztyénségnek. Az alföldön táborozott a' kurucz gyűlevész. Csak a' megrohanás' óráját leste már Dózsa; e' közben is mindazáltal a' mint tudta, fegyverben gyakorlotta vad seregét, mind inkább szaporítván felekezetét az imént érdeklött istenes célú színllett ürügy és szentes ál örv alatt.

Szóttalan űlt Dezső a' kemencze' párkányozatán, anyja útifű-lével mosogatta tüzelgő homlokát. Azon gyönyörű estve forga eszében, mellyen Klári vállára rakván kellemes kezeit szomorúságokban kedvítette, vigasztalta. Miként megváltozott szívében azóta minden! akkor alacsonyan neveltetvén kívánságai csak a' földszínen lebegtek, 's élelem-keresés volt lételének állati célja; de az udvarba jutván kinűveltetett elméje olly képzeteket szült a' megvilágosodással, mellyek őt túl ragadák sorsa' határin, 's merész vágyainál fogvást nyugtalanságba hozák előbbi csendes lelkét. „Miért vitt engem

„ki Klári alacsony házunkból? Anyám! miért
 „állított olly tündér csillámkép elébe, mely
 „füstté vált ölelésemmel? túl repdestem az
 „arany fellegeken, de egy szélzivatar szét fujta
 „alattam a' fénypadlatot, 's hanyathomlok es-
 „tem le a' sötét kopár földre“ — sírva így
 panaszkodta Dezső 's anyjának ölébe hajtá
 beteg fejét. „Fiam, Dezsőm légy nyugott! anyád
 „nem bocsájt el többé magától.“ — „Nem
 „anyám!“ felkiált Dezső „nekem itt nincs
 „maradásom“ — 's öklökre szorított marokkal,
 tébolyodva hadarászott maga körül. „Dózsa
 „György osztja a' szent keresztet, oda kell
 „sietnem, 's megölelkezni a' legnagyobb erő-
 „vel.“ Ezzel, minekelőtte siránczó anyja
 vissza tudta volna tartóztathatni, kirohant a'
 házból — sebesen elfutott, anyja utána, de a'
 pitvar' küszöbén lerogyott az erőtlen öreg. A'
 kiáltásra öszvegyült szomszédok ölelték fel 's
 betegen ágyba fekteték.

* *

Klári mint Kígyósyné is azon jó-tevő angyal
 maradt. Az eltűnt Dezső' anyjának ápolgatását
 is magára vállalta; de nem élhetett soká az el-
 gyengült asszony. Meghalt a' nélkül, hogy fiát
 többé láthatta volna.

A' keresztes pórtábor ekkor már nagy erőre jutván, Dózsa továbbad vérengző szándékának végbevitelével nem késkedett. A' Nemesség ellen fordítá azon fegyvert, mellyet ő a' kereszttyénség' oltalma 's a' pogányság' zaboláztatása végett kapott. Gyűlöletessé tette Kuruczai előtt az uri 's birtokos nemes rendet, az emberiség' jusai' elnyomójinak hazudozva festegetvén őket. „Eljött az idő, mond, mellyben a' jobbágyok' „siralmas bilincsei összevezuzatnak 's rabigájok' „szabadsággá változik.“ A' felbőszült pórság téktelenül dúlt, pusztított, rablott minden felé. Bosszú, zsakmány, sarcz, öldöklés volt rettentő ösztöne. Égtek már több városok, faluk; porrá hamvadoztak több uri paloták, öszveromboltan 's dűledékben heverték több nemes házak, 's udvarhelyek. — Ki csak nemes volt — kardra hányszerűtött, 's kisdedei se kíméltettek; még azokban is igyekeztek kiirtani e' gyűlöletes fajt.

Kígyós felé is nyomult egy illy durva bitang csoport. Kígyósynak várfalatlan házáat könnyű martaléki kőcseknak vélték. A' nagy rémülés miatt tehetetlenné gyávult még az ura mellett híven maradott jobbágyság is. Hír futamodik azonban Kígyósról Megyesre: hogy siessenek a' jobbágyok asszonyok' védelmére. —

Felcsoportozott ugyan a' parasztság a' templom elejébe; hol azt a' lelkipásztor alattvalói hűségre buzdítá; — készen is volt mindenki szeretett jó urát lélekfogytig oltalmazni; de tétováztak, minthogy vezetőjük nem volt. „Jaj nyakunkon a' kurucz!” felkiált a' sokaság, midőn egy keresztes katonát sebesen maga felé lovagolni szemlélt, egy rész már szaladni akart, de a' bátrabbak helyben maradtak. „Rajta jó emberek Urunk' védelmére! ha nem sietünk, „Kígyós fel lesz égetve“ kiált a' kurucz, kiben az álmélkodó pórság Sólymos Dezsőre ismért.

Dezső észrevevén Dózsa' táborában iszonyú megesalatását, azon volt: mikép szabadulhasson meg a' vérszopók között? de tartván elárultatástól, színre köztök maradt, 's azon csoport közzé kevérede, melly a' Kígyósi környék felé vonult. Egy éjjel megszökvén tőlök, Megyesre nyargala, hogy az odavalókkal Kígyósyék' segítségére mehessen, hol Klári' tartózkodását hitte. „Sólymos Dezső!“ kiáltással fogadta őt a' pórság „légy vezérünk mentségére Urunknak!“ „Minden késedelem nélkül“ felel ő „csak rajta! utánam!“ — Erre vérszemet kapott az öszvetódult nép, 's ki gyalog, ki lóháton nyársal, kaszával, villával 's egyéb illy szerű fegyverrel Dezső után nyomult.

Kígyóst védelmezni eltökélették ugyan a' lakosok, mivel ők is szerették urokat atyai szelíd bánásmódjaért, egy se is pártolt el hívségétől; de az ide száguldó Kuruczok' száma sokkal nagyobb volt, hogy sem képesek lehetnek volna sokáig dühöknek ellentállani a' mezőn. Betörték a' faluba. Lángba borúlt már több ház. Borzasztóan kongtak a' harangok. Kígyósy' udvara is körül volt fogva már, 's benne a' jó Klári is — de nem csüggedő lélekkel, bizott az Istenben. — Az asszonyok, leányok sirtak, jajgattak az utszán, a' férjfiak pedig utolsó cseppvérig küzdöttek az udvar előtt. — E' közben új paraszt csoport közelget — mindenki elijed új kurucz csapatot gondolván bennök. — Dezső' serege volt az. Meggyesi jó szomszédaikat segedelmökre jöni látván a' Kígyósiak új bátorságot kaptak, 's megújult a' viaskodás legnagyobb elkeseredéssel. A' Kuruczok általnyomultak már az udvar' árkan a' segítség' érkeztekor, 's egy része az épületnek lángot is kapott, de az egyesült kettős erő eloltá azt, és széjjel tiprotta a' rablókat. Így a' Kígyósiak egészen mentekké lettek. Istennek hálát adva látta Klári Dezsőt érte küzdeni, 's magát, férjét, udvarát 's mindenét legfőkép az ő bajnok védelme által megtartatni. Örömkialtással sietett férjétől kísérve Dezsőnek

mint őrangyalokñak, védmentését köszönni, 's halva találták. — A' Kuruczok reá, mint elpártolt árulóra, falkásan rohantak. — Vitézül harczolt ugyan ő sokáig az életére bősüzt fene csorda ellen, de végre leszurták lováról, 's hű melyét dzsidával döfték keresztül.

Az egész közönség letérdelve Dezső' tetemei mellett háládólag dicsérte az Istent, és zokogva siratá a' derék ifjat, ki érettök 's miattok hunyt el. Kigyósy kertje' belsejébe takaríttatá legnagyobb gyászpompával a' dicsőültet.

A' Mohácsi gyász után elpusztult ugyan az egész környék, de Sólymos Dezsőnek híre fennmaradott hagyományképen ajakról ajakra. Egy pásztor a' másiknak Sólymos' halmára heveredve híven beszélgeti azt el, ki fekszik ottan eltemelve.

KISS KÁROLY.

K É R E L E M.

Mást sugár nagy természet hódít,
 Mást a' kisdedebb.
 Kérde Emma, én előttem
 Mellyik ékeesebb?
 A' mit tudsz, mért kérde álnok?
 Ollyan, mint te vagy,
 Olly sugár, olly teljes, olly ép,
 Sem kicsiny, sem nagy.

Másnak barna haj' homálya
 Hószín vállakon,
 Másnak göndör szőke tetszik
 Hajnal arczakon.
 Engem, Emma, szög haj éleszt,
 Szög, mint a' tied.
 Hóvilága szűz kebelnek,
 'S arcz, mint a' tied.

Soknak mennye a' bogár szem ,

Soknak a' kökény.

Sem bogárért , sem kökényért

Nem hevülök én.

Emma szép szemed' hatalmát

Szó nem festheti.

Illy egy pár szem , e' hű szívet

Illyen égeti.

Csókra termett , 's kész mosólygó

Ajkat kedvel ez ;

Annak gyors kell , és vidám , melly

Inkább zengedez.

Olly mosolygás , mint Emmáé ,

Melly országot ér ,

Néma , büszke , fejedelmi ,

Ollyra gyúl e' vér.

Sok kegyes szív' érzetének

Hódol örömet ,

'S melly nem enged , attól eltér

Újnak hányva lést.

Én keménynek, törhetetlen
 Szívnek hódolok.
 Emma, mint te, olly negédes
 Szívért hamvadok.

E' negéded szép leánya
 Tart-e még soká?
 Mondd meg, kérlek, kényszerítlek,
 Ha nem tart soká.
 De ha kebled víhatatlan,
 Emma, meg ne mondd,
 Ha csak engem zár ki, Emma,
 Emma! meg ne mondd.

VÖRÖSMARTY.

EGY VÁR-OMLADÉKRA.

A' sas-fészek üres — magas a' kőszikla verébnek.

TESSEDIK FERENCZ
 PÁRIZSBAN.

E L T E

ROMÁNOS KÖLTEMÉNY' ELSŐ ÉNEKÉBŐL.

I.

A' sötétlő véres kard
 Síkra inti a' Magyarat,
 'S a' királynak jelszavára
 Száguld honja' oltalmára.
 Mindenütt már fegyver csillog,
 Pánczél, dárda, láncsa villog;
 A' nemesség lóra pattan,
 'S bátran a' Törökre csattan,
 A' ki dúlva telkeit,
 Lánczra fűzi híveit.

Hol Moravnak szőke árja
 Nissza' téreit bejárja,
 Ott tanyáz az ellenhad;
 Onnan csap be nép-zsarolva,
 Szűzet, ifjat elrabolva, —
 Arra robban el Hunyad.

2.

Büszkén fénylik már a' félhold
 A' magyar sereg felé,
 Melly a' tarral vívni lángolt,
 'S bosszu-czélját fellelé;
 Készen áll az vak dühében
 Elbizottan erejében,
 'S mint közelgő vész' morajja,
 Mindég rettentőbb robajja.

Néz Hunyad 's komoly tűzében
 Harczra inti táborát,
 'S végig futva ércz-sorát
 Győzelem kél nagy lelkében.
 Nem rettenti őt a' nagy szám:
 Kürtöt harsant, pajzsa dörren,
 Harczjelére kardja zörren,
 'S elzudulva mint a' villám,
 Tör Murat' rab-nemzetére,
 'S dől, kit egyszer karja ére.
 Hősnyomán röpül Magyarja
 'S a' pogány' rendét zavarja.
 Mint terhes két fellegek
 A' forgó széltől zaklatva,
 Vívnek most a' seregek

Bús haraggal, vért izadva ;
 Elbarnúl a' nap' sugára
 A' fakón kelő portul ,
 'S a' csatázók' vad zajára
 Minden szikla elmordul.
 Száz irányban forganak ,
 Fel 's alá hullámlzanak ,
 Láncsa pattog, nyíl-özön hull ,
 A' ló horkant, ember jajdul ;
 Száz alakban sujt a' vész ,
 Itt fő pördül, ottan kéz ,
 Vág, öl, ront, tör mindenik ,
 Testhalommá nő a' sik ,
 'S az enyészet' zordon váza
 Sorsokat gunyolva rázza.
 Forrton forr a' harcz dühében ,
 Messze csöng az éles vas ,
 'S elbámulva fellengtében ,
 Néz alá a' büszke sas.

3.

Hév dultán a' két baj-hadnak
 Hat nehéz órák haladnak ,
 'S még vitézség és erő
 Nem lön egymáson nyerő.

Elborúl Hunyadnak arcza ,
 Illy soká hogy kétes harcza ,
 Láng-szemébül bosszu-szikra
 Szét lövell a' csata-sikra.
 „ Győzni kész hazánk' reménye ,
 Itt ne hunyjon hősi fénye !
 Fel Vitézek , uj vivásra ,
 Most utánam vég csapásra ! “
 Így dörög 's zászló kezébe'
 Vágtat a' tar' sűrűjébe .
 Elszánt népe lelkesítve
 Új erőre 's tüzre gyúl ,
 'S kard-suhintva , nyil-röpítve
 A' vezér után zudúl .
 'S elbószúlve , sort szakasztva ,
 Vérét ontva , vért fakasztva ,
 Testhantokra testet hány ,
 Míg nem tágul a' pogány ;
 Ez gyéren fut nem sokára
 Éltét bizva gyors lovára
 Merre csak nyilást talál ,
 'S zászlóit fenlobogatva ,
 'S díadalmat harsogatra ,
 A' győző utána száll .

Elfoglalva Nissza vára ,
 Lángözönben mindenütt ,
 'S a' pogányok' vér-utjára
 Borzasztó világgal süt.

4.

Mindég távol 's távolabb hat
 A' futamló és üző had ,
 'S mint nyár-esti villanások
 Hévség szülte kék felhőkön ,
 Játszadoznak a' tetőkön
 Szerte fegyver-csillogások.
 Elhangzott a' had' dörgése ,
 A' baj-téren csendesség ,
 Csak a' haldoklók' nyögése
 Kél remegve néha még ,
 Kik az édes létül válnak ,
 Jég-keblén a' zord halálnak.

Kora váltát szülejétül ,
 Váltát édes kedvesétül
 Itten sínli egy vitéz ;
 Még utolsó pillanattal
 Ama' drága földre néz ,
 Hol szerelmes indulattal
 Rengve hű karok között

Kéjreül kéjre röpdözött.

Hasztalan vív ifjúsága

Megragadja a' halál ,

És emléke 's boldogsága

Nem mulandó éjbe száll.

Ott egy bajnok a' fővényen

És magát , sebzett agyában

Vélve még a' büszke ménen ,

Levegőt vág 's elhunytában

Tág kebellet szív-feszülten ,

Vér-kedvében elmerülten

Felszökik 's öröm-kaczajjal

Győztünk ! győztünk ! harsog 's meghal.]

Itt egy durva harcz-magzatja ,

Hörgő ellenét szaggatja ,

Vég erővel kardot kap ,

'S még annak szívéhez csap ;

Most imádság , majd szitok dül

Sebtül tátogó melyébül ,

Míg elhunyt lélekzete ,

'S vérbe fúlad élete.

Honja' bátor védletében ,

Vég perczén ott áll egy hős ;

De a' hit' szelíd ölén

Lelke most is még erős :
 Tetteit keresztül-futja ,
 Tisztét teljesítve tudja ,
 'S így nyugott szent végzetén ;
 'S mint a' szálló nap' sugára ,
 Lebben szét a' földi pára ,
 A' dicsőnek életén.

Mély por-ágyon elterülve ,
 Látni így a' hőseket ,
 Üldözésök' lángja hülve ,
 Most örökre békesülve
 Egy föld issza véreket.

5.

Merre Haemosz kék ormával
 'S köd-leplezte homlokával
 A' magas felhőkbe nyúl ,
 'S néztit messze földre hányja ,
 Arra száll a' harcz' iránya
 'S mindég távolabb vonúl ;
 'S most az erdők' sűrűjébe ,
 A' barlangok' éjjelébe
 Rejtezett bolgári nép ,
 Ismét a' szabadba lép ,
 'S részint visszatér lakába ,

Mellyet épen hagyta el,
 'S most pusztán 's hamvadva lel;
 Sok tódúl a' had' nyomába,
 Hol piroslik még a' vér
 'S földet vagy segédet kér;
 Kit szelídebb érezt
 'S embertársa' szenvedése,
 Kit méltatlan díj' nyérése,
 Zsákmány 's martalék vezet.

6.

Közepén a' bús piarcznak,
 Legdühösb helyén a' harcznak,
 Hintve annyi hült tetemmel
 Tarkán egy halom tűnik fel,
 Hol a' nap' sorsát intézve,
 Harcz-istenként szertenézve,
 Félvilágot tartva válla,
 Nagy Hunyad nem régen álla;
 Most felül a' holtakon
 Kikre mérge csattogott,
 Egy szép ifju, fekszik ott,
 Mint vitézi hamvakon
 A' 'leroskadt emlék-kő,
 Még dültében is dicső.

Nyílt sebén patakzik vére,
 Köd borult vidám szemére,
 Elzsibbadt érzéke már
 Ifju lelke késik bár;
 Még liheg mélyen, halkan,
 Még érében élet van.
 T o r d a ez, kit a' dicsőség
 'S halhatatlan hősi tett,
 Mellyért a' nagy szív 's erős ég,
 Harcz-veszélybe kisztetett,
 'S mint zászlósa a' Vezérnek
 Megfelelt a' bajnok vérnek,
 Mellybül fényre szármozott,
 Mellyre uj diszt bokrozott.
 Ott a' halmon hű melyével
 A' hegyes tört ő fogá fel,
 Mellyet orzó gyilkos kéz
 Oldalast Hunyadra sujta,
 A' midőn az ostrom-vész
 Mindent vég csapásra gyujta,
 'S Ízsa-bég dölyfös tüzének,
 Vad rohantu fegyverének
 Győzni a' szerencse ott
 Csak muló reményt adott.

A' roppant egész szemében,
 Elmerülve nagy tisztében
 A' Vezér nem látja őt,
 A' miatta vérezőt,
 'S néma bár, de szép tettével,
 Torda holt gyanánt maradt el.

Messze téren tétova
 Száll 's nyerít délczeg lova,
 Majd megáll 's néz fülhegyezve,
 Kedves terhit kémledezve,
 'S őt nem hallva szózatán —
 Száguld a' küzdők' után.

7.

Esti bíbor tűzben égnek
 Erdős bércei a' vidéknek,
 'S a' nap válva nagy körétül
 Csendes felségben leszáll,
 'S hegy, völgy fosztva lángszinétül
 Kékellő homályban áll.
 Édes illattal tele
 Kél az alkony' hűs szele,
 És enyhítő lengzetében
 Reszket a' lomb és zörög,
 'S a' patak sebes lejtében

Most vidámabban csörög.
 Harmat-gyöngyök fényledeznek
 Rengő zöld fűszálokon ;
 Csüggedt bimbók éledeznek
 A' kisült virányokon.
 Most a' rekkenő melegtől
 Eltikkadt virág-kebel
 Csókolgatva langy szelektől
 Kelyhét szebben nyitja fel ,
 Mint a' szem , melly könnyüjében ,
 Érző szív után tekint ,
 És a' részvét' lágy ölében
 Édes nyugtot lel megint.

8.

Holt testek mellől kivéve ,
 Ékes nyoszolyára téve ,
 Egy magányos lak' hűsében
 Hol csendes nyugalma lön ,
 Torda eszméletre jön ,
 'S mingyárt első érzetében
 Kardhoz kap , de hő kezét fog ,
 Melly gyöngén apolva hajlog
 Vas terhét feloldani ,
 'S nyílt erét elfojtani.

'S ím a' bágyadt lámpa-fénynél,
 Áll egy szép alak fejénél,
 Egy alak: melly báj-vonzattal,
 Egyszer látva mint az ég,
 Képzetünkben él mindég,
 És derengő arczulattal
 Lesve mozdulásait,
 Szívja bé vonásait.

Barna fürtje omladozva
 Lengedez hó vállain,
 'S leple félig bontakozva
 Reng a' szív' hullámain.
 Egy fehér sugárnak látszik
 Deli, karcsu termete,
 Mellyen kéj-lehellve játszik
 A' tavasz' víg szellete,
 'S a' teremnek ajtajánál
 Egy komor, de tisztos ősz áll,
 'S hárfát tartva karjain,
 E' dal reszket ajkain:

Kies gyöpon ki fekszik ott,
 Homályba tört szemekkel?
 Te vagy bajnok? már elzugott
 A' harcz, 's te még se kelsz fel?
 Nincs koszorúd szép tetteréért?
 Tőlem ne várj szerelmi bért;
 Nyugodj akkor vitézem!
 Inkább haláford' nézem;
 'S hullámként, mellyet hajt a' vész,
 Te is majd úgy felejtve léssz!

Van koszorúm szép tettemért,
 Melly fényt övedz fejemre;
 De tőled várok édes bért,
 És írt égő sebemre.
 Szép szűz ne félj! a' bajnok vér,
 Földet mos bár, de égig ér;
 A' szerelem e' színben
 Lobog a' hősi szívben,
 'S habár felejtett sírba kél,
 Szerelme mint szép tette él.

Mintha álom lepte volna
Hosszu álom és nehéz,
'S most az ég reá hajolna,
Torda a' szép szűzre néz;
'S a' csatának mord dühében
Fendörgött tüzes kebel,
A' kegyesnek bájkörében
Most lekötve szót nem lel;
Néz — de mint a' lét' reménye
Benne újra éledez,
Akként minden érzeménye
Szent hálára gerjedez;
'S bár utóbbi sorsa kétes,
Mert kevés bolgári szív
Volt itt a' magyarhoz hív,
Sebje még is kétszer édes:
Él Hunyad még, 's általa!
'S mint a' földet ébresztette
Hajnal-csillag, áll felette
A' vidék' szép angyala.

A' SZERELMHEZ.

Bájos szent részegsége
 Az atyafi-lelkeknek,
 Bálványozott istensége
 Az ifiu szíveknek,
 Tyránja a' büszke észnek,
 Édes láncza az egészek,
 Mindenható szerelem!
 E' dalt néked szentelem.

Az embernek e' földi-lét
 Csak festett tűz nélkülöd,
 Mert világát és melegét
 Éltünknek csak te szüled.
 Érző szivünk' ha megszállad —
 Ég és pokol kolcsa nálad,
 Mellyel nekünk mennyet nyitsz,
 Vagy orkusba letaszitsz.

Örömeid' édessége

Mellyeket te szerzel

Kimondhatlan, 's idvessége

A' kinek te kedvezel.

De jaj annak kit üldözöl,

Kit páratlan érzete öl; —

Nincs szó kinját festeni,

Jobb az illynek nem lenni.

A' mint terjed kárpitjával

Vég nélkül az ég-köre,

Édes tüzed hatalmával

Terjed minden időre.

Minden a' mi még született

Csak általad nyert életet,

'S az egész nagy természet

Nélküled csak enyészet.

A' mint egy nap fénye elég

Világítani földünket,

Egy szerelem méze elég

Fűszerezni éltünket.

De valamint napfény nélkül
 Éj homályba minden kihül,
 Szeretetlen 's páratlan
 Éltünk is így halva van.

A' Grácziaák nyájas tánczal
 Varázsolnak bennünket,
 Mikor tüzed rózsás lánczal
 Környékezi szívünket.
 De osztályod egyenetlen,
 Egynek rózsza tövisetlen, —
 Másnak tövis rózsátlan
 Szív-lánczára fonva van.

Az emberi szívnek te vagy
 Igaz arany-próbája,
 Mert a' hol az nemes és nagy
 Általad még nő bája.
 Általad felemeltetik,
 Nemes volta kettőztetik;
 'S mikor az illy szív érez
 A' tiszta még tisztább lesz.

De ki hozzád (midőn hevül)
 Fertőztetett kézzel nyul,
 Az, Ikárus' szárnyán repül
 'S a' veszélybe bele-hull.
 'S minthogy az illy szentséget tör;
 Büntetése élet-csömör,
 Mellyet tölte keblébe
 Égi nektár helyébe.

Legjelesebb kincs az élet
 A' földi jók' sorában,
 Mivel ha ez semmivé lett,
 A' többi mind hijában.
 'S még is ezt a' legdrágább jót
 Az, kit tüzed elragadott,
 Mikor sorsa úgy hozza,
 Örömost feláldozza.

Mindenféle más indulat
 Melly szívünkben nagyra nő,
 Szívünkben csak addig nmulat,
 A' míg veled egyező.

Minden régibb természetünk —
 'S a' mit addig mi szeretttünk,
 Midőn veled ellenez,
 Változik, vagy odalesz.

A' buta ész lelkesedik,
 Mihelyt téged' megesmér,
 A' tunya is tüzesedik,
 Mikor szive értted vér.
 Szelídül a' vad' arczája,
 Ha áltjárja tüzed' bája;
 'S ha belépik a' szép lyány,
 A' lágy ifju oroszlánny.

Te sok forró barátoknak
 Elválasztod karjait,
 Fukor lelkü gazdagoknak
 Elfecsérled javait.
 Meggyőződ a' honvágyását,
 A' rang-gögje' felfuvását,
 'S elnyered a' peralmát
 Mint bűbájod' jutalmát.

Herkules is éretted kés
 Guzsalyt, venni kezébe,
 Thézéusnak mentsége lesz,
 Minotáurus' kertjébe'.
 'S hogy hatalmad hová terjed
 Mikor özön tüzed gerjed,
 Mondja, veszte Trojának
 'S szabadsága Romának.

Ah! de téged szent szerelem
 Hiven 's jól lefesteni
 A' színeket fel nem lelem,
 Mert érzésed isteni!
 'S ha lenné is szavam erre
 Úgy sem lenne sok sükere,
 Mert ezt csak az értené,
 A' ki tüzed' érzéné.

IDŐSB GRÓF TELEKI FERENCZ.

H A Z Á M H O Z.

Szép hazámnak szent határa!

Hol életem virradott,

'S a' lét' első láng sugára

Keblemben eláradott;

Hol a' gyenge csecsemőnek,

Mint egy Istentünemény,

Mosolygott a' szűk bölcsőnek,

Öble körül a' remény!

A' te öledben szelíden

Pirkult éltem reggele,

Gyermekkorom benned éden-

Boldogságot ízlele,

Híven vigyázot felettem

A' dajkáló szeretet,

És akárhová léptettem,

Egy jó lélek követett.

Mellettem békén zuhogtak
 Dunád' szőke hajjai,
 'S tőlem hajh! távól csattogtak
 A' gondok' ónszárnyai;
 Örültem a' természetnek
 'S mint ég' nektárcsepjeit,
 Izleltem itt az életnek
 Paradicsom kedveit.

'S hogy magamtól elvetettem
 A' gyermek-játékokat,
 Felserdültem, 's legény lettem,
 Felvévén a' gondokat:
 Hazám! te vagy, kiért gyulok
 Testem' minden erében,
 Kit tisztetek, és bámulok
 E' világ' nagy testében.

Melly titkos hatalom' karja
 Az, melly engem hozzád von?
 Mi az, a' mi megzavarja'
 Szívemet bal sorsodon?

Szabadságod' oltalmára
 Olly forrón mért buzdulok ?
 Mi az, hogy neved' hangjára
 Viaszként ellágyulok ?

Azt, ki híven szeret téged ,
 Miért szoktam áldani ?
 'S annak , a' ki ellenséged
 Mért kívánok ártani ?
 Szülöttidhez szívem' vére
 Mért buzog olly melegen ?
 'S mért nézek más nemzetére
 A' világnak hidegen !

Mint vidítja dúzs virányod
 Az emberi életet ,
 'S boldogítja alkotmányod
 A' szabad hős nemzetet ;
 Édenkertnek látszik itten
 A' természet mezeje ,
 'S az ős kormányal meghitten
 Jár a' törvény' ereje !

Melly szerencse olly Királynak
 Térdet 's fejet hajtani ,
 Ki vad hangján a' dagálynak
 Kényt nem szok gyakorlani ; —
 Hol az erőszak' lidércze
 Trónus körül nem kereng ,
 'S a' nemzet' szabadság-bércze
 Felett áldott béke leng. —

Hol polgár a' hatalomnak
 Rablánczát nem viseli ,
 'S gyümölcsét a' szorgalomnak
 Szabadságban ízleli ;
 Melly boldogság illy Hazának
 Munkálni szép keletét ,
 'S védelmében szent javának
 Feláldozni életét.

Magyar' dicső tartománya!
 Legszebb Haza e' földön !
 Be boldog , ki létiránnya
 Által a' te fiad lön ;

Mint folynak 'szivem' mélyéből
 A' háladó érzetek,
 Hogy az égneq kegyelméből
 Én is fiad lehetek !

Hazám ! te sok vérrel , bajjal
 Szerzett Árpád' bíralma ;
 Hol hajdan olly hős robajjal
 Nőtt a' Magyar' hatalma ;
 Adja Isten , hogy nemzeted
 Szívben és agyvelőben
 Hordván téged' , — tökéleted
 Legyen diszben , 's erőben !

Adja Isten , hogy nevednek
 Én is repkényt fonhassak ,
 'S nagy testével nemzetednek
 Egy egésszé válhassak ;
 Hogy hired' dicső fénnýében
 Leljek örök kellemet ,
 'S javad' nemes míveltében
 Bérekesszem éltetemet.

FÖLDI MENNY.

„Mennyet kell a' földön is keresni ,
Mennyet! a' föld úgy is elveszendő ,
Elveszendők, a' kik rajta élnek.“

Elmenék én , és hiába jártam
Messze földön , a' hegyek' tetőin :
Nincsen ég a' földön , nem találtam.
'S ím hogy' elfáradva dombra dőlök ,
Dombra , Bodrog' csendes árja' partján ,
Eljön a' lány ifju kellemében ,
És eget hoz tiszta kék szemében ,
'S oh ki hinné , üdvözült gyönyörrel
Lelkem ott ül szeme' sép egében. —
Ne fuss lányka, oh ne fuss előlem ,
Vagy ha elfutsz , zárd be kék szemeidet ,
Hogy belőlök lelkem el ne vesszen ,
El ne vesszen , mint az árva gyermek ,
Kit vadonba kerget mostohája.

VÖRÖSMARTY.

A' B E T E G E K.

Vígjáték egy felvonásban.

S Z E M É L Y E K :

Rudházy József.

Gunda, hitvese.

Kistelky Károly.

Forgay, Orvos.

'Lincsi, fogadós' leánya.

Balázs, Rudházy' inasa.

A' dolog történik egy városi vendégfogadóban.

(A' játékszín két szoba, egy bezárt közfali ajtóval 's két hátulsóval. A' jobbik szobában csüggedt fővel, mélyen elmerülve, irások 's könyvek közt ül K i s t e l k y, mindúntalan homlokát dörzsöli, fel-feltekint, és minden mozdulata nyugtalanságot árul el. A' balban L i n c s i danol és rakosgat).

L i n c s i. Már most jöhetne az az úr; minden helyén áll.

F o r g a y. (jó) Maga van itt Lincsi? Nyitva látván e' szobát azt gondoltam: hogy már érkezett az uraság, kinek számára rendelém.

L i n c s i. Csak én tisztogatok, de van is sikere; nemde szép szobám?

F o r g a y. Csinos mint maga. Lincsiben a' közmondás valósul: millyen az asszony, olyan a' ház. Csak iparkodjék, Lincsi! 's vigyázzon új vendégére: ő gazdag, bőkezű, semmi szolgálatot jutalmatlan nem hagy, 's nekem jó barátom.

L i n c s i. Tán csak nem olyan morcz képű, mint ez itt a' szomszédban — lelkemre mondom: úgy néz az emberre, mintha ki akar-ná nézni a' világból, csak nem lesz tán beteg?

F o r g a y. Valóban ez is az.

Lincsi. Jaj nekem! ez rossz újság. Én csak friss egészségű vendéget szeretek (kívül csön-dítnek). Valaki jó, mingyárt szolgálók. (el)

Forgay. Meglátom, milly sikere lesz próbámnak. Hasztalan itt minden orvosszer: a' léleknek kell ébredni, hogy gyöngeségeit megismérje.

Kistelky. (egyszerre felugrik 's nagy léptekkel fel 's alá jár) Élet! élet! gyöngye pókháló, melyet egy porszem, harmat csep, langy szellő összedúl; játszi hab, melly tájékozva part felé hempelyg, 's ott elenyészik; hű szivárvány, tele szép színnel, nagy értelemmel, 's ha jól megnézzük, könyeken ragyog; zavaros forrás, melly messze csörög 's a' szomjuzót megcsalja! Im! ez a' föld (tenyerét feltartja) nagy a' lábának, szűk az elmének; (rá fúj) ez az élet, melly szél gyanánt sikamlík el — kérdezd az ést, hová? 's olyan, mint a' törött szekér, csikorog, de rá bízott javadat nem bírja.

Forgay. Betegem itt, hallom, mozgásban van. Lesz megint mit hallgatni a' sorsnak. Valóban nem tudom: melyiket sajnáljam inkább. Ez itt elégedetlen, az élet komorabb oldalain csügg, eleven képzelet sötétben szallong; a' létben nem lel örömet, 's haláltól még is fél. Amaz eddig víg, boldog volt; 's most

csekély sérelmén lelke elrémült, mindég halál-on tépelődik, 's örökös félelmében nem hallja az ész' vigasztaló szavát.

Kistelky. Élet! 's ez volna azon kincs, melly után annyi balgatag sohajt, mellyért annyi 's annyit áldozik — sanyarú kincs! mellynek önkényes lemondásától csak a' világnak annyi félszeg ítélete, gyanúja tartóztat. Haha! azt gondolnák: hogy szerelem üzött föld alá. Szerelem! te csalfa édes-mostohája ez életnek! Élelmet adsz néha, szörnyű kamatért — én tudom, én! — mint ég, mint szédeleg fejem, minden csep vérem agyamba tódul — ah, ezek a' szelűtésnek jelei. — Be bágyadt vagyok! (leül)

Forgay. De hogy Rudházy még sem érkezik. Lépvést hajtat nyilván, hogy tüdeje ne szenvedjen.

Kistelky. (nyugtalanul) Mint forr vérem! Így hervad az ember el! 's utóbb kóró gyanánt nyúlik fel a' pusztán, 's csak akkor üt megint lármát; ha sok pénzt hagy maga után 's bohó testamentomot tesz, vagy pompásan temettetik-el. Iparkodj bár, tedd magadévá mind azon tökélyeket, mellyek nemesítik az életet — mit nyersz? roncsolt testet; és ha a' lelki miveltség a' test' rovására történik, 's minden igyekezetnek nyögés a' vége, akkor

minden tudomány csak bolondnak velejében tá-
mada, 's a' vad, kire mí büszke sajnálkozással
nézünk le, boldogabb nálunknál. Ördög, po-
kol! fejem olyan mint a' szélmalom, kereng,
elő hátra 's oldalt biczeg — fülem cseng, mint-
ha lélekharang kongna üregében — mind ros-
jel — nyugodnom kell. (párnaszékre fekszik)

Lincsi. (Gundát bevezeti) E' lesz szobája
az úrnak.

Forgay. Mit látok! Tekintetes asszony
maga van itt?

Gunda. Örülök hogy itt találom doktor
urat! épen szállására szándékoztam —

Forgay. Férje nem jó még?

Gunda. Még útban van. (Lincsihez) Édes
leányom nekem még egy üres szoba kell, nem
lehetne mingyárt felnyitni ezt a' szomszédban?

Lincsi. Már azt egy úr foglalta el, ha-
nem itt balról —

Gunda. Jól van, csak hamar. Hordasd be
holmimat, a' kocsit tolasd a' színbe, és senki-
nek itt-létemről ne szólj — érted? (Lincsi el)

Forgay. Nem értem e' titkolódást —

Gunda. Kedves doktor úr, nálunk lé-
vén tudja: mennyi bajom van urammal — 's
meg kell vallanom: hogy az a' mély tünődés,
eszmélkedés, borongás, félelem most se szűnt

meg, 's engem inkább nyugtalanít, mint az a kevés vér, mellyet tüdejéből vesztett.

Forgay. És méltán; azért is rendeltem ide, hogy itt a' zaj és tárgyak' különfélesége izgatván érzékeit 's inait, borultságából ébreszsze lelkét.

Gunda. Hasztalan fáradtam őt felvidítani, minden kérésem, vigasztalásom sikertelen volt.

Forgay. Nekem minden postán írt és panaszkodott, noha minden válaszümben szavamat adám, hogy nincs veszedelem.

Gunda. A' halál' félelme váltig szorongatja különben erős férfiúi szívét.

Forgay. 'S mit csinál egész nap?

Gunda. Némán üldögel, jár, kel, gondolkodik, kelletlen eszik iszik, minden húslevegőtől irtózik, pióczáztatja magát, fohászkodik, 's ez így megy már szinte négy hónap óta. Legnagyobb mulatsága: ha, midőn borongó fővel a' folyóson sétál, lépteit számlálgatja. Képzelheti doktor úr! mennyi fájdalmamba kerül mind azt látnom, 's nem tudhatnom segíteni.

Forgay. Édes Tekintetes asszony! bizvást nyugott lehet — én jobbulását ígérem.

Gunda. Ah doktor úr! előbb akármi nehéz nyavalyát, mint illy lelki betegséget —

For gay. En különös úton szándékozom eszméletre hozni. Ismeri Tekintetes asszony Kistelky urat?

Gunda. Személyesen nem, de tudom: hogy uramnak igen jó barátja.

For gay. Nem különben az enyém is —

Gunda. Különös víg embernek kell lenni, mert férjemnek küldött irományaival sokszor igen elmulattatott.

Kistelky. (megint felugrik és háborogva jár-kál) Nyugalom, üres szó! hiú álma egy szerelmesnek! Míg az élet, vagy lélek, vagy pára, vagy akármi a' testben rejtezik, nincs nyugalom. Hej! a' sírban — ott! ott!

For gay. Nem hall Tekintetes asszony mellettünk valamit zúgni, nyögni?

Gunda. Ugy rémlett előttem.

For gay. Ez az a' víg ember — Kistelky Károly. Tessék elhinni! ő szinte azon nyavalával vesződik mint férje.

Gunda. Félek, ha összejönnek, egyik a' másikat még inkább megrontja.

For gay. Épen nem! sőt én ellenkezőt reménylek; azért is intéztem így a' dolgot. Ők szeretik 's már rég nem láták egymást; most tele hypochondriával összetalálkoznak, panaszkodnak, sópánykodnak; de tudom, hogy

mindeniknek van annyi esze, hogy a' másíknak bolondságát általlássa — a' lélek magába tér, hasonlítani kezd 's előbb mint sem véljük, kifejlik sötét fátyolából —

Gunda. Adná isten! én ohajtom leginkább. —

Forgay. Kocsi zörög be a' kapun — talán jó már.

Gunda. Én tehát nem maradok itt — majd későbben meglepem. Ő erővel otthon akart hagyni, én azonban titkon útra készültem, 's kevés vártatva utána indulván, más úton elkerültem. Lehetetlen volt őt idegen ápolásra hagynom —

Forgay. Ez felséges gondolat volt; csak tessék elvonulni, majd tudtára adom én, mikor lepjük-meg.

Gunda. Mint férjem' barátjának, én is kezére bízom szerencsémét.

Forgay. Úgy tekintem, mint enmagamét. (Gunda el). —

Lincsi. (Balázst bevezetvén) Ez az uraság' szobája.

Forgay. Itt vagytok már Balázs?

Balázs. Csak magam vagyok, Tekintetes uram. Egyik kocsiyal az uraság előre küldött,

hogy mindent rendeljek el, maga is nem sokára itt lesz egyik tisztjével.

For gay. Mi jó hír, Balázs? mint van az uraság?

Balázs. Szemre tűrhetõn, belül tudja isten mi baja. Már rég szavát se' hallottam.

Lincsi. Bajának csak kell lenni, különben nem volna beteg.

Balázs. Minap a' tón ladikázott, 's piczinyt megerõltette magát — tán az orvosok ijesztettek rá; volna csak az én apám' fija, tudom, nem félne úgy.

Lincsi. Szegény úr! azonban majd meggyógyul itt.

Balázs. (For gayhoz) Tekintetes urban minden reménységünk.

For gay. Ne búsulj, én jót állok egészségéért. Ha addig elérkeznék míg oda leszek, ugorj hozzám. (el).

Lincsi. Ez derék úri ember, de haragszom rá, mivel a' minap megpirított. (szívéhez nyúl) Itt valami szorongatott, 's azt neki megpanaszoltam — azon õ nehezen fog segíteni, mondá, hanem más valaki —

Balázs. Ki az a' valaki?

Lincsi. Majd bíz' én azt megmondom, mikor magam se' tudom még.

Balázs. Mind haggyán! Csak olyan meleg ne volna; majd elolvadtam az úton.

Lincsi. Nekünk van az ellen orvosságunk — jó fris ital.

Balázs. Mingyárt jövök, de előbb beteszem az ablakokat, mert megszidnak a' fris levegőért. Jöjön hugoskám! (el Lincsivel)

Kistelky. Gyermekkoromban azt kérdezték tőlem: mi az, ha leteszik is sír, ha felveszik is sír? Ki gondolta volna, hogy a' láncznak e' tulajdona reám is illhetik majd? — ha ülök is baj, ha járok is baj, ha lefekszem még nagyobb baj, 's így a' sok bajtól bajlódva se tudok menekedni.

Forgay. (jó) Jó napot barátom! hogy vagyunk?

Kistelky. Mint kiben az élet és halál birkózik; én vagyok az üllő, mellyen edzik fegyveröket. Édes barátom! a' régi nyavalya új szót nem érdemel, új bajaim pedig csak a' régi-nek gyermekei.

Forgay. Ez a' régi panasz, 's már félig szokás. De különben jól érzed magadat?

Kistelky. Csudálom! te orvos vagy, szemed is van, 's még így tudsz kérdezni — ha jól érezném magam, nem lesném az órát, melly vagy egészséget vagy halált fog rám hozni.

Forgay. Én jobban szeretném, ha te az óralesés helyett a' szabadban járnál, sötét képzéletidet pihenni hagynád, vagy kellemes társaságot keresnél.

Kistelky. Én és társaság! Vagy azt akarnád, hogy szögletbe vonulva nézzem és sajnáljam a' gyöngéket, kik ma vígadnak, 's messze időkről ábrándoznak, 's holnap egy szellő képes ledönteni őket?

Forgay. Keress asszonyi társaságot, 's ne sűrüsítsd itthon töprenkedve véredet —

Kistelky. Hol asszony a' főszemély, ott az ész kártyaházat rak gyermekasztalnál.

Forgay. Különben nem voltál asszonygyűlölő —

Kistelky. Az ifjuság minden hamis pénzből nagy kamatot vár, 's mellette az igaz tőkepénzt elkölti — én annyira ismértem az asszonyt, hogy többé nem vakít el — különben gőgös se vagyok azt hihetni, hogy rajtam még a' hervadás is kellemes lehetne.

Forgay. Látd barátom! mind ezt a' tűnődő képzelgés szüli, melly az életre komor színt terít, 's retteg még is a' haláltól, 's ha így tart, élted' szebb 's gyümölcsöző felét hypochondria emészti el.

Kistelky. Édes barátom! én azt jól tudom: hogy a' természet' titkos műhelyébe emberi szem nem hathat, 's hogy nem minden nyavalya orvosolható; ne tartsd azért nemismert nyavalyámat képzettnek. — Légy őszinte 's megnyugszom — vagy próbálj valamit rajtam ha a' más világba küldesz is.

Forgay. Én azért kértelek ide, hogy közelebb legyek hozzád, 's csüggedt lelkedet valamikép más irányra ébresszem. Mint barátod azt mondom: bolond vagy, 's nem érdemled meg az egészséget mellyel bírsz — mint orvosod azt moondom: vigyázz magadra, melly bajt most megad alkotsz, valóvá lehet, 's akkor orvosszer nehezen használand, ha az elcsavart természet magát rajtad megboszúlja. Én a' sok hosszú recipe helyett, mellyel más magadat 's erszényedet fogyasztaná, csak egy jó feleséget ajánlanék, ki mozgásba hozna, 's időt nem engedne haszontalan eszméletekre.

Kistelky. Feleség! új bajt a' sok régi bajhoz — mérgét méreg ellen — kérlek ne érintsd e' pontot.

Forgay. Jer hát velem sétálni.

Kistelky. Bágyadt vagyok.

Forgay. Megjön erőd.

Kistelky. Fejem ég, szédeleg.

Forgay. Majd elmulik, csak jer.

Kistelky. Nem megyek.

Forgay. (kalapját veszi) Hát maradj.

Kistelky. (habozva) Édes barátom! tán még is szükséges volna valami szer — ha gondolnád —

Forgay. Mondtam már, betegséged leginkább magadtól függ, 's ha az egész patikát beveszed is, rosszabbul ugyan, de jobban nem léssz — azért ne kívánd hogy meggyőződésemm ellen cselekedjem. Isten veled. (el)

Kistelky. Engem vádol, mert ismérte, tapasztalása nálam szégyenben hagyja. O emberi tudomány! gyűszűbe fér egész tartalmad. Minden csak füst, gőz mint az élet maga. Minden kor, minden elme azon töri magát, hogy új módot új forrást találjon, az életet üstökénél fenntartani; 's ennyi könyv, annyi ezer vélemény' következése az: hogy — meg kell halnunk 's ah ezt is akkor — minekutána örömeink' halálát vérző szívvel szemléltük; és így, akár csep akár pint számra veszed az orvosságot, egy tüsszentés megöl. (A' másik szoba' ajtaja nyílik, Rudházy köpenyegbe burkolva belép, utána Balázs a' poggyásszal, Lincsi, 's több fogadóbeli ember ládával).

Balázs. E' legalkalmatosabb szoba, Tekintetes úr! maga doktor úr rendelte. (Rudhász helybehagyását jelenti, az ablakhoz megy, 's próbálja ha jól be van e zárva).

Lincsi. Parancsol valamit Nagyságod? (Rudhász nem szól) Tán fris italt méltóztatik? (Rudhász irtózását jelenti keze' intésével).

Balázs. (Lincsihez) Már több hónapja hogy langyos vízzel él.

Kistelky. Micsoda zúgás van mellettem? Az volt még hátra, hogy itt is háborgassanak.

Balázs. Tek. úr! elugorjak Doctor úrért? (Rudhász sietni inti).

Lincsi. Uzsonnát vagy vacsorát parancsol Nagyságod?

Rudhász. (Haragosan int, hogy ne kérdészködjék).

Balázs. (Lincsihez) Uram semmit sem eszik — de annál többet eszem én.

Lincsi. Néma ez a' kend ura?

Balázs. Nem épen néma, csak hogy nem szokott beszélni. (el)

Lincsi. (félre) Még ilyen két ember mint az (a' mellék szobára mutatván) meg ez, nem fordult meg nálunk. (Rudhászhoz) Ha valamit méltóztatik parancsolni, tessék oda künn a' csengetyút meghúzni. (el)

Rud házy. (Köpönyegben fel 's alá jár, aztán feltár egy ládát, könyveket és papirost vesz ki, olvas, megint felkel, a' tükörhöz megy, fejét csóválja, leül és ír).

Kistelky. Örömet kimennék, de a' hévség mingyárt elgyújt, szemem kettőzik, fejem dagad, szédeleg. Hm, hm, mire jutánk! egykor szerelem, barátság és jó bor után szalagáltam egész nap is, lábam könnyű volt mint keblem, 's melly örömet ember előtt elrejték, bizonyosan kishajtám a' szelíd holdnak. Boldog idő vagy bolond idő, mindegy! az életet megízlelni lepke szárnyán repülsz felénk, 's midőn megakarunk fogni, ennen orrunkat ütjük-meg. Most bort nem iszom 's veres vagyok, testem izmos 's erőm nincs, sokat gondolkodom 's mind inkább elbutúlok. — Haj, mi lesz ebből? hm, por és pára. Még is kijárom magamat, (fogja kalapját) fáradság után talán lelek nyugalmat. Épen mikor Kistelky kimegy, Rudházyhoz Forgay lép be, 's amaz látható örömmel terjeszti felé kezét).

Forgay. Isten hozott barátom! Örülök hogy szavamnak engedté, 's oda hagyád fészkeket. De minek ez a' köpönyeg? minek ez a' sok kendő nyakadon e' nagy hévségben?

Rud házy. (jelekkel tudatja vele, hogy a' tevegőtől fél).

For gay. Barátom, én a' néma játékhoz nem értek — nem tudsz szólni?

Rud há z y. (gyöngé hangon) A' torok — a' tüdő —

For gay. Hiszen mikor utóljára nálad voltam, mondám: hogy nem vagy 's nem is voltál veszélyben. Csak te beszélj.

Rud há z y. (mindég gyöngé hangon) Ha lehetne — de melyem fáj! Segíts barátom! adj-be, én rendelésidet pontosan megtartom.

For gay. De mi bajod? nem látom által.

Rud há z y. (elővesz nagy csomó irást 's For gaynak adja). Itt van napló könyvem, benne híven le találod festve nyavalyámat.

For gay. Haha! egy ország' betegségei se tennének többet.

Rud há z y. (titkon bosszonkodva) Nem tudom mi nevetned való van ebben? — te a' dolgot igen könnyen veszed, 's én azalatt elhalok.

For gay. Lássuk hát. (olvas) Főfájás melly ebéd közben enyhül, szorongás, görcs a' melyben, a' torokban viszketegség, — nyugtalan éj, álmatlanság — (az irást átforgatván sebesen) és a' többi. Látom mind egy húron pendül.

Rud há z y. Úgy barátom! 's ezek jelenségei a' lappangó halálos nyavalyának — segíts ha lehet!

For gay. Látod! mind e' jeleket az örök tünődés és képzelősség szüli. A' hevült vér, a' feszült velő a' fájdalmat valóvá teszik, mikor a' félelemtől kábulva elcsüggedsz. Ez mind jó lesz csak te légy nyugott és beszélj.

Rud házy. Mi az akarat tehetség nélkül.

For gay. Tehetségedet magad tompítád-el, ébreszd-fel újra. Van e bizodalmaid bennem?

Rud házy. Minő kérdés! ha nem volna, nem indúlnék vakon szavad után.

For gay. Itt kezem, nem lesz bajod, csak te beszélj — ha énekelsz se' bánom, ha minyárt nehezen esik is eleintén. Hát ezek micsoda könyvek? (nézi) Haha! Brown, Mesmer, Hahnemann, Hufeland. — Ej ej, édes barátom! ezek neked olyanok, mint gyermeknek a' kés, össze zavarják elmédet, de meg nem nyugtatják, 's majd úgy jársz, mint az egyszeri ember, ki némelly nyavalyában e' sor helyett: be kell vární míg a' gyermek felnyitja száját, nyomtatási botlás miatt így olvasta: be kell varrní — 's fogta magát és kis leányának összevarrta száját.

Rud házy. (elfeledve magát) Hahaha! ugyan jól járt a' ki elvette.

For gay. Most mennem kell.

Rud há z y. (ismét gyöngye hangon) És semmit se rendelsz?

For gay. Majd később — innen úgy is el kell költöznöd, mert hallom, melletted igen izgága ember lakik, pedig ez igen neked való szoba —

Rud há z y. (ismét elfeledve magát) Izgága ember? Ha ok nélkül megbánt, bennem is férfira lel.

For gay. Látd barátom! illy hangot szeretek én. Isten veled. (el)

Rud há z y. Ne késsél! Alig szoltam, már érzi melyem. (Elmerülve fel 's alá jár) Szörnyűség! egy víg óra' következése milly sajnós — mikor az evezőt olly vidám kedvvel forgatám, nem hittem hogy éltem' ere ott szakadjon. — Illyen az élet! For gay biztat ugyan, de — de előérettem mást sugall; csak azért biztat, hogy a' szomorú kénytelenséget szelídebb alakban tűntesse előmbe. A' halál, mint leghívebb követője az életnek nem rettent ugyan, — de illy korán, illy lassan, illy készületlen (leül 's fejét kezére hajtja).

K i s t e l k y. (tüzesen felzárja az ajtót, becsapja, 's kalapját az asztalra dobja) Kiállhatatlan bosszúság! A' kit csak előtalálok, egészséget hazudj rám, mint az időről mindenik színemről szól,

mintha mindég sárgán jelenne meg a' halál; hát a' ki magát főbe durrantja — pirosabb lesz minden rózsánál? Mintha fáradt volnék, pedig alig jártam. Látom már, én hijában koplalok, hijában iszom vizet, nyavalyám orvosolhatatlan. Ki parancsol a' vérnek hogy ne gyűljön a' főbe? Nem bánom, akármilyen történi is velem. A' barátság' kérelmének, a' világ' kívánságának eleget tettem — el vagyok készülve, csak az egyet óhajtom: hogy a' Volt és Nincs között ne legyen gondolat, (komoran leül)

Rud há z y. Én mint atya, mint férj olly szerencsés valék, 's ez által földi birtokom még edesebb lön. Bízvást mondhatom: éltem szakadtával nem csak az veszt, kit szorosabban köte hozzám a' sors, de mások is, kiknek szép feltételeim szárnyat adtak volna. Hány szép szándék buzgott elmémben? hány jótévő czélt alkottam, 's mind ezt egy érpattanás megsemmisítse? Úgy járjak mint a' művész, ki sok elmélkedéssel egy égi alakott képzett, melly halhatatlanítsa, 's midőn a' durva köre hullnak első ütése, összedül, meghal, 's a' szép idea chaozba tér vissza. E' tekintetből sajnálom éltetem, a' nélkül hogy magamat félénknek tarthatnám. Milly nehezen lélekzem; a' szólás nehéz, nem hijában; a' sors örök elnémulásra készít

— szurás — nyomás a' melyben, bús jelenség
 — felírom, betegségem' története az orvosok-
 nak használhat legalább. (leül és ír).

K i s t e l k y. (ismét felkel) Hypochondria? —
 te az ész' sötét kísértője, te tűnöl fel előttem?
 — Nem! te is csak olly nagy Semmi vagy mint
 a' hűség; név, mellyet a' lekötött ész a' nyelvre
 tesz — téged a' természet nem ismer — veled
 hát nem lehet bajom. Orvosom annak tartja,
 de nincs könnyebb mint valamit állítani, mi az
 önkénytől függ. Átkozott állapot!- dolgaimtól
 elvontak hogy fejem derüljön, 's a' munkátlan-
 ság legnagyobb betegség. (egy szögletben észre veszi
 tokba zárt hegedűjét) Milly ujság! mi jutott itt
 Tamásomnak eszébe, hogy ezt is elhozta? — 's
 én most látom csak először — bizonyosan gyön-
 gülnek szemeim is (felveszi a' hegedűt) Édes he-
 gedűm! egykor sokat forgottál kezemben, mi-
 kor egy szépnek tekintete keresztül villant
 rajtam 's én csillagnéző voltam — utóbb a'
 kuszakóban maradál mint sok arany álom (kiveszi
 tokjából a' hegedűt) Tudok e még? újaim mere-
 vültek ugyan — de semmi! annál jobb lesz
 mulatságom. (húzza)

R u d h á z y. (félre vetve írásit) Ejnye micsoda
 átkozott csikorgás ez? szinte szaggatja fülemet

— mindég erősebben húzza — lehetetlen kiállnom. — Csak tudnék kiáltani! (csönget).

Balázs. (jó) Tessék parancsolni.

Rudhász. Hallod Balázs?

Balázs. Ej be szép — aztán ugyancsak kesergő nóta!

Rudhász. Csikorgó nem kesergő! (kocogtat az ajtón) Nem hallja, vagy tán készakarva teszi. Jer Balázs! neked ép tudód van, kiálts által, majd megsugom én, mit?

Balázs. Jól van Tekintetes úr. (a' közajtóba áll, Rudhász fülébe súg) Kérem uraságodat, itt a' szomszédban beteg van — hallja az ur, tessék bennünket kímélni.

Rudhász. Jobban kiálts! tán siket. (Balázs' fülébe súg).

Balázs. (jobban kiáltva) Hagyjon fel az úr a' hegedűvel; beteg van a' háznál.

Kistelky. Hát engem illet. (szinte az ajtóhoz megy) Mi baj?

Balázs. Fülünk fáj. (Rudhász fülébe súg) Tegye félre az úr azt a' hegedűt, igen sivít.

Kistelky. Minő parancsolóképen szól — azért se teszem le. (általkiált) Nekem épen kedvem telik benne most, érti az úr!

Balázs. Mit mondjak Tekintetes úr? (Rudhász súg) Nem illik így háborgatni a' töb-

bi vendégeket, vagy jobban meg kellett volna tanulni. —

K i s t e l k y. (fenn kiált) Kinek mi köze hozzá? én magamnak eleget tudok! tessék otthon parancsolni. (annál tüzesebben hegedűl).

R u d h á z y (magát elfeledve, félre tolja Balázst és teljes torokkal kiált) Ez neveletlenség, uram!

K i s t e l k y. Tüzes lánczos! ez belém akar kötni — épen jó kedvemben talál — 's mintha ismerős szózat volna. Rajtam senki se paczkázzon. (általkiált) Nem ártana ha nyelvét uraságod megzabolázná, különben majd segítek én!

R u d h á z y. (nevekedő tűzzel) Ezer mennykő! az ajtónak köszönje az úr, különben majd becsületre tanítanám! (befeledé) ez pántolódni akar — pedig mintha ismerős volna.

B a l á z s. Ne féljen a' Tek. úr! ha ütlekre kerül a' dolog, itt vagyok én is —

R u d h á z y. Az urban nincs nevelés.

K i s t e l k y. (elvetvén hegedűjét) Ejnye mennydörgő mennykő! az úr még fenyegetni mer! meglátjuk! (olly erővel az ajtóra üt hogy a' zár felpattan) Tán azt véli — (meglátja Rudházyt 's nagy örömmel felé terjeszti karjait) Józsi!

R u d h á z y. (örömtelve) Károly! édes kedves barátom! (ölelkezés).

Balázs. Ej, ej! mi lett a' haragból? Így én hát dolgomra mehetek. (el)

Kistelky. Mikor, honnan jöttél? barátom! hogy még nem láttalak — szivemből örülök — ugyan rég nem láttuk egymást!

Rudhász. Csak az imént jöttem, barátom! — valóban nem várt öröm, hahaha! milly különösen találkozunk ismét —

Kistelky. Most hagyjuk nyitva az ajtót.

Rudhász. Helyesen, 's együtt leszünk mindég. Ej barátom! be sok beszélni valóm van veled.

Kistelky. Furesa történet! ha fejem egészséges volna, egy kis vígjátékot írnék fölöle, bezzeg adna ez tréfát barátinknak! De szólj, mi jó hozott ide téged?

Rudhász. (mind inkább gyöngülő hangon) Ah barátom! nem hijába történt viszonzításunk illy különös módon — engem nem a' szerencse hozott melléd, hanem talán a' sors' végső kedvezése — tán utószor látjuk egymást.

Kistelky. Hogy hogy? hiszen csak nem akarsz tán meghalni?

Rudhász. (még gyöngébben) Én bizony oda vagyok, Károly. Vége az erős alkotásnak, a' harsogó szózatnak, mellyel hajdan egymást vig-

ságra hívtuk — melyem, tudom oda van — nem hallok milly gyöngé szavam, alig tudok beszélni.

Kistelky. Azt nem találom; előbb ugyan derekasan lármáztál —

Rudhazy. Haragból — de érzem is, alig lélekzem; már négy hónap óta sínlődöm így; nincs is reménységem hogy kivergődhessen a tüdő-sorvadásból!

Kistelky. Hm, hm! képedre nézve alig lehetséges.

Rudhazy. Csak jól, jól nézz meg, minő sápadt, minő rossz szíűben vagyok.

Kistelky. Mint mikor a' halál kijő a' kocsmából — hiszen te piros pozsgás vagy —

Rudhazy. Te csak most is szeretsz még enyelegni — meglásd a' jövő ősz eltemet.

Kistelky. (félre) Ez valóságos hypochondria! szegény —

Rudhazy. Forgay vigasztal ugyan —

Kistelky. Mit hallok? Hát Forgay a' te gyógyászod is?

Rudhazy. Igen, ő rendelt ide, hogy közelebb legyen hozzám, mert hivatala nem engedi meg többszöri távozását. Ő mindent elkövet, egészséget ígér; de félek hogy a' természet nem segíti többé buzgalmát.

K i s t e l k y. (félre) Valóban, szinte félre beszél! (Rudházyhoz) De hogy Forgay nekem nem szólt, pedig engem is ő gyógyít.

R u d h á z y. Téged? hát te is beteg vagy? valóban ezt mondanod kell: különben nem hiszi senki.

K i s t e l k y. Oh barátom! ha igaz hogy a' lélek a' főben lakik, akkor az enyém nem soká marad ott, mindég kifelé tör, 's egyszerre hülten hagy. Már néhány hónap óta fejem megromlott, 's testi lelki tehetségem az által hiányt szenved; csodálom hogy azt első pillanatra észre nem vetted.

R u d h á z y. (félre) Ezt hypochondria kinozza. Be sajnálom szegényt! (Kistelkyhez) Mit mond orvosod?

K i s t e l k y. Pusztá vigasztalás nem igen hat rám.

R u d h á z y. Pusztá vigasztalás? hiszen Forgay ügyes orvos, azonfelül barátod.

K i s t e l k y. Mivel barátom, azért folyamodtam hozzá, orvos-tudományát se vonom kétségbe. De foltozgasd bármi ügyesen a' romladozó házat: ha rossz alapja, összedül még is. Mi engem illet, én nem a' halált rettegem, hanem sok czerimóniáit.

Rud ház y. (félre) Szegénynek esze is tévedez! (Kistelkyhez) Ah te még szerencsés vagy! a' képzelet nem mindég valóság; de én, ki tudom hogy lassu halál sorsom, én, kinek hiveim' csendes könyeiben untalan látnom kell a' bús következt, én, vagyok méltó szánakodásra! a' te véred elevenen szökell, forr — az enyém alig ballag — nézzük pulsusainkat! (félre) Tán nyugottabb lesz látván, hogy én sokkal betegbb vagyok. (Kistelky' pulsusát tapogatja) Haha! semmi baj! véred teljesen ugyan, de rendesen lüktet.

Kistelky. Nem értesz hozzá, add ide kezedet! — Illyen a' jó pulsus: egy — kettő — három. Így lüktet az egészséges vér. Boldog ember! tőled a' nyavalya olly messze jár, mint tőlem az egészség.

Rud ház y. Hahaha! bocsáss meg, de kaczagnom kell.

Kistelky. 'S mért?

Rud ház y. Hogy erőnek erejével beteg akarsz lenni.

Kistelky. Hahaha! lásd, melly örömet tolja az ember másra saját gyöngeségeit; de hagyjuk ezt: te azóta megházasodtál, mondd el barátom őszintén, meg vagy é elégedve?

Rud há z y. Oh barátom! nem képzelheted boldogságom'. Nekem hitvesül egy áldott jó teremtés jutott, ki bennem él 's én őbenne, ki nyájas szeretettel szépíti napjaimat, 's minden kíváнатit, örömeit enyéimben leli. (mindég tüze-
sebben) Egy fiacskám is van, szép, vidám, eleven, szóval: kis angyal.

K i s t e l k y. Azért a' legkisebb felleg, 1 elly egedre szállt, tikkadásig ijesztett el. Nekem is volt azóta egy mátkám, meg egy macskám is, egyik elpártolt, a' másik elszökött. Tégy különbséget. Most magam állok, mint a' lesüllyedt hajú n a' meztelen árbocz.

Rud há z y. Hát innen az epedés! az agglegénység ül nyilván fejedben.

K i s t e l k y. Csalatkozol, ha nyavalyám' okát az elveszett mátkában keresed. A' vérben 's a' bal természetben fekszik az, mint nálad a' félelemben. Nem tagadom: eleinte fájt; de elgondolván az asszonyok' hibás alkotását, hamar megnyugodtam.

Rud há z y. Mátkád derék leány, szeretett 's szeret még most is, feleségem jól ismeri.

K i s t e l k y. Elhiszem; férjnek szeretett volna engem, 's mást házi-barátnak; de látván, hogy nem azok' sorába tartozom, kik bárányi

türelemmel szögletbe lapulnak, 's bár viszkessen orrok, még is mindent igazolnak —

Rudházy. (szavába esőleg) Elhagyott, mivel kínzó szeszélyeidet 's határtalan féltékenységedet nem tűrheté. Most is siratja nyugalmaát.

Kistelky. (titkos öröm 's elfogódás közt) Nyugalmaát? — siratja?

Rudházy. Igen, igen! 's annak jeléül már több kérőnek kosarat adott; rég megírtam volna, ha keserves betegségem —

Kistelky. Eh, lányról itt a' szó, nem betegségről. —

Lincsi. (Kistelky ajtaján koczogva) Tekintetes úr!

Kistelky. Jó valaki. (Lincsi belép) Ah Lincsi! mit akar kis lelkem?

Lincsi. Az öreg Tamás egy kevéssé víg.

Kistelky. Az az, felhörpentett?

Lincsi. Szolgállok helyette, ha valami tetszik.

Kistelky. Tetszik bizony — akár egy csók is.

Lincsi. Megártana Tekintetes úrnak, hiszen beteg.

Kistelky. Voltam, Lincsi! voltam; de már jobbulok.

Rudhály. (félre) Valóságos hypochondria! hol bús, hol csókolni akar.

Kistelky. Ha csókot nem adsz, hozz bort, azt is pedig jót!

Lincsi. (félre) Minő változás! alig hiszek szememnek. (főcsóválva el).

Rudhály. Károly! mit mivelsz, talán csak nem iszol bort?

Kistelky. Iszom biz én, ha gyógyász barátunk' képe egy réffel hosszabb lesz is. Rá untam már a' sok vízre.

Rudhály. Hahaha, ez ám a' betegség!

Kistelky. Azért még is beteg vagyok; de már nem gondolok vele, legalább vigadva költözöm el. (habozva) Barátom! hát feleséged csak ugyan ismeri mátkámat — 's azt mondja, még most is szeret —

Lincsi. (jó) Itt a' bor!

Kistelky. Legyen Hébé, Lincsi! 's ha a' redős Aesculáp fejét rázza is, mosolyogjon szemébe 's kérdezze: mi a' szerelem? majd visszapislog ő. (Lincsi bort tölt neki 's kimegy) Éljen a' barátság és szerelem! (iszik, Rudhály magában nevet) Téged nem kinállak, mert félénk vagy.

Rudhály. Mentsen Isten! ez adná meg a' vég csapást.

Kistelky. Örülök édes barátom! hogy látlak, 's boldog vagy. Szólj mit alkottál azóta hogy nem láttuk egymást?

Rudhazy. Oh te most házamra sem ismernél, kertem tágult, szépült, könyvtárom szaporodott; de mind ez csak kezdet még, esztendőre ismét építék —

Kistelky. 'S feleséged híven osztakozik dolgaiddban?

Rudhazy. Minden szorgalmat és gondot édes élelemnyé varázsol, 's jótévő tündér gyanánt bájleplet von mindenre. (mindég hevültebben) És fiam ha nagy kék szeméből felém mosolyog, majd kipattan keblem az örömtől — barátom! abból egy derék lelkes Magyart nevelünk. (Lincsi Balázssal Kistelky' szobájába lép).

Lincsi. (Balázshoz) Mikor mondom, bort isznak.

Balázs. Az én uram is? lehetetlen!

Rudhazy. Mondom neked, házasság nélkül az élet semmit sem ér; mikor egybe ülünk, atyám, én, és Gunda szép szóke bodor fiát ringatva ölében, 's az örömszakra egy szemből a' másikba lövell 's előttünk a' nemes bor csillog — hajh barátom! illy pillantat századot ér; (poharat fog) szent örömmel lehet akkor zenge-

ni: addig élem világom', míg virít ifjuságom! (inni akar).

Baláz s. (hozzá szökik) Tekintetes ú r, az Istenért! a' torok, a' tüdő — (e' pillanatban Forg a y és Gunda a' hátulsó ajtón belépnek).

Forg a y. Helyesen barátom! én is iszom egészségedért. (Rudházy meglepetve egyikről a' másikra néz, 's Gunda' karjába hajol).

Gunda. Vége minden bűnnek. Jobbúlva látlak.

Kistelk y. (félre) Ugyan megjártuk a' betegséggel. (titkon Rudházyhoz) Már most ha törrik ha szakad, egészségesek legyünk.

Forg a y. Gyógyulástokkal mesterségem ugyan nem igen kérkedhetik, de ha még egyszer panaszkodtok, megkinozlak benneteket.

Rudhá z y. (félre vonván Forg a y t) Megfelejtkeztem, nem fog é ez ártani?

Forg a y. Egyél igyál a' mi csak tetszik. Ne félj, hogy egy csep vér vagy rekedtség halálos.

Rudhá z y. (Kistelk y t Gundának bemutatja) Kistelk y ú r, jó barátom. Rég kívántad ismer-ni, most előtted áll.

Kistelk y. Tessék róla kegyesen itél-ni, ő csak gyógyuló félben teszi hódolását.

Gunda. E' találkozás annál kedvesebb mennél szebb jövőndő nyílik általa; remény-

lem hogy a' komor képzelgést vidámabb élet váltja fel ezentul.

Rud házy. Ha elszánt akaratom győzhet, ily betegség többé ne háborítsa nyugalmad'.

Kistelky. Édes Tekintetes asszony! van olly kora a' férfinak, mellyben az ész bizonyos szokéseket tesz, 's néha akkor sincs otthon, mikor a' háznál szükség van reá. Íme itt áll két eleven példa. —

Rud házy. Szólj kedvesem! minek köszönjem e' nem várt jelenést.

Gunda. A' szeretetnek; (Kistelkyre czélozva) 's még egy szívet ismerek, melly nagy részvéttel fogja hallani e' történetet.

Kistelky. Ha így van, magam sietek elébe, 's reménylem, hogy beteges tévedésért a' meggyógyult bocsánatot fog nyerni.

Balázs. Lincsi! mit mond erre?

Lincsi. Ha mi így betegeskednénk, alig ha más móddal nem gyógyítnának bennünket.

Gunda. Kedves Forgay úr! mind ezt barátságának köszönjük.

Forgay. Enyém is a' nyereség, mert ily beteg mellett az orvos legtöbbet szenved, azért mint gyógyász elnémulok, de mint barát könnyült szívvel köztetek maradok.

Rud ház y. Köztetek, barátim! derülni
 érzem lelkemet. Jertek házamhoz, ott ünne-
 peljük jobbulásunkat.

For gay. Megyek.

Kistelky. Én is; 's a' multat tekintsük
 úgy, mint vígjátékot a' szomorú életből.

KISFALUDY KÁROLY.

PHANTÁZIA.

Lomb, te csörögve lehullsz; kertem rózsája, te hervadsz;

Fáim alatt éjszak' bús szele dúlva süvölt.

Képzetem elfordúl, 's a' mult' örömébe merítvén,

Barna leányka feléd e' kebel újra hevül.

És ím rózsalepelt von-el a' Phantásia rajtam,

'S heszperi csillagként arczod alatta ragyog.

És kivirúl a' lomb, kertem' rózsáji feselnek,

'S fáimat Elysion' szelleme lengi körül.

KÖLCSEY.

TÜNDÉRVÖLGY.

(Ó M A G Y A R R E G E .)

Mit tudtok ti hamar halandó emberek,
 Ha láng képzelődés nem játszik veletek ?
 Az nyit mennyországot, poklot elöttetek :
 Bele néztek mélyen, 's elámúl lelketek.

Én is olly dalt mondok világ' hallatára,
 Mellynek égen, földön ne légyen határa.
 A' mit fül nem hallott, a' szem meg nem jára,
 Azt én írva lelém lelkem' táblájára.

Csaba Bendegúznak volt hadverő fia,
 Béke' napjaiban most nem csatáz valá ;
 De benn volt szívében szerelem' dárdája,
 'S mélyen gyökeret vert, mint hegyi nagy szálfa.

Az elől bújdosott setét rengetegben,
 De nyugtot nem talált vadak' üzésében ;
 Ledőlt elfáradtan a' fakadó gyepen,
 'S bár elszunnyadt, a' bú háborgott keblében.

Ifallgassátok tehát Csaba' kiáltását !
 Hegy , völgy ! halljad te is , keserű panaszát ;
 Fájdalmak szakasztván nehéz rövid álmát ,
 Fejét fölemelé 's így nyitá meg ajkát :

„ Kicsoda keltett föl engemet álmombúl ?
 Kicsoda ébresztett rövid nyugalombúl ,
 Hogy keblem dőbögjön olly rémítő vadúl ,
 Mint a' melly paizsra nehéz nagy dárda hull !

Hogy megint megtudjam , ki a' bajnok Dalma ,
 Kicsoda Dalmának ragyogó leánya ,
 Dalma leányának milly ékes orczája ,
 'S ékes orczájánál kedvesb mosolygása ?

De minek tudom én hasztalan ezeket ?
 Döngöre birja a' kisdéd szűz kezeket ,
 Az édes ajakat 's értte égő szívet :
 Szerencsétlen Csaba nem birja ezeket.

Te büszke Döngöre ! Karadó' nagy fia ,
 De bár lennél tüzes déli sárkány' fia ,
 Jönél csak előmbe , porrá zúzva hagyna
 Dárdám a' mezőben , 's apád megsiratna. —

De bús halálod is nekem nem nagy remény;
 Azért a' szép Jere nem lenne-e kemény?
 Csak te vagy előtte nyomos, 's kedves szemfény,
 Én setét 's könnyű, mint szélvészben egy fővény.

Azért Döngöre én nem bántlak tégedet.
 Vidd haza békével ifjú szerelmedet;
 De mikor násznéped lakomnál lépeget,
 Busongó Csabával ne láttasd szépedet.

Boríts hosszú fátyolt termete' bájára,
 Dalt ne mondass vele napod' vigságára.
 Benn a' bús teremben megláthatná Csaba,
 Meghallaná dalát, 's szíve megszakadna.

Vagy vidd haza ötet éjnek kezdetével,
 Tengeri nagy szélvész' közelgetésével,
 Hogy szépséges arczát setét éj rejtse el,
 Dala' öröm hangját szélvész ragadja el. —

Még is ne borítsd be arczát fátyolával,
 Ha betekint hozzám szép pillantásával,
 Setét lakomban is világos lesz avval:
 Ne borítsd be ötet rojtos fátyolával.

Elejbe kinregyek apám' tereméből,
 Vizet viszek neki friss forrás' öléből;
 Virágfüzért a' völgy' hímes mezejéből,
 De könnyvet szememben szívem' rejtékéből.

Talán megnézi majd fakadó könnyvetem,
 Mikor issza fényes csigából vizemet;
 Mikor kis kezével veszi füzéremet,
 Tán megnézi vérrel fakadó könnyvetem.

De milly gyermek mondta bolondúl ezeket?
 Nem Csaba' szájából jön e' lány képzelet;
 Csaba nem hiú szót, seregeket vezet,
 Egy ingerkedő rém ságá mind ezeket.

Haj! nem, te vagy Csaba, ezt te magad mondád,
 De zúdúlj rengeteg! ne halljad meg szavát,
 Ne halld, ne viszonzd hegy, völgy riadását!
 Ő maga hadd vigye, 's hallja csak panaszát."

Igy szólt ifjú Csaba, 's réz pajzsát megüté,
 'S magasabban üté dárdáját ég felé,
 Futottak a' vadak tőle mindenfelé,
 Ő ment az erdőben, 's ment mind inkább belé.

De nyelves Kalatár hegyre futamodék,
 És a' rengetegben kiáltása hallék:
 „Csaba, te fél Csaba, te vadnak martalék!
 Hova futsz? hogy hílak, szinte megrekedék.

Csak hasztalan futod a' tágas ligetet,
 Döngöre ott vár rád habos Volga mellett,
 Hogy özönbe vesse siralmas fejedet;
 'S ha nem jősz, maga jó: itt is porba fektet.

Jeve hasztalanúl siránkozik hozzád.
 Neked nem a' csata, setét berek hazád.
 Még is Döngörétől előbb törik dárdád,
 Aztán megyen Jeve Döngörével tovább.“

„Jeve megy?“ szól Csaba, és megállapodik,
 De haragos szeme nagyokat villámlik.
 „Ki vagy te? meg így szól, és meg-megrázkodik,
 A' mint füleiben szép Jevéje hangzik.

„Ki vagy te vadhírnek ordítózó szája,
 Durva Döngörének durva katonája?
 De vigy hírt uradhoz szavaid' diába,
 Megmondhatd, millyent üt hős Csaba' dárdája.“

Igy szólt, 's dárdanyéllal amaszt hátban üté.
 Az is a' szaladást nem igen felejté.
 Hata' ropogását Döngöréhez vivé,
 Es átkokat morgott Csaba' feje fölé.

Csaba is erdőből, mint a' vízzakadás,
 Kimene, és futa merre volt a' zajgás,
 Messze kicsillámlott fegyvere: csattogás
 Terjedett útjában 's rettentő dobogás.

Nagy két vállán haja habozva repdesett,
 'S mint, melly köd beborít nyugatot, keletet,
 A' zajgó vidékre olly setéten nézett,
 'S vive nagy szivében halált és életet.

Életet magának és a' szép Jevének,
 Haragot és halált vitéz Döngörének;
 Halált és haragot mind ő Ellenének,
 De kedvet, életet magának Jevének.

„Áldott Jeve“ így szólt; nem hagyta el engem,
 Azért kellett téged mind eddig szeretnem.
 Ha nem hízelkedik merész képzeletem:
 Te szerettél, és csak úgy csaltak meg engem.“

Igazán Döngöre megcsalta hős Csabát,
 Jevéhez rossz hirrel hordogatta szavát.
 Jelenté Jevének Csaba' nagy haragját.
 Jeve félt, 's azért nem mutató meg magát.

De Döngöre vadúl Dalmát megkötteté,
 Leányát kísérve magához viteté,
 Kitűnván, hogy mind azt csalárdúl mívelé,
 Nem volt más tett hátra, mint az erőszaké.

Azért küldött büszke követet Csabára,
 Bizván szerencsáját súlyos vas karjára,
 Hogy ha őt ledönti kedvese' láttára,
 Hírt 's szerelmet vigyen őse' hajlékába.

Most, mint gyászos napnak siralmas hajnala,
 Jeve kísérők közt úgy közelít vala,
 Lehajtott bús fején meglebbent fátyola,
 'S látszott szép orcája csak gyengén általa.

Még sem olyan gyengén, hogy ne lássa Csaba.
 Ő a' kísérőkhöz mennydörgő szót ada,
 Mennydörgőbb dárdával rájuk lerobbana,
 'S megfutott előtte Döngöre' vert hada.

Csak maga nem futott Dalma' szép leánya,
 Szólt, és könnyüitől ragyogott orcája:
 „Oh ha megvetettél hősök' unokája!
 'S haragod Jevének szerelmét elzárja,

Légy oltalmazója legalább élte nek,
 Add vissza ősz apját elhagyott Jevének.
 Ne zengje bajnokok előtt büszke ének:
 Csaba' szeretője rabja Döngörének.“

Igy szólván leborúlt térdét általfogá,
 Csaba őt lábától melléhez ragadá,
 Nem szólott: szavait bánat 's öröm fojtá,
 Nem szólt: szavait egy könnynek általadá.

Még sokáig tartá a' lányt' kebelében,
 Mintha elkapását sejtené szívében,
 Fejét lehajtotta hozzá szelídebben,
 'S haja keveredett hajával szélteben.

De csak hamar ismét nevelé haragját,
 Álnok Döngörének esküvé romlását,
 Háromszor rettentőn megüté paizsát,
 Háromszor felelé hegy, völgy vissza hangját.

'S hada, mint felhőből leszálló sassereg,
 Vagy mint nehéz szikla, mely völgybe hengereg,
 Úgy jött, 's más részről mint pusztító fergeteg
 Jöve Döngöre is, 's vele nem kis sereg.

„Kicsoda áll ellent Karadó' fiának?
 Kicsoda sereget vezető karjának?
 Feje előbb esik lábaihoz annak,
 Mint égből mennykövek földre hullanának.“

Így szól nagy kevélyen Csaba' boszújára
 Rá zúg a' két sereg iszonyú szavára.
 De ő odább megyen, 's így szól utójára:
 „Nincs nekem más harcrom csak az egy Csabára.

Csaba te bujdosó! hogy mertél kijőni?
 Azért hogy Jevére kezét mersz nyújtani,
 Rajtad vén keselyű fog törvényt tartani,
 Mikor fiainak vesédet osztja ki.“

Szólna még, de Csaba ifjú erejében,
 Megrázván a' dárdát fölemelt kezében,
 Kiveté, 's elment az szélnél sebesebben,
 Még sem olly sebesen, mint ő volt mérgében.

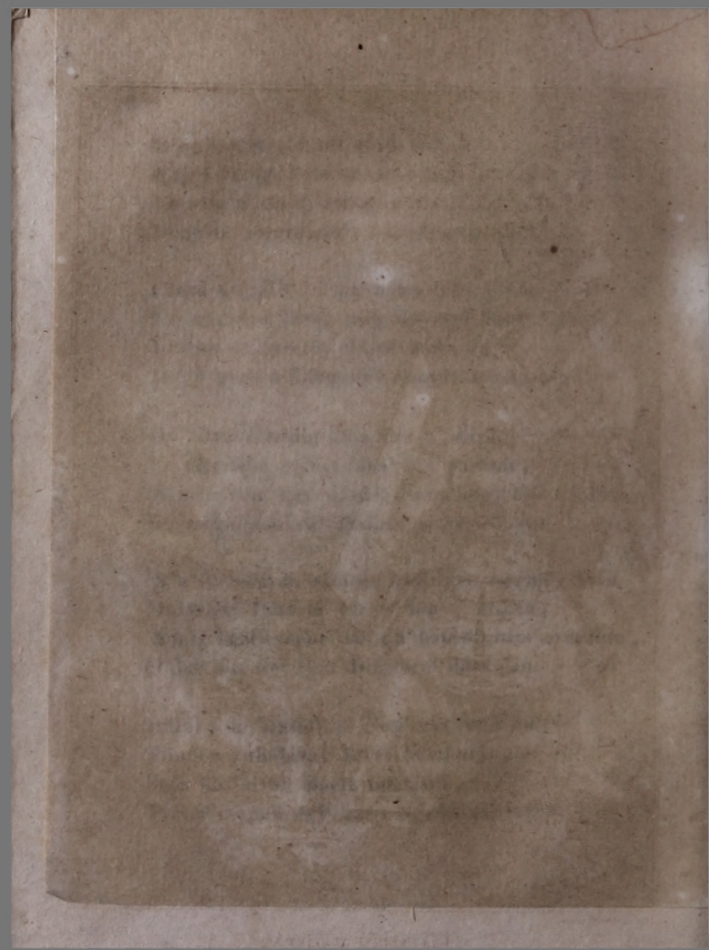
Döngöre meghajolt előre fejével ,
 Még is megütötte sisakját hegyével.
 Leesett a' sisak lobogós diszével ,
 Döngöre megrendült bánattal telvén el.

Csaba megállt búsan néma haragjában ,
 És megnéze Jevét még egyszer harczában ;
 Kedves tekintetét elvivé magában :
 Hogy rontsa Döngörét annyival ádázban.

De fölvevé addig Döngöre a' dárdát ,
 És megdöbá vele Csaba' réz paizsát ,
 'S még vete egy dárdát , nem hogy ölje Csabát ,
 De megölje avval Dalma' szép leányát.

'S a' két dárda elment szörnyen egymás után.
 Halavány félelem ült a' lány ajakán ,
 'S míg Csaba ment, mint a' bántott him oroszlán ,
 Halál jött Jevéhez Döngöre' dárdáján.

Halál ; de leszáll a' Nap' ragyogó fia ,
 Tündér ruhájával Jevét betakarja ,
 Erős karjaival emeli magasra ,
 Túl a' napon egy szép ligetes csillagra.

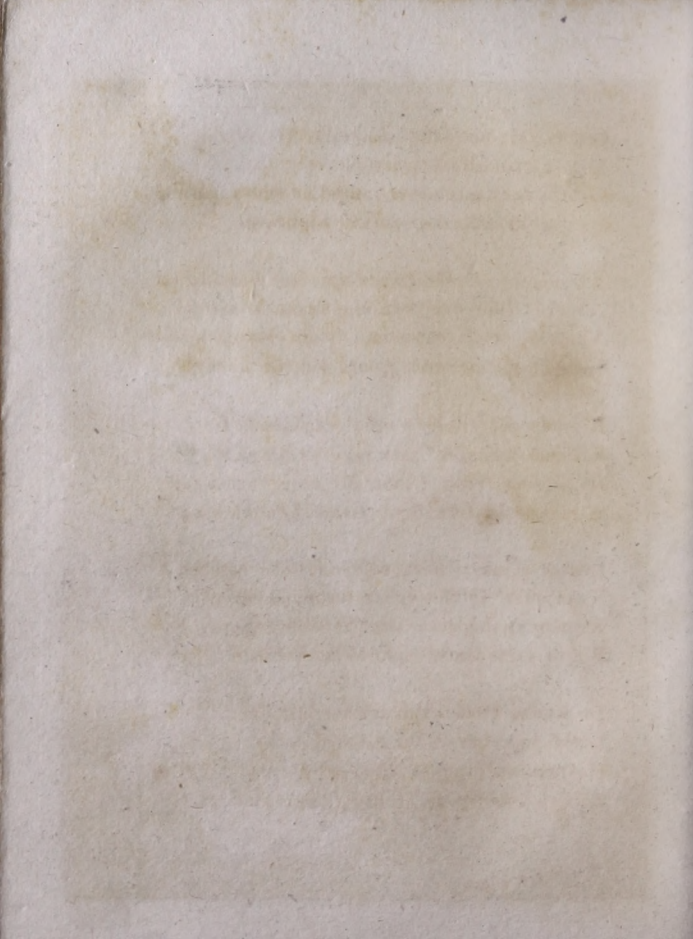

Schmidt del.

Gross-Zach. sc.

Tündérvölgy.

Ott itatja őtet édes mézitallal ,
 Kezeit csokolja forró ajakával ;
 De ollyant , mint Jeve , mind ez nem vigasztal ,
 Földre kívánczik könye' záporával.

Azonban a' földön harcz van két hős között ,
 Az erős Döngöre 's tüzes Csaba között ,
 Vágják , verik egymást , 's az összeütközött
 Kardok villámlanak gyors kezeik között.

Kicsoda áll ellent Csaba' vágásának ?
 Kicsoda Döngöre' mennyköves karjának ?
 Senki sem , csak Csaba áll meg vágásának ,
 'S visszavág Döngöre' puszta homlokának.

Leesik a' nagy hős , még nagyobb estében ,
 Kiterjed a' földön egész természetben ,
 Keményen hordozá kardját életében ,
 Fogva tartá most is hűlő tenyerében.

De győző Csabának nincsen mit örülni ,
 Látja szerelmesét magas égbe tűnni.
 Hasztalanul vannak öldöklő fegyveri ,
 Az erő , melly Jevét viszi , nem emberi.

Leereszti kardját vérengző kezével ,
 Földet eget megnéz rettentő szemével ,
 Minden homályba dől setétes néztével ,
 'S a' föld ing alatta ingó nagy fejével.

De most fölemeli fejét búsultában ,
 Lesújtja a' kardot őrült haragjában.
 Millyen a' vad állat dült fészke' tájában :
 Olly iszonyú Csaba szíve' szakadtában.

Elszórja kalpagát rengő czímerével ,
 Elveti paizsát tündöklő rezével ,
 Letépi párduczát , és messze veti el ,
 'S megüti homlokát öldöklő kezével.

Szörnyű dobogással nagy mellét is veri ,
 Ismét szemét a' nagy égre , földre szegi.
 Végre hol Döngöre' vérét a' föld nyeli ,
 Temérdek testével magát porba veti.

És ül vad bánatban megölt társa mellett ,
 Némán áll a' két had két bús vezér felett ,
 Csaba mutat köztök egyedül életet ,
 Szól , és minden szava ordító rettenet :

„Mért kellett kardomnak reád csattannia,
Te vitéz Döngöre, Karadó nagy fia?
Inkább volnék magam bús földben annyira,
Hogy szemembe napnak ne hatna sugara.

Nem voltál te soha gonosz ellenségem,
Tudtam mikor jöttél haraggal ellenem.
Lehetett magamat dárdádtól védenem;
De ez jó, 's eltűnik: őt meg nem sérthetem.

'S most hímes pamlagon szép Jevével pihen,
Szerelme szavait susogja csendesen,
Ajkat ajakához emeli hevében, —
Ne higgy szavainak oh én szerelmesem!

Ne higgy hizelkedő tündérek' ajkának:
Elhervadsz keblökön, aztán megtagadnak,
'S csúfja léssz örökké nemednek, hazádnak,
'S csúfja és keserve szerető Csabának...

De minek beszélek üres levegőhöz?
Nincsen halandónak szava tündér fülhöz,
De van hadviselő karokban olly eszköz,
Melly bizvást közelít tündéres erőhöz.

Azért megölt bajtárs! nyugodjál véredben,
 Nem sokára én is itt fekszem e' helyben,
 Vagy még lebujdosom föld alá mélyebben,
 Ha nem boldogúlok veszett örömemben."

Monda, 's nagy erőben a' földről fölkele.
 Megörült és zúgott a' két sereg vele,
 Ő megállt helyében; de lángban járt szeme,
 'S benne ült szívének rettenetessége.

'S így szólt tovább nézván az álló seregre,
 És kardját fölütvén a' magas egekre :
 „Esküszöm az erős hadak' istenére!
 Esküszöm őseim' vitéz nagy nevére!

Nem jövök előbb meg 's máskép mint Jevével,
 Fölverem a' tündért apám' fegyverével,
 'S bár lenne tovább, mint gondolat mehet el,
 Én elmegyek hozzá, 's megjövök Jevével.

De tudom a' tündér titkos gyűléseket,
 Setét erdős völgyben tartják ők ezeket,
 'S mert az ég nem szenved földi örömeket,
 Ide járnak, földön töltvén az éjeket.

És te ravasz tündér bár légy Isten' fia,
 A' haragos hadak' Istenének fia,
 Ki kell még kardomat karodnak állnia,
 Aztán mehetsz bizvást szép Jevével haza.

És ha erősebb vagy földi fegyverekkel,
 Bird a' szép jutalmat boldogúl, békével;
 De tudom, ha harczolsz földi fegyverekkel,
 Mint villám a' szirtet, csattogva verlek el.

'S bizony! fölkereslek éjjél' kezdetére,
 Hatalommal ütök rád és életedre,
 Ezt esküszöm vitéz őseim' nevére,
 Esküszöm az erős hadak' Istenére."

A' két sereg akkor összekeveredett,
 Döngöre' halálán nagyon keseredett;
 De béke' szavával egymáshoz érkezett,
 Mert csak a' két vezér, míg élt, ellenkezett.

'S most ezek betevék Döngörét sirjába,
 Zászlót és ravatalt tevének halmára.
 De Csaba fölmene Dalma' hajlékába,
 'S hogy megoldja őtet, közelít hozzája.

Aggott Dalma hallá már a' bús híreket,
 Nem hagyja oldani a' kötött kezeket,
 Hagyd kötve, így szólott, oh Csaba e' kezét,
 Hogy Jevé elveszett, tán csak e' vétkezett.

Mert Döngörét jókor innen ki nem tiltá,
 Döngöre őt azért vadúl megfogatá,
 Dárdáját Jevéhez halálosan sújtá,
 'S míg te harczolsz vele, tündér szabadítá.

Azért nem ok nélkül birja őt a' tündér,
 Mert kit nagy bajában halálos végzet ér,
 Az már nem emberé; ha szabadulást kér,
 'S nyer az égtől, ahhoz tartozik mint rabbér.

De te menj el a' nagy Kármán' kardvasával:
 Az megbirkozhatik főbbek' hatalmával
 'S ha föltalálod őt, 's rajta üthetsz avval,
 Annyi mintha ember küzd ember' fiával.

Azért, ha erősebb vagy, elejted őtet,
 Ha ő erősebb lesz, ő ejt el tégedet.
 De akkor nem látják szabadon e' kezét,
 'S gyászos lesz hirében a' Dalma nevezet."

Keservesen így szólt. Az ifjú' nagy szive
 Forrott és habozott, mint vad tenger' vize,
 Még is az öregnek utóján engede,
 Kötözve hagyá őt, és más kardot veve.

Vevé nagy Kármánnak kardját paizs megül,
 Hol meztelen hevert ragyogva egyedül,
 Képek voltak metszve hátára kétfelül,
 Irtóztatók: Csaba megborzadt ezektül.

Egy kisdéd, oroszlán és körmös sas között,
 Esdeklő szép leány kötve két tűz között,
 Egy bujdosó anya, kit fia üldözött,
 De Hadúr tiltólag állt mindezek fölött.

Más részről ismét állt hadak' nagy Istene,
 Lábánál a' sas és oroszlán pihene,
 Anyja' kezében ült a' kisdéd, 's nevette,
 A' rosz fiú égett, 's a' lány kért érette.

Ezek voltak Kármán' kardjának képei.
 Csaba nagy csattogva hüvelyébe veti,
 Serényen süvegét és mentéjét veszi,
 'S magát búcsút vévén Ragadóra veti.

Ragadó, mint sólyom, könnyen járt alatta,
 'S ő elment egyedül veszélyes útjára,
 Elment a' titkos völgy' borzasztó tájára,
 Nem hallgatott holló 's varjú károgasra.

Varjak, hollók mentek elejbe, mint vizár
 Zúgván, és csevegvén; Csaba borzada bár,
 Tovább ment, 's hol balról áll magányos határ,
 Ott röpönt elejbe jövendőlo madár.

Kétszer csattogató szárnyát a' ló előtt,
 'S iszonyút visított habos feje fölött,
 Harmadszor is úgy jött, 's ment hogy érne felhőt,
 De Csaba megbúsult, 's nyillal utána lőtt.

Leesett a' bús hír' visító madara,
 Rá a' holló sereg nyomban lerobbana,
 Marakodva mentek miatta egymásra,
 Csaba ment, nevetvén madarak' harcára.

De most erdőhöz ért: setét lett útában,
 Lassú moraj hallott a' völgy' távolában,
 Akadozott a' ló félénk futásában;
 De ura meghajtá 's halada bizvábban.

'S most áldozott le a' hevítő napvilág :
 Rengett és suhogott a' fákon minden ág,
 'S mint ha két fergeteg vadan tengerre hág,
 Egyszerre olly szörnyű lett a' magányosság.

Bátrabb madarak is a' tündér völgy felül
 Vijjogva szárnyaltak fias fészkeikből,
 A' nagy sas sem ült meg fia mellett belül,
 Fenn állt, 's borzadozott kis ágon egyedül.

De meg nem maradtak ott a' többi vadak,
 Sívó kölykeiket vivén, mint vert hadak,
 Sűrű csörtetéssel messze elfutottak;
 Olly szörnyű volt éjjel a' tündérvölgyi lak.

Itt egy róka bajjal martalékát huzá;
 Rajta ment a' farkas, 's vele megtapodá;
 Itt a' morgó medve kölykeit faldosá,
 'S hurezolta egy helyről nagy bajjal máshová.

Csaba' Ragadója remeg e' nézéstül,
 De félnek a' vadak Csaba' fegyverétül,
 Kitérnek előle gyorsan mindenestül:
 Maga bátor a' hős, 's nem retteg semmitül.

— Jeve 's Dalma ötet nem hagyják rettegni,
'S bár lenne akadály és baj százszor ennyi,
Mint megdőlt habokon a' tenger' Isteni,
Úgy át merne rajtok Csaba' szive törni.

Most egy medvekölyket véletlen tiprata,
Nyöszörögve kiment szegénynek párája;
De két lábon állva jött a' bőszült anya,
Csaba is megfordult dárdával hozzája.

Morgott a' vad állat, setét szája' poklát
Szörnyen nyitogatván, körmölni ment Csabát;
De Csaba rá hajtván serény Ragadóját,
Végig veré veszett torkában dárdáját.

Körüle ugrálva sívó medvekölykek
Megölt anyjok miatt bús pártot ütöttek;
De ők is Ragadó' körme alá estek,
Csaba ment, dárdáján folyván a' vércsepek.

'S alig ment, sziszegve jött a' kígyó sereg:
Ez vékony testével könnyen tovább pereg,
Amaz karikába fonódva tekereg,
Sok, fejét emelvén, mozog rémítő'eg.

Mind ezek közt Csaba szerencsésen halad,
 Elfutnak a' kígyók, 's bőrök hátra marad;
 Setét lesz azonban, de Csaba csak halad,
 'S most döbbenik szive, midőn maga marad.

„Magam vagyok tehát, így beszél magának,
 'S a' fene vadak is egyedül hagyának?
 De menjenek. Csaba elég lesz magának,
 Elég vizálgató Tündér' hatalmának.

Vagy nem szép Jeve az, ki szenved e' helyen?
 És, micsoda ember, a' ki értte megyen?
 Én Csaba vagyok az, 's inkább sírom legyen
 Vad farkasok' gyomra, mint Jeve szenvedjen.“

Így szólván Ragadót vén tölgyfához köté,
 Véres nagy dárdáját mélyen földbe üté.
 „Rohadj itt, úgy monda, dárdám! és senkié,
 Vagy légy ismét hozzád visszatért uradé.“

Ezt mondván nagy Kármán' kardjával elmene,
 'S minden lépésével nagyobb lett ereje.
 Alatta morogva föld is megrezzene,
 A' mint nagy erőben halada fölötte.

Mint felhő mentében nagyjá nevededik,
 'S erejét bele folyt villámok nevelik,
 Úgy Kármán' vasától Csaba erősödik,
 'S halálos csapásra karja nehezedik.

De most megállt a' völgy' sikamló partjánál;
 Soha szem még szebbet nem láthatott annál:
 Messze terjedt, mintha féltőjást vizsgálnál,
 Olly rendesen 's szélén sűrű nagy tölgyes áll.

Közepén halom kél, virágos szép halom,
 Egyedül húszt öles Czedrus áll a' halmon,
 Alatta kis patak folydogál szabadon,
 'S zúgó habjaival terjed holt nyugalom.

Azonban fölkelnek az éjnek csillagi,
 Őket bús orczával fényes hold vezeti,
 Fák' tetején ülnek a' hegy' szélvészzei,
 A' legmagasbikat három sárkány üli.

Az ifjú néz 's bámúl, 's körül tovább megyen,
 Hogy a' völgybe könnyű menetele legyen,
 'S im egyszerre zendül a' környék rémesen,
 És minden kis forrás megindul a' hegyen.

Indúl 's nevededik bujdosó patakká,
 Patakból dagadoz sebes áradattá,
 'S hegy völgy ordít bele, a' mint szakad alá,
 Változván haragos féktelen csodává.

Csak alig tartja meg vitéz Csaba magát,
 Mosván az áradat meredő bokáját,
 Megáll még is, fölebb huzogatja lábát,
 Látván tóvá lenni tündér völgy' patakát.

Nem is tóvá, setét hullámos tengerre.
 Vize tündérvölgyet csordultig betölté,
 Félig állt vízből a' czedrus ég felé,
 Sudaras szép fejét szellő még nem éré.

De most leröpült a' sárkány két fiával
 Az elállt viharok' szörnyű hatalmával.
 Alattok vad szélvész harczolt a' hullámmal,
 Ők fölül repültek hármas csattogással.

Zúgó fenekéről fölfordúlt az özön,
 Eloltott minden fényt a' magas ég-körön,
 Hajlott és csikorgott a' czedrus fa közön,
 Setétség lett urrá ékes tündérvölgyön.

Setétség, rémarczú szülötte az éjnek,
 Mellytől illy zavarban halandók rettegnek.
 Megröppent a' sas is fölötte fészkének,
 'S csak alig parancsolt szive' félelmének.

Háromszor kiterült fekete szárnyával,
 Háromszor állt vissza anyai gondjával;
 De bátran állt Csaba Kármán' kardvasával,
 Bátran hős szivének nagyobb hatalmával.

Csak bánatban égett 's epedő várásban,
 'S mintha a' vad tengert széllel harcizoltában
 Megakarná inni hallatlan szomszában:
 Olly nyugtalan vala körülé jártában.

De most fiaival félre tért a' sárkány.
 Morogva elállt a' szélvész nagy fák'ormán.
 Kékes boltozattal látszott az ég tisztán,
 'S hold, csillag kiderült gyönyörű határán.

Még a' víz hánykodott nagyságos mozgással,
 Lassan nagy hullámot forgatván hullámmal,
 Végre csendessé lett ezüst ragyogással,
 'S látszott a' fa benne hosszú árnyékával.

Tiszta hab buggyant föl fának árnyékában.
 Tenger' szép leánya a' hab' tisztájában.
 Fehérből a' habnál, és tisztább magában,
 Följöve mosolygó ártatlanságában.

Ez előtt mélyen ült tenger' fenekében,
 Apja' erejével országolván ott lenn.
 Kis arany halait eteté jó kedvben,
 'S úszó szörnyetegek játszottak körében.

Vízi borjak és a' mélység' órjas hala,
 A' harapós farkas 's emberevő czapa
 Együtt mulatoztak, szelídek általa,
 'S szép lábai alá minden borúl vala.

Volt a' nagy mélységben vízfalú tereme,
 Kis csillag ragyogott fölül közepette.
 Körül a' falakban szép csigák' serege,
 És gyöngyök villogtak gyönyörűségére.

De szabadon 's tisztán állott a' bal oldal.
 Ott játszott a' lányka tűnő árnyékával,
 Megérni kíváná ajkát ajakával,
 Hasztalan! betelt az hideg víz' habjával.

Ez most egy forrásnak akadván vizére,
 Fölszökött mélységből a' szép föld' színére,
 'S midőn itt szokatlan szemmel körülnéze,
 Kevés lett az árvíz szilaj örömére.

Elindult, meg' megállt vizet hasogatva
 Ficzkándott, mint folyam' legifjabbik hala,
 Míg az új szépséghez lassanként szokhata,
 Repesett, dobogott habos bal oldala.

Szabadság! nem tudott, de érzett tégedet.
 Gyengéd ajaka, még nem mondta nevedet,
 De midőn általad főbben emelkedett,
 Örömében onta legelső könyeket.

Végre félíjedve megállt a' viz felett,
 Hosszasabban nézte a' földet és eget,
 Megnézé közelebb a' fa - körületet,
 'S titkos új vágyódást magában érezett.

'S mintha kis kezei épen áldoznának,
 Fölemelve tiszta vizet mutatának
 A' körülálló fák' rendes szép sorának,
 Tiszta vizet az ég' ezer csillagának.

Szűz fejét egy kisé fölvetvén így álla ,
 Mintha mondaná : „oh egek szép orczája ,
 'S eddig nem látott part' gyönyörű sorfája ,
 Üdvözlek én , tenger' kék szemű leánya ! “

'S szomorú lön , midőn a' mennyek' csillagi
 Nem jövének hozzá fényökkel játszani ,
 Midőn láta mindent mozdulatlan állni ,
 Vissza kezdett ismét öröme szállani .

De most kitért lassan az özőn' szélére ,
 'S maga nem vigyázván , 's tartván semmijére ,
 Önként bomlott haja gyenge szemérmére ,
 'S végső fodraival lábszarához ére .

Ott megállt egyedül a' vizes part' élén ,
 Csiklandó talpait lágy füvek emelvén ,
 Csaba háborodott e' látás' szépségén ,
 Tiltott gondolaton szive megdöbbenvén .

De maga így szólott büszke nagyságához :
 „Valljon mi az a' mi engem e' helyre hoz ?
 Az-e , hogy valamint tündér halandóhoz ,
 Úgy nyúljak magam is tündér szép leányhoz ?

Bizony! akkor engem' méltán kinevetnek,
 Kiknél dicsekedtem, a' bátor seregek.
 Akkor lever átka hadak' Istenének,
 'S kikre megesköttem ősim' nagy nevének.

Akkor ősz Dalmának kötve marad keze. —
 Vagy e' kísértettől szaladnom kellene?
 Nem! nem! ez segítsen, illy szépséggel tele,
 Nem állhat e' tündér kértemnek ellene.“

Illyen gondolattal közelít hozzája,
 De a' megijedt lány remegve hátrála.
 Csaba szólt: „oh tenger' kék szemű leánya!
 Ne fuss, nem vagyok én fellegek' sárkánya.

Csaba, hős Bendegúz' vitéz fia vagyok,
 Fájdalmam és lelkem' gyötrelmei nagyok.
 Lánykámat ölelik orzó tündér karok,
 Mondd meg égi szépség! rájok hol talállok?“

Megállt a' kis leány Csaba' szép szavára,
 Közelebbről nézvén kedves orcájára,
 Örült, hogy rá talált termete' mására,
 Örült a' hangnak, de hang nem jött ajkára.

Oda ment és égő szemét megpillantá,
 Ajkát ajakával egybe hasonlítá,
 'S midőn az első csók vált kis csattanássá,
 Vigada, és a' hőst magához szorítá.

Égett, fagyott a' hős, mint hegyi nagy szálfá,
 Mikor vad tengernek fergetege rázza,
 Megrázkodott egész teste' alkotmánya,
 'S visszatért előbbi kemény nagyságára.

„Mit akarsz te velem incselkedő leány?
 Így szóla „szépséged veszedelmes csalt hány,
 Nem felelsz, kérdésem előtted csak hitvány,
 De magadhoz vonzasz félre csalogatván.

Felelj, vagy menj tova“ és a' bús leányka
 Visszarezzent Csaba' ijesztő szavára,
 Most jött legelőször jajszó ajakára,
 Elment, 's bus habokat öltözék magára.

Csaba későn báná, hogy keményen beszélt,
 De jött a' sárkány, most hozván égfelhőjét,
 Beborítá arval tündérvölgy' tetejét,
 'S lobogni engedé a' villám' erejét.

Lassú mormolással a' víz elenyészett,
 De benn nagy zúgással tündér gyülekezet
 Kezdődött: egy nyílás volt, melly bevezetett,
 Más hol szörnyen feküdt köd 's villám őrizet.

Šzélről a' fák mellett egy villám futkosott,
 Szakadatlan körülhordoza vad lángot.
 Sok közepett gyorsan 's szabadon kígyódzott,
 'S tündérvölgy' fölébe égő tetőt húzott.

Délről volt a' nyílás veres boltozattal,
 Ott állt a' sárkány két tarajos fiával;
 De most a' vén maga fölment vad haraggal,
 Hogy megharczoljon a' felhők' madarával;

Mert élő állatot nem szenvedett körül. —
 Csaba e' látásra gyorsan útra pördül;
 Előle fut egy a' sárkányfiak közül,
 A' másik vasától ketté vágva eldül.

A' vén sárkány megjő szomorú sivásra,
 'S látván, hogy az egyik futva tovább áll,
 Iszonyú mérgeben rá hágdos nyakára,
 'S ezt is megeszi a' másiknak torára.

De Csaba már benn van a' kék kapu alatt ,
 Bánatlanúl tovább nagy erőben halad ,
 Még is kissé megáll a' vízkapu alatt ,
 'S fagyosan fut lelkén rémítő gondolat.

A' vízkapu hosszan magas boltozattal ,
 Mint kemény márványból faragott sima fal ,
 Állt legvégül 's benne emberevő nagy hal
 Látszott heverni a' szörnyek' táborával.

Ott megállt az ifjú , és már megmoccaná
 A' háborgó tenger' rettenetes hala ,
 De a' kék szemű lány elejébe áll ,
 'S Csaba' menésének szabad nyílást hagyta.

Néma köszönettel nézett rá hős Csaba.
 De az magát búsan elrejté a' habba ,
 Mintha mondaná : „oh kemény ember' fia !
 A' kék szemű leány nem lát téged soha.“

'S az ifju tovább ment a' vízkapu alúl.
 Zúgott a' belső völgy tündérek' zajátúl.
 Ifjú kis csemeték keltek föld' porából ,
 Ezek között jártak bujdosván párostúl.

Kiki foglalatoss maga' örömeivel,
 Nem vigyáz, társával szomszéda mit mível.
 Széltében az ifjú fáknak levelivel
 Takarja titkait, 's rá víg dalt énekel.

Benn az ékes völgynek dombos közepében,
 A' magas czedrusnak virágos tövében
 Hét szivárvány vagyon egyesült szépségben,
 Kisebbedvén mindég befelé estében.

A' legbelső alatt szép lányka üldögel,
 Kit egy magas tündér hizelkedve ölel,
 'S mert ébren nem bírhat tiszta hűségével,
 Csábító csókokkal bájosan altat el.

Most a' lányka' feje álmosan nehezül;
 Termete hanyatlik gond és erő nélkül,
 Csaba irtózik és lángol e' nézéstül;
 Feje zúg 's szemében szikrázó harag ül.

Ha láttál éjjélben tüzes kísértetet,
 Oroszlánt, kit vadász vassal megvérezett,
 Vagy villámmal járó halálos felleget,
 Csak úgy képzeled e' szörnyű tekintetet.

Párduczként fölszökött a' domb' tetejére ,
 Lelöke a' tündért négy öl messzeségre ,
 „Ébredj !“ monda , Jevét emelvén kezére :
 „Ébredj , és mondj áldást Csaba' fegyverére.“

A' lányka (Jeve volt) sohajtva ébrede ,
 Látott 's szemeinek csak alig hihete ;
 De szabadabb lett a' tündér' lélekzete ,
 Ordított , 's az egész völgy ordított vele.

'S most mint sebes árvíz mind összezavarva
 Jöttek , riadoztak Csabának rohanva.
 Csaba széllal vágott „vissza ! tündér vissza !“
 Kiáltván kardjával téres nagy kört huza.

A' tündérek visszahökkenve megálltak ,
 Erejét érezvén Kármán' kardvasának ,
 Csaba neki csap az ingó czedrusfának ,
 Es a' czedrus enged döntő csapásának.

Csikorogva kidől tövéből a' völgybe ,
 'S végig nagyot zuhan tündérek' fejére ;
 Fut a' hét szivárvány magas ég' színére ,
 Halovány setétség borúlván helyére.

Maga áll közepén mint uralkodó sas,
 A' rettentő ifjú 's kezében a' kardvas,
 Három kört húz benn, és oda ül siralmas
 Képpel a' lány: szeme Csabán csak gyászt olvas.

De bízik az 's büszkén, boszúsan így beszél:
 „Ide hát a' kibén nemes bátorság él,
 Ide hágjon körbe, itt villog a' vas él,
 Ne féljen harcolni ha orozni nem fél.

De bár jőjetekek el, a' kik ide fértek,
 Jőjetekek mindnyájan csalfa tündér kölykek!
 Azért vannak velem varázsos fegyverek,
 Hogy avval szépemért véres boszút vegyek.“

Rá zúgott ezt hallván a' nagy gyülekezet,
 Hogy összeszaggassa, neki törekedett.
 A' nap' fia rájok nyújtott tiltó kezét,
 Ő ment, a' többi nép mind visszalépdesett.

Ő pedig szólt: „társak félre most e' helyről!
 Senki ne reméljen csepet is véréből,
 Magamnak is kevés az egy illy emberből;
 Félre hát ti társak, félre most e' helyről!..

'S ki vagy te vakmerő szegény föld' gyermeke!
 Ki a' napfiára gyilkos kezét vete?
 Szerencsétlen anya ki téged visele,
 Szeme hasztalanúl sírással lesz tele.

De hogy tudd meg: miért érdemelsz inséget,
 Jeve, kit említél nem illet már téged,
 Döngöre' dárdáján halálos ítélet
 Jött rá; én tartám meg 's úgy nem ére véget.

Tied-e hát? nem az, tied csak halála.
 Sirathatod, éjet virrogathatsz nála.
 De jőj, lásd vadságod neked mit használa,
 Tudom kinná leszen minden hajad' szála.

Álmod vetek a' szép Jevére örököül,
 Téged sebbe rakva itt hagylak egyedül,
 'S Jeve még is egykor kezeimbe kerül,
 Oda, hol csillagom áll hév napon fölül."

De Csaba is erre hirtelen felele:
 „Nemes tündér! bár vagy hatalommal tele,
 Megállj 's megálljatok ti tündérek vele!
 Halljátok, engem is vétek vezérel-e?

Vagy inkább vitézi kötelesség hozott ,
 'S természet melly erős érzéssel alkotott ;
 Tegyetek magatok ebből igazságot ,
 Én ellenséggemmel kiállok a' harczot.

Azt mondja : a' lánynak enyím csak halála ,
 Sírhatok , éjeket virraszthatok nála.
 Hol volt hát , hogy végső csókot adnék rája ,
 'S tennék fejei zászlót hűlt kedves hamvára ?

Nem láttam , szép vérét nem látták szemeim ,
 Nem érzették hűlő orcáját kezeim ,
 De hogy élve ment föl , még látták szemeim ,
 'S kiestek kezemből véres fegyvereim.

Pedig inkább halva fekügyék sírjába ,
 Mint éltemben dőljön idegen' karjába.
 'S ha valaki akkor lelket önt hamvába ,
 Legyen övé , mert van hozzá igazsága.

Vagy minek beszélek idő' vesztésére ?
 Tündér ! tied a' lány ha engem versz földre ,
 Ezt esküttem erős hadak' Istenére :
 Enyim , ha én győzők szívem' örömére."

Így szólt, 's a' nagy tündér a' körbe robbana,
 Jobbjában az aczél fenneyen megvillana,
 'S mintha nehéz mennykő egekből szállana,
 Lépésétől a' föld nagyokat dobbana.

De Csaba sem nézé rohantát csendesen,
 Mint megeredt nagy kő melly lefut a' hegyen,
 Úgy ment rá erővel 's boszúval teljesen,
 Végig mérvén kardját a' tündér gyermekén.

Az pedig erősebb földnek hatalmánál,
 Dühödötten szörnyű képpel előtte áll;
 De vész tündérsége Kármán' kardvasánál,
 'S minden diadalma vitézségére száll.

Harczol, tüzesedik kezében a' fegyver,
 'S mint lobogó villám haragos szikrát ver,
 Szeme ijesztőleg lángot és vért kever,
 'S Csaba megszikamlík erejétől kétszer.

Harmadszor vág ismét homlokúl Csabára,
 Visszaugrik az a' körnek határára;
 De rettentőbb leszen arca' borulása,
 Öldöklőbb kezében kardja' suhogása.

Mint szélről hajtott fa vadon erejében
 Visszahajol ismét szélnek ellenében ;
 Úgy fordult meg napnak fiára fenébben
 Az elbúsult Csaba égő szégyenében.

'S most harczoltak elszánt kétes szerencsére ;
 Alattok a' kis domb fél öltre süllyede ,
 Ingott a' két vívó' rettenetes feje ;
 Vasaik csöngöttek 's hangzott az éj bele.

Most terült az éjféli rémséges fátyola ,
 Csattogott a' sárkány 's menést parancsola.
 Csabától , mint szirtek' leszakadó fala ,
 Úgy hullott az ütés forró nap' fiára.

Es az hanyatt dőlven nagy hosszan elterült ,
 Alatta terhétől a' völgy is megrendült ;
 De csak hamar sebes sárkányon elrepült ,
 'S az egész sokaság magas egekbe tűnt.

Maga maradt a' hős 's Dalma' szép leánya ;
 De szemét a' tündér' gonosz álma nyomja.
 Nem késik az ifjú , veszi karjaiba ,
 'S megy hol le van ütve lovánál dárdája.

Lovát nagy bajosan csak gyalog vezeti,
 'S szép terhét ölében apolgatván viszi,
 Túl az erdőn puha gyöpre lefekteti,
 De keblét fogyasztó fájdalom emeli.

Hasztalan öleli a' lányt ép karjával,
 Hasztalan fürösztí ajakát csókokkal,
 Hasztalan szól hozzá szerelem' szavával,
 Siket füleinél minden szózat elhal.

Nem nyughatik, Jevét fölveszi nyergébe,
 'S tüzesen szorítván zajló kebelébe,
 Mintha egyenesen sírba menne vele,
 Olly búsulttá leve arczát gyász festvén be.

'S úgy megyen Ragadón süllyedt gondolattal,
 Versent siránkozván harmatos hajnallal;
 De alszik a' szép lány 's szél lebeg hajával,
 Hasztalanúl az is, nem birhat álmával.

Haza ér az ifjú Jevével jó korán,
 Szomoruan zörget Dalmának ajtaján,
 Belép: ölében az elragadott leány,
 De csendes és néma 's mint árnyék halovány.

Még is nem vesz gyanút az ős ezt néztében,
 Megoldatja kezét első örömében,
 'S íme érzés gerjed a' lány' tetemében,
 Fölkél nagy vidáman ifju kellemében.

És köszön hivének, köszön ős apjának,
 Megeresztvén szavát édes ajakának,
 'S a' mi szépet ég föld összefoghatnának,
 Mind együtt mosolyog hajnalán arczának.

Mint álom elröpül a' bús emlékezet,
 Vigad Dalma 's a' két hadi felekezet;
 De csak maga örül sok harczot szenvedett
 Fia Bendegúznak birván a' szűz kezét.

Örül és öröme nagyobb a' világnál,
 Mélyebb és magasabb tengernél és napnál,
 Tüzesebb, ragadóbb lángnál, áradatnál,
 Teljesb és hatalmasb minden gondolatnál.

'S örül vele a' szűz, Dalma' szép leánya;
 De ti lánykák most ne menjetek hozzája.
 Nincsen az életnek több illy pillantása,
 Rövid; de századnál drágább birhatása.

VÖRÖSMARTY.

TOLLAGI JÓNÁS MINT HÁZAS.

(TULAJDON LEVELEIBŐL.)

* * 15a Novembris.

Amice! feleségemnek annyira feldicsértelek: hogy általam csókoltat; én pedig haragszom reád: hogy nem jöttél magad gratulatiód helyett menyekzömre. Későn vetem ugyan szemedre; de mikor az ember megházasodik, eleinte olyan, mint az ittas: ki annyifélét összegondol 's mindég a' kehely után nyul; de úgy rémlik előttem, már józanodni kezdek.

Nem igaz a' mit sokan állítanak: hogy a' házasság sírja a' szerelemnek; már öt hónapja lesz, hogy Rózát haza hoztam 's most is szeretem még; de van is ám rajta mit szeretni! azonban az is igaz: hogy az ember bár mi sokat tanult is, a' szép nemet még sem ismerheti ki. — Róza is megváltozott: mint leány alig szólt, a' szemtől is félt, most csupa élet 's annyit enyeleg, hogy még — Ő szerencsésnek vallja magát: én arra csak mosolyogni szoktam; de ha az ember mosolyog, jele: hogy tetszik va-

lami. Atyám most sokszor van együtt a' helység' oszlopival, tán valamit szőnek? majd meghallod, mert ezentul serényebb író leszek.

Úgy tetszik, menyekzőmről még nem is irtam? pedig nagy pompa volt ám! a' helység' vénei is alig értek hasonlót; de ha az embernek pénze van, nem mesterség pompát csapni; pedig hány csap olyan is kinek nincsen? Vannak is hallom, kik orrolják megtiszteltetésemet; de ha az ember boldog, irigyeket talál.

Esküvésem még a' városban, nagy sirással, de csendesen, ment végbe; Lépfalvi ment először, aztán én. Kamatiék adtak vacsorát 's meglehetősen vígan valánk. Első éjjel majd viradtig leczkézett atyám, pedig mikor az ember csupa szív, vajmi nem szeret tanulni! Másnap uj sirás között elindultunk. Az egész úton nem tudtam házas vagyok é? egyszer akartam a' sötétben Róza' kezét megfogni, de atyámét nyomtam meg, ki ezen szerelmes manipulatioért derekasan lehordott.

Haza érvén házunkat már tele találtuk vendéggel; édes anyám kitett magáért 's minden asztal hajladozott a' sok sütemény és főzemény' terhétül. Muzsika is volt, 's midőn bíró uram egészségünkért ivott, kívül a' csőszök salvét adtak, 's a' mozsarakat is elperzseltek. Táncz

kerekedvén a' korosbak méltóságos lassusággal lejték a' palotást; az ifiak pedig nagy tripudiatioval sorba is, váltva is a' gombostő- gyertyás- dobogó- sövény- cziczka- farkas- medve- barát- vánkös- és csörgő- vagy lapoczka-tánczot; végre mindnyájan derűre borura járták a' hajnalt. Majd három napig tartott a' dínom-dánom, de nekem az idő soha se volt hosszabb. Verset is irtak lakodalmamra, olvasd:

Tollagi Jónásnak kedves hitvesével
 Szentelem én e' dalt, muzsám' kegyelmével:
 Szerelem! szerelem! éltünk' éltetője!
 Általad varratik a' szűz' fejkötője!
 Nélküled a' világ pusztá siralom-ház,
 A' ki téged megvet, csak árnyékot hajház;
 'S bár keblünket néha mély sebre fakasztod,
 Hamar begyógyítja azt égi malasztod.
 Te kötötted össze Rózájával Jónást,
 És nekünk szereztél illy derék áldomást;
 Tág torokkal légy hát dicsérve mindenkor,
 Éljen az uj pár! ezt ohajtja a' kántor!

Ennek az embernek volna talentoma; de múzsa a' világért se mozdul, ha kancsó nem áll előtte. Az egész ünnepen leginkább kimutatta magát mézeskalácsos kománk; ő két fejéren öltözött leányka által egy szörnyű nagy lobogó szívet küldött marczipánbul, mint symbolumát a' hív szerelemnek. Légy boldog!

* * 22a Novembris.

Az ember mindég feljebb törekszik; de ha az embert más tolja magasra, akkor ne kérkedjék; büszkeség nélkül jelentem hát új dignitasomat. Tegnap — épen együtt ülénk Rózával; — ő kötött, én pedig azon tanakodtam: mivel mulassam? mert az okos ember is kifogy a' beszédből néha — midőn atyám, olyan képpel, millyet nagy dolgoknál szoktunk mutatni, hozzánk lépett. Gyermek! — így szólott — a' szerelemnek van ideje, de a világ is megkivánja figyelmünket! ezután markába ütven ki pipáját, kezét vállamra tévé 's mély hangon így szólt: Fiam Jónás! én a' köz ügyért eleget fáradoztam, már nyugalomba teszem magamat, 's dolgaimat ifjabb vállaidra hárítom; te léssz a' helység' pennája! a' Tanács Notariusának választott, én csak a' fő inspectiót tartom fel. Vidd ügyes méltósággal 's a' Tollagi név' dicsősége felmarad — öltözz és jer a' Tanács' színe elébe!

Tudod barátom! én nagyságra soha se vágyódtam; de ha az ember véletlenül valami lesz, még is örül. — Felöltözvén elmentünk a' helység-házba. Biró uram jeles beszéddel fogadott, atyám neki ékesen felelt; már én is ké-

szültem valami fontosat mondani installatiómra 's készségemet demonstrálni, midőn a' kis biró berohan: Uraimék! — monda — Huszárok jönnek téli szállásra, már a' kovártély-csinálók meg is érkeztek. Ezen hír félbe szakasztá az iktatási ünnepet; a' birák szétfutkostak a' polgárokat tudósítani, engemet pedig atyám hivatalos szobájába vezetett, hol a' felsőség' rendeleteit olvastuk.

E' hivatalt alig nyertem volna el, ha többen a' tanácsbeliek közzül atyámnak nem tartoznának; de az obligatiónak olyan influxusa van az emberre, hogy azt is megteszi, a' mit nem akar. Róza mind ennek nem örül, tán fél: hogy majd kevesebbet lát; a' jó lélek!

Többet irnék, de a' trombita engem is talpra kiált, 's míg az ember uj valami hivatalban, mindég buzgón viszi.

* * 30a Novembris.

Hej barátom! minden testnek van árnyéka, minden tisztségnek haszna és terhe, én is olyas valamit érzek, a' mi épen nem tetszik.

Helységünk most sokkal elevenebb, de magmról ítélvén sok szív is uj mozgásba jött. Szép hölgyem aligha szemet nem szűrt, mert

katona uraimék seregesen sétálnak ablakom alatt, szerencsém! hogy derekasan kezd fagyni, különben tán még most is ott tanyáznának. Ez semmi ugyan, de nézés a' szerelem' követe, 's a' csillogó ruha, deli termet (bár a' szabónak nagy része van is benne) nyájasság, 's kellemes udvariság, hányszor szorítá már ki a' hű szívet! Kötve higy az asszonynak.

Az ember kiül a' polczra hogy mások süvegöljék, 's azalatt nem tudja: mi történik otthon. —

* * 5a Decembris.

Ma haragos voltam 's nem mertem mutatni. Ez annyit tesz: mint köpönyeg alatt füget mutatni.

Eszmélkedve ülök szobámban, midőn egy fiatal vitéz nagy robajjal rám nyitja az ajtót 's mingyárt hetvenkedni kezd: hogy szállása rossz, füstös 's több eféle. Én szokott modestiával kértem: hogy aziránt végezzen a' birákkal, — hogy nekem ahhoz semmi közöm; de ő folyvást patogott, az asztalt verte, kardjával csörtetett 's még füleimet is levágással fenyegeté. Én házi jusomra provocálván positurába tettem magamat; de ő mindég közelebb hadarászott felém.

Az okos enged gondolám 's már hátrálni kezdék, midőn Róza ijedten beszaladt 's a' lárma' okát kérde; erre a' mord képű harczos olly nyájas olly szelíd lön, mint a' szerelmes galamb — olly édesen hunyorgott Róza' szemébe, annyi szépségeket mondott, hogy én tüskén állva mingyárt sejtettem hadi stratagemáját, melly által színlott csatát kezdvén Rózát becsalta.

A' kalászt verik, hogy magot nyerjenek, ez is belém kötött, hogy Rózát dicsérhesse; de én szavába vágtam és szállását hoztam elő. Bocsánatot Notarius uram! illy kedves szomszédság minden kellemetlen dolgot kellemessé téssen (tehát szomszéd) most nem cserélném el legszebb palotáért! — így csevegett, és csak a' déli harang hívta el; ebből láthatod: hogy a' gyomor majd egy rangon áll a' szívvel. Midőn kikísértem, ő csupa barátságbul kezemet félig öszvezuzván ismét bocsánatot kért, és az udvaron keresztül hatszor is visszanézett. Ez valamit akar, gondolám 's szobor gyanánt a' pitvarban álltam meg. Mi bajod kedvesem? kérde czirógatva Róza. Semmi fiam! felelék, 's nem akarva nagyot sohajtottam.

Lásd barátom! házasságban a' legokosabb ember is néha ollyan pictus masculus — sokat

érez 's átal szólni — tele gonddal mosolyog, valót keres 's hazudik.

* * 8a Decembris.

Tegnap az itt kormányzó kapitány urnak névnapja volt; atyám azt proponálta: hogy a' helység küldene deputatiót hozzá, őt illendően megköszönteni. Atyám, ki illyetén dolgokban mindig kolompos volt, most a' papolást reám bízta. Tudod, nem vagyok kérkedő; de néhány tanácsbelit odavezetvén, hevenyében olyan oratiót penderítettem, hogy a' kapitány örömeiben alig tudta elfojtani nevetését; azonban, engem, mint a' sors' üldözöttjét, itt is fatum ért, mert egyik közel megettem álló igen vastag deputatus nagyot tüszentvén, hasával kilökött helyemből, úgy, hogy előre buktomban a' megüdvézlendő főtisztnek lábára hágtam, 's így tele confusioval beszédem' fonalát elvesztém. Erre a' kapitány köszönetét jelenté, 's az én epilogusom elmaradt. Később az asszonyosság is megjelenvén többi között nekem ezt is mondá: hallom Notarius urnak szép, jól nevelt hitvese van, igen ohajtánám társaságát, tessék megismértetni vele. Én megígértém. Itt nincs veszély, a' kapitány derék ember ugyan; de a' kard és idő"

nyomátul képe olyan mint a' kárpit; azonfelül egyik asszony szemmel tartja a' másikat.

Mióta házas vagyok, tegnap Róza' legelőszőr ellenkezett velem. Én azt akarám: hogy a' vecsernyére édes anyámnak régi nagy bundáját öltse fel, ő pedig csak könnyű ruhában 's más-korinál szorgosabban öltözött, bizonyosan karsu természet nem akarta elpalástolni; izetlenségem még inkább nevededett, midőn a' tiszt urakat utfélben megállni láttam; úgy néztek — úgy néztek, de egyik se reám. Ebből látom: hogy szépség mellett a' tudomány csak holt kincs, 's hogy az ember néha fünek fának szemet kívánna; néha meg köz vakságot ohajt.

A' szomszéd vitéz leginkább incselkedik, nappal néz, estve sipolgat; annyit tudok felőle: hogy Kadét, különben nem igen derekabb ember nálamnál; de az ujság fél szépség. Ma éjjel is többet magával muzsikált; én felkeltem 's kinyitván az ablakot a' vasróstélyon kidugtam fejemet — a'mint nézegetek, egyik nekem ugrik 's előbb hogy sem bevonhattam volna fejemet gyöngéden megczirógatta; bizonyosan más képet vélt, gondolám, 's jó ízűt nevettem csalódásán; de ma reggel vettem csak észre hogy bekormozott.

Nálunk szörnyű nagy hó esett, kívül minden fehér, csak az én kedvem fekete. Legyen az ember bár mi pontos, ha esze otthon jár, midőn másutt dolgozik, megtéved; én is a' jegyző-könyvben nagy zurzavart okoztam, 's ha atyám mint régi practicus észre nem veszi, kár mellett szégyent is vallok; van is mit hallanom érte; de haggyán! csak qua férj boldog lehetnék, nem bánnám, ha qua notarius némellykor orrot kapnék is.

Azt mondják: a' jó asszonynak nem kell strázsa, önmagát megőrzi; de ha az erkölcs elalszik, vajmi jó akkor, ha a' gazda' szeme váltja fel! Míg az ember kötelessége után jár, háza nyitva marad az incselkedésnek. A' kadétot ismét Rózánál kaptam, olyan közel ült hozzá, 's beléptemkor valamit dugdozott előttem. Én elhültem; de Róza vidáman felém ugorván mond: ez az úr Lépfalvi, Lolli' férjének öccse; bátyjának megirván téli szállását, annak üdvözletét 's örömét jelenté, hogy illy közel esett kedves barátjához. Lolli is tisztel! Ez mind jó, de a' barátságnak is van határa; azért hideg maradtam Lépfalvi iránt, ki úgy látom hajszállal se jobb bátyjánál, 's ha lehetne, jégre vezetne.

Lépfalvi nem sokára elment 's az ajtónál ezt sugta fülembe: Notarius uram féltékeny, sajnálom; de kinek szép hölgye van, tűrni tanuljon. Ez még habeálgatni akar gondolám, 's haragomban mingyárt is szemére lobbantám Rózának, hogy nekem hátam megett illy vendég igen displiceál 's nem hittem volna, hogy illy csapodár legyen. Róza reám veté szemét, elfordult 's könyezett, magamon is kitört a fájdalom és vele sírtam; édes anyám hozzánk jöven 's minket olly búsan látván, szinte zokogni kezdett velünk, míg a' valamit kérdezni jött szolgáló látván e' pityergő scenát jajveszékelve atyámért szaladt, ki szokott autoritással megkorhoit és szétperelt bennünket. Ah! szegény jó szüleim nem tudják mi epeszt — magam se tudom; de az okos ember előre néz.

Igy él barátod Jónás! ölelkezés lesz ugyan a' siralomnak vége: de a' házasság olyan mint a' viadal, az ember csöröl-pöröl, azután megbékül; de a' seb még is fáj.

* * 20a Decembris.

Tegnap reggel szomszéd collegám hozzám toppant 's magával leányt kérni meghítt; nem örömet mentem; de még boldog időmben meg-

ígérttem neki, azért engednem kellett. De hogy Rózának ne legyen ideje kinézegetni, számolást ('s ehhez igen ért) biztam reá. Ő mingyárt elérté mit akarok. Mindent megteszek — mond — csak ne kételkedj hűségemről. Én nem kételkedném, csak a' katonák ne kételkednének! felelek.

Hogy hogy? kérdé Róza.

Ha nem kételkednének hűségedről, nem járnának utánad, viszonzám búsan.

Az idő kifog minden balítéleten! mond Róza. Tudtam volna rá sokat mondani; de ha az ember szerelmessel készül valahová, nincs nyugta; azért collegámmal szánra telepedvén elröpültünk nagy csörgettyűsen.

A' leánykérő mindég kedves vendég, mi is szívesen fogadtatánk. Dictum factum! a' leány igent sohajtott, szüléji utána, 's a' nősző örömében alig lelte helyét, én pedig gondolám: várj csak collega! majd megérzed mi a' feleség! az enyém jó, még is mennyi gondot ad! Az ebéd sokáig tartott, különben is collegámnak annyi mondókája volt, hogy már késő este lett, mire haza értem. Hálásra eleget hívogattam 's marasztottam útitársamat, de erővel ő még az éjjel haza szándékozott; így tehát nem is engedtem hozzánk hajtatni, hanem a' helység'

végén leszállván bundába burkolva házunkhoz ballagtam, meglepni vélvén Rózát. A' mint a' kerítéshez jutok, mingyárt egy emberi alak ötlík szemembe, melly merően az ablak alatt áll. Ez a' kadét gondolám 's közelebb sunnyogok hozzá, és csodálkoztam hogy semmikép se mozog. Kevés vártatva megszólítám: Uram! nem illik idegen ablak alatt kandikálni! semmi felelet. Meleg vére lehet az urnak, hogy illy hidegben is itt ácsorog! mondtam ismét 's félre akarám tolni — de meghökkenve léptem vissza, midőn a' kadétnak vélt alak első tapintásra lábaimhoz omlott — nézek, nézek, 's látom: hogy hótetem volt, 's reá egy köpönyeg akasztva. A' mivel az embernek képzelete vesződik, azt látja szeme. Eleinte bosszonkodván a' kadétot nem szántam volna móresre tanítani, mert ez a' csíny egyedül tőle származhatott; de látván hogy a' dolog tanú nélkül ment végbe, csendesen belopódtam az ajtón, 's az öregeket már fekve, Rózát pedig a' mesélő fonóknál lelém.

A' nehéz úti ruhát le akarván vetni, a' mi szobánkba menék, 's már visszakészültem a' fonó társaságba, midőn kívül az utszán dörögést hallok — az ablakhoz megyek, mellynek egyik táblája nyitva volt, 's mingyárt megismerem a' kadétot egy pajtásával.

Nines itthon — mond Lépfalvi — a' csörgő szánt megkellett volna hallanunk.

A' höember elvan döntve —

A' szél miatt —

Nemde gyönyörű asszony az a' Tollaginé? nem tudom mint botlott bele az a' pedant — bárdolatlan Notarius?

Classicus dróton járó.

Kinjából lett tudós.

Tudósbul lett öszvér —

Ollyan mint a' barázda - billegető —

Mint Faun a' grácia mellett.

Lásd barátom! illy titulusokat nyer az ember, ha szép felesége van — a' romlott írigy világ, rajta edzi nyelvét, hogy a' szép előtt megdönthesse. Alig tudtam magamat moderálni hogy vissza ne feleljek; de ha az ember hallgatódzik önszégyenét hallja sokszor; áztán az illyest jobb ignorálni. — Később ugyan jó embernek is neveztek, de ez csak úgy illett a' többihez mint egy hajszál a' kopasz főre. — Elhallgatván szóval, sippal kezdettek ostromolni — olly ke-serves olly andalogtató nótát fúvtak, hogy szinte magam is megindultam; de attól tartván: nehogy e' kártékony hangok még Rózát is általcsalják a' fonó kalákából, hozzá szándékoztam, csak az ablaktáblát kívántam bezárni — de gondold el!

a' mint a' karpitot félre hajtván kinyujtom kezemet, Lépfalvi, mint a' villám oda szökik. magragadja azt: Róza! — sohajt — ah! miért olly kegyetlen? én vissza akarám huzni kezemet, de ő keményen szorongatva ajkaihoz nyomta: Most vagy soha! rebegett, aztán ollyan meleg csókokat czuppantgatott reája, hogy szinte csiklándott, 's bár mint tartózkodtam, kaczagnom kellett. Erre ő visszapattant, én pedig aludni küldvén őket, bezártam a' táblát.

Barátom! ez nekem még is szeget ütött fejembe; ki lesz kezes: hogy utóbb az igazi kéz még is ki nem hajlik e? az asszony gyarló, ezt már a' régi írók hirdették.

* * 24a Decembris.

Könyezd sorsomat barátom! én csak ugyan hamis fogást tettem, csak ugyan meg vagyok csalatva! Nincs hűség e' földön, kezemben a' rettentő bizonyság. Illy búsan még egy karácson se talált — bocsáss meg ha ezen sorokat syllabizálnod kell, mert fájdalomtul reszket kezem.

Mint Notarius én adminisztrálok a' szükséges széna- és abrak-portiókat 's azokat quietáltatom. Így történt ma 's az előbbeni portiókat

Lépfalvi vette által. Ő mintha semmi se történt volna közöttünk, enyelegni kezdett; de minden dologhoz bizonyos seriozitás illik, azért csak úgy fél füllel hallgattam reája, 's a' munkát elvégezvén a' quietantiát kértem tőle. Ő erre zsebkönyvét előveszi 's kívánságomat teljesítvén magamra hagyott; én majd elkábultam, midőn az officiosus irás közzé egy kis arany karimás czédulát szorulva lelék; olvasd és irtózz rettenő tartalmátul:

„Róza! egyetlen kedvesem! igaznak találok: hogy a' minapi bal történet óta, az ablaknál való összejövetel csak gyanut és lármát okoz, és feszes férjedet, kit az ég haragjában csatolt hozzád, még inkább vigyázatra serkenti; azért szíves hálával fogadom el javallatodat, 's minden biztonnyal a' kertalatti hársfánál megjelenek; csak te is jó móddal szökhess ki, tán a' karácson alkalmat ad. Én reményelem: hogy a' hideg levegőt elfelejted meleg karjaimban. Ha nem vélt akadály tartóztatna, tűzz valami jelt, p. o. egy pántlikát, a' sövényre, minigyárt a' rézs mellett, nehogy hasztalan várjon téged szerető L.“

Ha az embert véletlen csapás éri, mindenhez kapkodna, 's még se tud mozogni — én is sokáig meredten állék, a' halálos czédulát tartva

kezemben. A' kihez így mernek írni, ki a' kert alá hívja imádóját, az nem kegyetlen már, gondolám 's első hevemben mingyárt Rózához akartam rohanni 's az írást, mint vétke' documentumát, elébe tartani; de tagadja szaporodik a' világ, ő is majd tagadni fogja, és mentegetni magát, így eszmélkedtem, 's végre csak ugyan legjobbnak ítéltém őket in facie loci meglepni azután szakadjon a' szív. Szinte várom és rettegtem az estét.

Az ember virág mellé telepedik, mohón szivja az édes illatot, 's alig fordul egyet, érzi a' tüskét. Ne házasodj! én már benne vagyok, és szívem repedni készül.

* * 25a Decembris.

Mért van az barátom? más ember nem is tudja mi a' tanultság és csendesesen él; én annyi Classicust tudok könyv nélkül, minden tárgyra kész vagyok egy sententiát mondani 's még is mindenütt megütközöm! ugyan megjártam ismét, neked sub rosa megpanaszlom, de ne add tovább.

Tegnap már jelentém hogy kétségben valék, sem enni, sem inni nem tudtam; Róza és szüleim eleget kérdeztek, de én minden nyilvánító

vallást elkerültem. A' titkos arczu este beállt, én azt mondtam: hogy a' kántorhoz megyek 's ott töltöm az estét; köztünk szólván: azzal csak Rózának kívántam alkalmat adni biztosabb kimenetelre. Voltam ugyan a' kántornál, hol több felekezetben kártyáztak, ki dióra, ki márjást, ki vojtát, ki filkót, ki oplitánt 's ezt meg-unván, ki durnit, ki kopkát, ki putát, ki harminczegyet, ki czapárit. Ez engem mind nem vidíthatott fel. Egy huszár strázsamester ostáblával is kínált, de minthogy az koczkával esik, 's én házasságom által úgy is minden nyugalمامat elkoczkázván mindenféle koczkajátéktól cordicitus iszonyodom, nem fogadtam el meghívását, hanem nyolcz és kilencz óra között a' kert alá bujdosam 's a' sövény mellé lapulván, szemeimet a' kijelelt fára meresztém, mellynek ágain varju sereg üldögelt. Várok — várok, zúz és jéglepte bajuszom peczkesen állt, fogam vaczogott 's didergő térdeim össze meg-összeütődtek. Az óra tizet ütött, senki nem mozdult, egyéb a' varjak röppentek fel néha károghva. Ma tán nem is lesz szerelmes congressus gondolám 's lappangva kémleltem a' jelt, mellynek az irás szerint a' sövényen kell való lógni; a' rézst feltaláltam, 's a' mint ott tipegek tapogok a' jelt is megláthatni, egyszerre a'

hársfa 's a' sövény között a' föld megrendül
 alattam, 's én sötét mélységbe süllyedek, nya-
 kam fejem megtelvé hóval. Szörnyű ijedtem-
 ben kiáltozni kezdék, de senki nem jött segé-
 demre — hasztalan iparkodtam kívánczorogni,
 a' hó dült hegyembe is alá is; de én fel nem
 kapaszkodhattam; a' gondolat: hogy a' farkasok'
 martalékja leendek, még inkább szepegtetett 's
 lármázni ingerlett; 's ime! alig támad bennem
 ama' borzasztó képzelődés, zörgést hallok, 's
 előbb mint sem megfoghattam volna mi lehet?
 egy szőrös test zuhan mellém. Félig aléltan az
 üreg' oldalához vonulva legyintgettem köpönye-
 gemmel feléje, 's csak akkor eszméltem fel,
 midőn borzas társam ugatni kezdett, 's én benne
 egyik komondorunkra ismertem. Szinte jól esett:
 hogy a' hív állat hozzám szövetkezett, derék,
 fogas frigyeseimet tekintvén benne. Mikor az em-
 ber szükségben van, az oktalan állat is vigasz-
 talást nyújt, én is iszonyú riadalomnak közt czi-
 rógattam a' komondort, csak hogy ne hagyjon el.

Majd félórai ijedség és fázás után lépést
 hallék a' havan ropogni. Jónás! Jónás! kiálta
 Róza és atyám.

Vide infra! sohajték fel a' mélyből.

Mi a' manó! hol bujkál Notarius uram? —
 dörmögött kocsisunk — mingyárt létrát hozok.

Nem sokára így csak ugyan kivergődven az üregből, Róza' karján a' szobába ögyelegtem. Atyám azt véli: hogy mint jó gazda csupa vigyázatbul kerültem meg a' házat, megdicsért, egyszer'smind sajnált is, hogy a' farkas-verem, mellyet addig ásatott, míg én a' városban járkáltam, ön fiát fogta be legelőszőr. Hogy te azt nem láttad Jónás! hiszen nád volt torkolatjára téve, 's az egész őszön szemed előtt állt! mondá vigasztalólag; de mikor az ember asszonnyal vesződik, akkor pihen a' gazdaság. Róza tele gonddal forgolódott körültem, én pedig erővel ki akartam nézni belőle valami csalárd-ságot, de lehetetlen volt. Az asszonyi szem vexáló tükör gyanánt mindég mást mutat, mint sem akarjuk.

Bajom nincs, egyéb hogy rekedt vagyok.

* * 27a Decembris.

Ma szobámban ülök, 's azon tanakodtam: mit tegyek a' kadéttal? ha satisfactiót kérek, kinevetnek; ha nem szólok, nyugtom se lesz — még a' resultátumot fel se lelém, midőn ő Rózával hozzám lépett. Mi kadét úrnak köszönettel tartozunk még — mond Róza — mivel hírül adta, hogy tegnapelőtt bajod történt.

Illy csekélység szót sem érdemel — viszonzá Lépfalvi nem keveset habozva. — Künn járván Notarius uramat kiáltozni hallám, 's ha szolgálat nem tartóztat, magam siettem volna segedelmére. Én válasz helyett csak homlokomat dörzsöltem, mert a' tréfa és harag között közép utat nem leltem, csak midőn Róza magunkra hagyott, vettem elő ama' czédulát, ez tán — mondván — nem tartozott a' quietantiához ?

A' szív' dolga — viszonzá Lépfalvi — örülök hogy illy jó kézbe esett. Notarius uram, tudom el nem árul. Máskor fogadom jobban vigyázok rá.

Én senkinek secretáriusa nem leszek ; e' dologhoz ugyan szólásom van, inquirálni is fogom ! felelék tüzzel.

Mi jó barátok lennénk, ha Notariüs uramnak szép felesége nem volna ; igen sajnálnám : ha miattam nyugtalanságot szenvedne, de én arrul nem tehetek ; a' szépnek hódolni kötelességünk ! ez a' természet' örökös törvénye, mellynek minden szív alája van vetve ! mondá Lépfalvi.

De a' szépnek nem szükség és nem szabad minden hódolást elfogadni, kivált ha már egyhez csatolta magát — szólék fájdalmasan, 's ő megindulván kezét nyujtá, hogy többé nem

alkalmatlankodik, azzal odább ment és engem bizonytalanságban hagyott.

Én olyan vagyok mint a' beteg, kihez két orvos jár, 's mindenik más szert ajánl, 's ez által egyik se nyerhet bizodalmat. Ha Rózát szemlélem, azt hiszem hogy ártatlan; de ha ártatlan, hogy mernének neki illy levelet írni? ha szólok 's nincs igazam, sajnosan megbánom; ha nem szólok, majd utóbb a' szólás késő lesz! tán legjobb lesz még is a' környülményekhez alkalmaztatnom magamat. Ha jobb gondolat ötlík eszedbe, ird meg!

Nemde barátom! az asszonnyal nyugodtan élni, legnagyobb rémeke az életnek? 's minden ritkaságok' ritkasága olly asszony, ki ha eggyel lakik is, soknak tetszeni ne vágyna!

Ujesztendőre minden jót, áldást, békességet kívánok 's tapasztalásimból ezen jegyzésimet küldöm:

Szeresd az asszonyt; de tartsd őt korláton,
Máskép myrtusért fejedre tövist fon.
Dicsérd ha ollykor szelíden engednek,
De másnak ne higgy, csak önnön szemednek.
Tudd meg az ember ragadozó állat,
Kész megterhelni az idegen vállat.
Saját birtokát csak könnyen megveti,
De annál inkább a' másét szereti.
Semmit se próbálj, míg véred meg nem hűl,
Igy menekszel majd a' farkas-veremtől.

* * 10a Januarii.

Tegnap Rózával a' kapitány urnál valék, 's nála több tiszteket is lelénk. Ha az ember valami kis appendix a' köz-igazgatásnak, mingyárt nagyobb respectusa van, engem is, de kivált hitvesemet nagy udvarisággal fogadtak; ezt (nempe a' hitvest) a' kapitányné mingyárt más szobába vezette, és okosan! mert a' hízeltűtő suttogás annyira árt az asszonynak, hogy utóbb tükrét is hazugnak tartja. Lépfalvi kadét is ott volt, de hol az ember legkissebb úr, ott nem igen mer hánykolódni.

Azt mondják az okos hallgat; de ha az ember soha se szól, hogyan tudhassák mások okos-létét; ennélfogva én is beszédbe elegyedvén többi között tudós reflexiokkal megmutattam: hogy Rómát legióji emelték fel 's viszont rontották le; ha azok mindég hazafiak lettek volna, dicső birodalmok most is állana még.

Hagyjuk a' multat 's éljük a' jelent — mond a' kapitány — következő vasárnap kis házi mulatságot adok, Notarius urat is szívesen látom hitvesével; és hogy társaságunk annál vigabb 's tetszetősb legyen: tehát maskarában jelenünk meg. A' tiszturak kaptak ezen 's örömjajogva hirdetéek helybehagyásokat.

Azaz álorczáat veszünk — mondám én, mivel már Rómában valék — mint hajdan a' his-triók? ha meg kell lenni, én se vagyok ellene; de ha csak képemet nem mázoló be, nem tudom hogy lehessenek maskarává?

Lesz arra gondom — viszonzá a' kapitány — a' ruhák' megszerzését én magamra vállalom. Később a' Rózával visszatért asszony-ság is érinté e' dolgot és igen kegyesen hívott meg bennünket. Haza mentünkben Róza egészen felvidulva beszéllé el: hogy ő, mint oláhasszony jelenend meg a' kapitánynéval. Én e' dolgot otthon mélyebb fontolóra vettem 's így okoskodtam: az emberi kép centruma minden szépnek, onnan sugárzanak ki minden kelleme, az a' mágnes, melly után fordul a' szem, onnan kap élelmet a' képzelet; de a' vászonkép, bár minő szép is, csak lelketlen jószág 's Róza azzal lesz eltakarva, ennél fogva nem tetszhetik úgy, 's ha nem tetszik, nincs mitől tartanom: ergo bizvást elmehetek. Vale!

* * 16a Januarii.

Semmi ujság! egyéb hogy Róza gyakorta-bb ad eljár a' kapitánynéhez ruhája' végett — ott dolgoznak erősen; de hogy reá ismérjek mingyárt, keztyűjét mutatta meg.

Tegnap hivatalos szobámba assignatiót hoztak; gondold el csak! az a' Cséli nevű ifjú ember ment ezen keresztül, ki a' duellumban megpelyhezett, és lovakat kért; én rendeltem neki, de régi bosszuságom miatt meghagytam a' kisbirónak: hogy a' legroszabb gabancsokat állítsa ki neki. Az ember azért nem bosszuálló, ha rajta elkövetett régi csinyt uj csinnyal ró le.

* * 18a Januarii.

A' mulatság végbe ment; az ember akármit tesz, ha kivan a' sorstul választva, a' viszonyosság nem marad el.

Szinte feszült kebellet (mert sem én se Róza nem valánk még maskarák) mentünk este a' kapitányi szállásra; hol mindegyikünket másfelé vezettek. A' kapitányt, képét kivéven, már egészen felöltözve lelém: szűk, kivarrott selyem ruhája volt, lábán pillangós czipe, vállán derékig érő köpönyeg függött, fején bársony sapka lobogós tollakkal. Ő magát spanyolnak nevezé — én pedig mondom: ha az ember nálunk télen illy lepke köntösben járna, magával kellene vinni a' kályhát, mert ugyan megjárná az illy vendég köpönyeggel. — Nekem egy máj színű selyem leppentyűbe kellett bujnom, és hasonló csuk-

lyát huznom fejemre, melly megfordított turózsacsó gyanánt nyult fel búbosan magasra; képemre egy éktelen orru lárvát kötöttek, mellynek selyem szakála majd melyemig lógott le. Ezt a' kapitány dominónak nevezé; én pedig a' tükörnél szüntelen nevetgettem magamat, mert olyan bolond dominus formám volt.

A' muzsikások már ugyancsak dolgoztak, midőn a' kapitány ékesen felgyertyázott ebédlőjébe vezetett, hol leginkább látszott, hogy nem üres erszénye. Ott már különféle maskarák jöttek mentek; itt egy pár dajna visított egy fiatal vitéz körül, ott egy pápaszemes öreg ur tobakkal kínált mindent, 's udvariasan kacsingatott a' fiatal szépre, ki kosárban virágokat hordott. Voltak régi 's új magyarok, csikósok, törökök, zsidók, és több nem ismert alakok is. Egy minden színű foltokból férczelt és összegnyolt ruháju, félig fekete képű legény leginkább szeleskedett, és egy czifra recsegő bottal mindég maga körül hadarászott; beléptemkor reám is mingyárt egyet eseltentett, és ezen szavakkal: servus Tollagi! ismét odább lejtett. Én reá bámulván nem foghattam meg: hogyan ismert reám, holott a' háziuron kívül senki se látott.

Minthogy mindenik beszélt, én sem akartam utolsó lenni, azért is egy törökhöz menvén,

ki mindég felém integetett, kértem, hogy engedne meg: ha competens titulusát nem adom meg, mivel nem tudom; őszinte kérdésemre: mint tetszik a' distractio? ő visszás hangon ezt harsogá fülembe: Jobban mint neked a' farkasveremben! mintha leforráztak volna, olly sebtén hagytam oda a' törököt, nem keveset bosszonkodván, hogy ezen fatumot mások is tudják. En úgy hiszem, a' kadét trombitáskodott.

Lásd te merően álló maskara! — mondá az ismét hozzám jött török — ez kicsinyben a' nagy világ' képe, hol szinte mindenik bizonyos álorczát hordoz, hogy azt a' mi van, elrejtse; vagy azt, a' mi nincs, kipótolja. Mindenik játszik, 's a' rovást a' tapasztalatlannak kell többnyire kifizetni. Csak nézd: a' kérkedő mint cseveg magárul, a' bétyár külsejét fitogtatja, és a' tükörbe pislogat, mint a' fösvény ládájába, a' gunyoló más hibájin elmélkedik, a' könnyelmű mulattat, az uzsorás fukar közel a' pazarlóhoz nagy kamatit számlálja, a' durva lármáz, 's mindenben megütközik, a' szenvedő csendesen ül, a' szerelmes rejteket keres, az eszmélő mosolyog és hallgat, a' pulya mindent majmol, a' feltékeny néz, habzik és izzad. Szólj! te melyik sorba tartozol?

Én különben az eszmélők' sorába tartozom felelék, a' mostanrul nem mervén szólni, mert csak ugyan habozva néztem, nem jó e már Róza; és ha nem épen szükség, az ember maskarában se hazudjék. Még a' török sokat beszélt volna, de az ajtó megnyilt, és nyolcz oláh asszony lép elő, azért is én őt a' faképnél hagyván, többekkel együtt, az imént érkeztekhez szorongok — egyik közülök mingyárt kezemet meg-rázzván elsikoltá magát: üdvözlégy Jónás! én meghajtottam magamat, mert kisebb termetéről láttam hogy nem Róza. A' keztyűt mingyárt megismértem: de más kettőnek is szinte olyan volt, és termetök is hasonló Rózáéhoz; azért nem tudtam mit tenni, hanem rendében eljár-tam őket, kérdvén: te vagy Róza? ketteje el-nevette magát, az egyik fejével intett, 's kezemet gyöngén szorítá meg, aztán odább sétált.

Alig távoztam el onnan, az a' tarka legény tüstént ott termett 's melléje tolván magát annyit suttogott fülébe, ugy szorongatta karjait, szóval olly ismerősen bánt vele, hogy engem a' méreg egészen elfutott, annyival inkább: mivel külsejére nézve, azon tarka alakban, méltán a' kadétot gyaníthatám. Többször akar-tam közeledni hozzájuk, de azzal a' recsegő bottal, mindég felém hadarászott, 's nem bátor-

kodtam erőszakoskodni, nehogy lárma támadjon. Itt tapasztalám: hogy legjobb otthon haragudni; ott az ember bátran kimondja mit akar, másutt le van kötve nyelve. Egy ideig némán néztem, de utóbb a' sok fecsegést csak ugyan restellém, és az oláhasszonyhoz fúrva magamat így szólék: én nem tiltom az illendő mulatságot, de az álörzében is kötelességünk az erkölcsöt tisztelni! sapienti sat. Erre az oláhasszony lahotázni kezdett, 's vállamat megveregetvén mondá: te csak a' régi vagy még most is! azzal elvonult, én pedig tele haraggal néztem utána, magamat vádolván: miért hoztam illy helyre, hol az ember azt is tréfának veszi, ha másnak szive fáj. A' török költe fel merengésemből, egy papiroskát nyomván kezembe, mellyen ez a' vers volt:

Messze irígy tőlünk! hívséget várni nem átalsz

A' széptől? ki után annyi epedve tekint!

Λ' napnál egyedül vágyol melegedni? ne gondold!

Másnak is életet ad láng szeme, hidd nekem azt!

Rosz principium ez! — mondám nem szeretném ha másra is ragadna! 's a' más alatt Rózát értettem.

Én félek! — viszonzá a' török — e' principium az asszony' vérében fekszik, 's ha nyilván

nem teszi, annál inkább tör ki titkon; ne bánd azért, ha szép hölgyed szemed előtt mással enyeleg; de ha elvonulva ábrándoz, akkor aczélozd homlokodat. —

Bár otthon volnék — mormolám — mit használ a' tanulás, ha egyszer a' kár megesett! a' házi úr' hozzánk jötte szakasztá félbe a' beszédet, ki engem tánczra szólított fel; én vonakodtam eleintén, de meggondolván: hogy táncz közben leginkább magamnál tarthatom Rózát, csak ugyan engedtem, és az oláh asszonyt felkértem; ő karját nyujtá 's több párral kerékbe állánk. — Most közel hozzá, mind inkább úgy rémlett előttem, hogy még se Róza az én tánczosném; Róza karesubb azt véltem; de a' keztyű az övé volt — ismét kérdeztem: te vagy kedves? és ő fejével igent billentett.

A' muzsika megzendült. Tudod barátom! én a' magyart nem rosszul járom; de az idegenhez nem értek, ez pedig olyan külföldi táncz volt. Össze, vissza forognak benne, nem tudtam mint szokták; azért is egyik erre, másik arra tolt, majd előre, majd hátra unszolt, ránczigált, én szinte örültem lárvámnak, mert saját képemmel agyon szégyenlettem volna magamat — ebből tapasztalám: a' mit az ember nem tud, abban ne producálja magát.

Még a' táncz el se végződött, midőn tánczosném kiállott a' rendbül, 's a' mint észrevettem azért, mivel elfáradt engem huzni vonni — ez hagyján! de akkor láttam, hogy ő nem Róza — mennél tovább néztem, annál inkább valósult csalódásom; azért is az ott álló háziurat kértem meg, lenne olly kegyes 's mondaná meg: mellyik feleségem? Ő nem ismeri meg! felelé. Hát mondja meg mellyik az asszonyság! kértem ismét. A' maskarát nem illik elárulni! lön a' felelet. Képzelheted: hogy nekem mind ez nem tetszett, és nyugtalanságom még inkább nőtt, midőn a' muzsika elnémulván, a' társaság páronként szétoszlott.

Akár illik, akár nem! én tudni akarom hol feleségem? ezt dörögven magamban ujra keresni mentem Rózát, és mindenik oláhasszonyt megtámadtam; néhányat közülök lárvátlán lelék, de olly isméretlenek voltak mint előbb. Mint a' párját-vesztett oroszán rohantam egyik szobából a' másikba; belső szorongás, confusio, a' vászonkép és a' féltés csak úgy öntötték rólam a' nagy cseppeket — de olly visszás érzést soha se tapasztalék, mint midőn az utolsó szobába lépven, a' Rózához leginkább hasonló alakot a' párnaszéken ülve, fejét a' török' melyére hajtva, 's egyik kezét a' már saját képű tarka kadét'

kezébe nyugasztalva lelém; Róza! sohajtá a' kadét egészen elolvadva; én pedig iszonyodva kiálték: hát még is te vagy? hah! te hívtelen!

Hah te féltékeny! tüstént kövess meg! monda az oláhasszony, és lekapva hamis képét Lolli mosolygott szemem közzé. Hát engem nem ismeresz Jónás? kérde a' török 's félre tolván álorczáját idősb Lépfalvi dül karjaim közzé.

En e' véletlen viszonzlátáson szívemből megörültem; de ha az ember valamin aggódik, öröme se tart sokáig, azért rövid ölelkezés után ismét távozni akartam.

Hová Jónás? mi bajod ismét? kérde Lépfalvi.

Rózát megyek keresni, jer segíts! felelék.

Az eddig nyugszik — mond Lolli — még fel se öltözvén rosszul érezte magát, haza kívánczozott, 's minket kért: hogy ne rontanók el kedvét, és ne mondanók meg. Keztyűjét én huztam fel, próbára megismer e Tollagi ur?

Igy hát én is haza sietek! — mondám, 's bár mint marasztottak, mentem, 's őket házunkhoz invitálván bucsut vettem. A' szobát zárva lelven, hol mentémet hagyám, csak a' maskarában lopódtam ki a' házból, szinte fájt szívem, hogy a' jó hitvest olly méltatlan gyanúval bántám meg. —

Künn hó esett, sötét volt, 's a' kakasok körül belül éjfél kukurékoltak, midőn egyedül ballagtam, a' lárvát képemen hagyván ne hogy meghűtsem magamat. A' mint megyek, egy öregasszony jó felém lámpással. Nem kísérne kend el engem? — szólítám meg — adok valamit! 's az asszony felém tartván lámpását rám néz, elszörnyed, keresztet vet, 's ezen szavakkal: minden jó lélek dicséri az istent! fut a' mint csak tudott. Ez valami gonosznak vélt gondolám kaczagva; de nem sokára az ijedés rám került, mert a' mint a' fogadó előtt ballagok, valaki szörnyű hangon, nyársát szegezvén melyemre; így rivalt hozzám: állj meg gonosz! én mingyárt megismertem ugyan a' baktert; de ha az ember előljáró, restelli ha a' pór nép ilyenkor s illy bohón leli, azért nem szóltam, de látván hogy a' fogadóból több ember tódul elő, 's hogy a' bakter is a' dolgot vastagon veszi, csak megvallám ki vagyok, az az: Notarius!

Az derék ember — mond a' haragos bakter — és nem csatangol éjjel az utszán ijesztgetni az embert. Börtönlyukba veled — 's holnap a' kalodába.

De nem ismeri kend szavamat? kérdém szepegve. Mozdulj — kiálta a' kőszívű bakter

— mert odább böklek. Szerencsémre a' kisbíró is a' fogadóban iddógált 's a' lármára kitántorgott; én a' lárvát levettem és ő csak ugyan megismervén felszabadított, nem tudván eléggé csodálkozni, mi lett a' Notariusból; én pedig megfogadtam: hogy soha többé maskara nem leszek; nem is tudom minek? mikor az embert inkább ismerik saját képével.

Haza érvén Rózát édesden szunnyadva lelélem. Nem akarván őt háborgatni, lassan a' Kályha mellé telepedtem, hogy ott az életről eszmélkedjem; de magam is elaludtam 's csak a' reggeli fűtéskor ébredtem fel a' bűzre, tudniillik midőn ruhám rókát kapott. Nyájas részvétellel hallá Róza bajaimat, 's édes lelkes tekintettel vetve reám mondá: én igazán szeretlek; de sajnálom, hogy gyanúd által másoknak nevetésül szolgálsz. — Én megilletődve dültem karjaiba, 's a' mi élet volt bennem, egy édes sohajtásban oszlott el.

* * 20a Januarii.

Tegnap mingyárt a' kapitányhoz mentem 's köszönetemmel együtt a' ruhát visszavittem. — Lépfalvi házunkhoz jött. — Lollibul derék aszszony lett, de Rózát nem adnám érte. Ők mon-

dák: hogy ez alkalommal meg akarának lépni bennünket 's egyszersmind az ifju Lépfalvit is meglátogatni.

Idősb Lépfalvi sokat beszélt velem, többi között kérdé: igaz e hogy én féltékeny vagyok? öccse sugá be neki. Én nem vagyok féltékeny felelek, de az ember nem azért házasodik: hogy felesége mást is szeressen.

Lásd Jónás! — viszonzá Lépfalvi — féltékenységgel csak rontjuk az asszonyt, ön gyöngeségünkkel csak mások' érdemeire tesszük ötet figyelmetessé, 's így sokszor a' hasonlítás kárunkra válik.

Könnyű az okoskodás, de nehéz a' házasság! — viszonzám én — már a' feleség-tartás sok bajt ad, de a' tartóztatás még többet, és a' tartozás legtöbbet.

Az ész mindenben segíthet — mondá Lépfalvi — ha feleséged jó, úgy is boldog ember vagy; ha rossz, légy philosophus. Sok derék embernek otthon nem úgy megyen dolga, mint kívánná; de azért nem áll ki a' piarczra, 's nem panaszolja baját; hanem türve zárja be szemét 's azt gondolja: emberek vagyunk. Több illyesekkel meggyőződött, hogy a' házasság jobb a' komor agglegénységnél — és én annál inkább elhittem, minekutána a' kadét megvallá: hogy

Róza ártatlan, 's azt a' levelet, melly engem a' verembe ejtett, bosszuságbul koholta, mivel kezemet megcsókolá. Lépfalviék néhány nap itt mulatnak, aztán a' városba mennek.

* * 25a Januarii.

Ma Pál' fordulása napján az én kedvem is megfordult. Örülj örvendezz barátom! házasodj meg mentül előbb, ha illy boldog akarsz lenni mint én.

Gondold el! én atya leszek; ez olly érzés mellyet az ember hasztalan iparkodik definiálni. Ma édes anyám sirva mondá meg. — Az egész ház örömben uszik. Jöj ha lehet. Az ember messzirül is szereti barátját, de azt is megkívánja: hogy néha mutassa meg magát személyesen. Isten veled.

SZALAI BENJAMIN.

E P E D É S.

Bú kél velem , bú jár velem ,
 Ki ránt-fel kebléből ?
 Adj egy rózsát , hű szerelem
 Hajad' szép fürtjéből.
 Egy rózsát adj hű szerelem
 Bár tövises lészen ,
 Tán ha kínját elviselem ,
 Majd öröm vár készen.

Mért nyög , miért az esti szél
 Bokor' ernyőjében ?
 Mért fürdik a' rózsalevél
 Harmat' hűs cseppjében ?
 Azért nyög , hajh , az esti szél ,
 Mert én sohajtottam !
 Harmatcsepped , rózsalevél ,
 Szememből ontottam !

Fészken az árva fülmile
 Ha párját siratja,
 'S búját énekben zengi-le,
 Lágyúl e bánatja?
 O zengenék úgy éneket
 Egyik éjről másra,
 'S bérzet, völgyet, fát, köveket
 Indítnék sírásra!

Szűn' a' zápor 's szivárvány ég
 Fenn sötét felhőkön,
 Vándor sorsom túlhalad még
 Borongós időkön;
 Adsz egy rózsát, hű szerelem,
 Bár tövises lészen,
 Tán ha kínját elviselem,
 Majd öröm vár készen.

KÖLCSEY.

VILÁGI DOLGOK' FORGANDÓSÁGA.

Mindenre, a' mi e'
 Roppant világ-határnak
 Létszesszel ömledez
 Az alkotás' erén,
 A' porba változás'
 Zordon fuvalmi várnak
 A' szárnyaló idő'
 Éjvonta tengerén.

Mindenre — ész tagadd! —
 Rá nyomta lételére
 Egy véletlen való
 E' változás' jelét;
 Egy óra ellöki
 Chaószí lakhelyére,
 'S egy vészes érczagyar
 Feldúlja lételét. —

Mondd meg te vártető!
 Melly itt kevélyen állasz,
 Mért tűzöd égig a'
 Te vakmerő nyakad'?
 Egy fergeteg' dühe
 Rád tör, 's te porba szállasz,
 'S felhőkre nyúlt valód
 Örökre szétszakad.

Bajnok! te büszke vagy,
 Hogy néked a' mulandó
 Hír földi tapsa közt
 Olly sok füzért fonyat?
 Jer, sorsosid' tekintsd, —
 Nem vagy te nem - halandó;
 Eljön tenéked is
 Egy gyászos alkonyat.

Hiába kérkedel
 Te Psyche - kellemekekkel,
 Világot ihlető
 Tündérkecsű leány! —

Virágid hervadók,
 Ma holnap érezkezekkel,
 Egy morezos E n c z e l á d
 A' semmiségbe hany.

Hiába szabsz te a'
 Sok nemzetekre törvényt,
 Föld'sarkit ingató
 Ónmarkos Óriás! —
 Nem látsz kerengni itt
 Egy vad Charibdisz-örvényt,
 A' mellybe bélők egy
 Vak 's kénytelen futás?

Kincs' gyáva rabja! te
 Dúzs M a m m o n Istenednek
 Oltárja' zsámolyán
 Hiába áldozol;
 Egy S c y l l a' vad fokán
 Szét roppan 'életednek
 Hajója, 's egy hiú
 K r e z u s s a l osztozol.

Nagy elme , pompa , kincs ,
 Hír , név , erő , tekintet
 Örök lakásra hív
 Tanyát nem adhat itt ;
 A' célhoz életök'
 Tövis - 's virággal hintett
 Nyomán egy ok viszi
 Luczína' magzatit.

Hol vagy te Hannibal,
 Athène' hírsugárán
 Olly számtalan vitéz
 Tettekre gyúlt Görög?
 Libyssa hát sirod?
 'S hazád' kevély határán
 Ma kontyos Ozmanok'
 Ágyúja mennydörög?

Hol Athèn és Korinth,
 Nagy fénye Karthagónak,
 Hol Róma' hajdani
 Nagysága , kelleme?

A' hősi S c i p i ó k ?
 A' fél világ-golyónak
 Törvényeket szabó
 C a e s a r o k' érdeme ? —

Ah így enyésztek el
 A' tisztos arczu K á t ó k ,
 Nagy lelkü K ó d r u s z o k ,
 Tűzvérű K o k l e s z e k ; —
 Így szüntek érzeni
 A' porvilági P l á t ó k ,
 Hires H o m e r u s z o k ,
 M á r ó k , S o p h o k l e s z e k .

Igy hullt örökre a'
 Bús semmiség' porába
 Az egykor olly jeles
 Trójával Í l i o n ;
 Igy Théba' kőfala,
 Mellyet B o e ó t i á b a n
 Tündéri lantja ált'
 Rakott fel A m p h i o n . —

A' bús enyészet' ősz
 Korrágta martaléki,
 'S vad éjszakába fült
 Zsákmányi lettek ők,
 Kiket felejtkezés'
 Siralmas omladéki
 Alá temettenek
 A' vészes agg idők. —

Föld' méhe! szűz anyám!
 Te vagy, kiből az élet'
 Virági szép reményt
 Igérve festenek;
 'S viszont te, a' kiben
 Mind annyi szép tökélet'
 Valóji holt magok -
 Ként visszapergenek!

Te vagy, te a' kiből
 Az emberek' csudáji
 A' Tituszok, Nerók
 Vegyűlve fajzanak;

'S viszont te , a' kiben
 Ők a' halál' kaszáji
 Alatt lesújtva mind
 Egymásra botlanak ! —

Illy változása van
 E' nagy világ-mezőnek !
 Enyészet , újulás
 Forgatja birtokát ;
 A' váltig alkotó
 És rongató erőnek
 A t l á s z a mindenütt
 Mutatja nyomdokát.

Itt sík térré lapúl'
 Hegyorma K a u k a z u s z n a k ,
 'S Ardena egy varázs
 Tibúrra változik ;
 Ott árad egy patak -
 Vizévé B o s p h o r u s z n a k ,
 Elhagyja N á j a s z i t ,
 'S N e p t ú n n a k áldozik.

Egy Róma épül itt
 A' Baucziszok' tanyáin,
 'S vad zajra éled az
 Árkádi szép magány;
 'S amottan a' Didók'
 És Kadmuszok' csudáin
 Egy durva éjt kerít
 A' furcsa sorsirány.

És itt, hol a' setét
 Idők' kemény csatája
 Között parancsoló
 Fő volt Szaturnia,
 Itt, itt lön a' derék
 Árpád' dicső hazája,
 'S az én hazám is, — a'
 Szép 's boldog HUNNIA! —

Áldott Mnemósyne!
 Ki századok' reptébe'
 Világi dolgokat
 Itt ott jegyezgetel,

Te vagy csak, a' ki az
 Enyészet' éjjelébe
 Egy pislogó sugárt
 Multakra löktetel.

SZENVEY.

KATONA - DAL.

E' világon hölgy és bor
 Örvendeztet mindenkor:
 Böles az a' ki vélők él.
 Szívem örökre fakad
 Mikor lyánka csókot ad,
 'S főmben a' bor' lelke kél.

A' mi sorsunk, mint a' hab,
 Egy veszélyből másba kap,
 Kedvel 's ismét porba vet:
 Mást ölel a' katona,
 Ha egy lyányra ráuna,
 Vesztteg soha nem lehet.

SÉDEL.

BÁCSKAI NÉPDAL.

1705.

Bácsi szekeresek útra indulának,
Útra indulának Eger' tájékának.
Közöttök volt Palkó maga szekerekével,
'S ím jó a' magyarság erős seregével.
Magyarság' serege szóla ő hozzájok:
Bácsi szekeresek! hová utaznátok?
Akartok e velünk egy útra indulni,
Avagy mint ifiak akartok elhullni?
Mint ifjak akarunk, mondának, elhullni,
Mintsem tiveletek egy útra indulni.
Bácsiak ezt mondván, mind harczra kelének,
A' Magyarok még egy legényt sem vesztének.
A' Bácsiak közzül elhulltak mindnyáján,
Csak Palkó ugrott el tüzes paripáján.
Ebédig vágztatva ért el Jankovácza,
Hol ifjak tánczolni mentek a' piacra.
Kerék-tánczba beáll ő is tánczolgatni,
De kezdi a' tánczot fonákra forgatni.

Megereszti hangját siralmas nótára ,
 'S így kezd énekelni szívek' fájdalmára :
 A' melly anya fiját Egerbe ereszté,
 Haza őt ne várja , nem jó vissza többé.
 Elhulltak ma , el , az ifju szekeresek ,
 Élőt már ököztök hijában keresek :
 A' melly húga bátyját útra készítette ,
 Ing-újra a' rózsát hijában tűzgette ;
 Nem fogja az inget már bátyja hordhatni ,
 Nem fogja ifiú testén elkoptatni.
 A' melly mátka útra készíté kedvesét ,
 Pávatoll-szedésben ne fárassza kezét ;
 Mert azzal kedvesét , bár miként hajházza ,
 Ebben az életben már fel nem cifrázza.
 Tápláljátok hát ősz anyák ! magatokat ,
 Bennünk ne vessétek bizodalmatokat.
 Kitől az ő sólyom madara elröpült
 Vissza nem röpül az , szárnyat vesztett 's eldült.

VITKOVICS.

SCHILLER AZ Ő BARÁTIHOZ.

Jó barátim! egykor szebb idők valának,
 Mint sem a' miénk, 's e' világ' gombjának
 Szinén egy nemesebb ember-fajzat élt;
 Hogyha a' történet erről néma lenne,
 Száz ezer kő szóló bizonytságot tenne,
 Melly a' föld' kebléből napvilágra kélt.
 O de kimult ama' szebb 's nemesebb jóra
 Szító hajdankornak boldog embere;
 Mi, mi élünk mostan; miénk ma az óra,
 'S az Élő a' törvényszabás' mestere.

Barátim! a' földnek boldogabb viránya
 Van, mint nemzetünknek kopár tartománya,
 Bizonyítják ezt sok vándor' szavai;
 De ha a' természet sokat megtagadott,
 A' szelíd művészet hív dajkánk maradott,
 Szivünket hevítik bájsugárai.
 Ha nem szokhatja meg a' repkény honunkat,
 Ha myrtuszt nem szivel égövkünk' fele,
 Zöldel koszorúzni derült homlokunkat
 A' szőlőnek vidám fodros levele.

Igaz, hogy ott nagyobb zajjal járnak kélnek,
A' hol négy világok kincseket cserélnek —

A' világ' piarczán — Themze' partjain;
Ezer terhes gályák jőnek és távoznak,
Itt megláthatják a' kik mit szomjuhozna,
'S minden szem a' pénznek függ csillámjain;
De nem a' zavaros patakok' mocsárján,
Mellyet feldagaszt a' felhők' zápora,
A' patak' csendesen rezgő síma árján
Tükrödzik a' nap' arczának bíbora.

Pompásabban, mint mi ez éjszak' vidékén,
El koldus az angyal - kapunak mellékén,
Mert szeme előtt áll az örök R ó m a;
Körűlfolyja őt a' szépség' lángsugára,
'S mennyben egy második mennynek formájára
Nyúlik fel s z e n t P é t e r' csuda temploma.
Hajh! de Róma az ő dicsőség-fényében
Már az enyészetnek gyászos sírja lett;
Élet csupán azon plántának keblében
Forr, melyet a' jelen óra ültetett.

Más helyeken nagyobb dolgok történhetnek,
Mint nálunk mezején a' keskeny életnek —

A' nap uja t itt nem lát virágzani;
De látjuk nagy 's dicső lelkét az időknek
Roppant tárházában a' világjegyzőknek
Csendes oktatással eliramlni.

Mindennek az élet csak tenyésztő fénye,
Örökké virágzó csak a' képzelet;
A' mi még sehol és soha nem történe,
Csak az nem ér soha fonnyasztó telet.

SZENVEY.

E M L É K Ű L.

Még csendes álmod itt zavart nem ére,
Még rózsafény deríti napjaid';
De majd kilépsz az élet' tengerére,
'S nehéz habokkal vívnek karjaid:
A' rény legyen minden tettid' vezére,
A' tisztaság kövesse útaid';
Így léssen élted' legszebb pálmaága
Szivednek el nem hervadó virága.

B.

H O L L Ó K Ö.

A' Mohácsi gyásznapi után, önmagok közt minduntalan viszálykodást szenvedő pártokra oszolván fel az ország, az egyetértés' szelleme a' Nemzet' kebeléből örökre eltűnni látszatott. A' két királyt játékbábjoknak tarták az engedetlen nagy birtokú urak, azonban ők is alacsony rabjai voltak a' mindenek felett vaskézzel uralkodó hatalmas Szolimánnak.

Harminczhat évig tartott pusztítás után a' felfuvalkodott győző békét adott Ferdinand királynak; önkényes akarattal osztá fel a' szép magyar hont a' két koronás fő közt, Hazánk' fejét — szent Budát — több nagyobb várakkal magának tartván.

A' megkötött béke' köz hírré tételével kemény kötelessége lett mind a' három résznek egymás iránt fegyvernagyugvásba élni; ki is szabhattak a' határok, mellyeken túl egyik 's másiknak hatalma megszűnt. A' békeszeretőbbek elunván a' véres nyugtalanságot, örömmel en-

gedtek a' felső rendelésnek; de voltak többen, kivált a' török alá esett részen, kik halálban gyűlölván a' pogány fertelmet, vagy elhagyták ősi lakhelyöket 's vidéki földre bujdostak új hont keresni; vagy pedig, kivált a' hegytájak' lakosi, bizván az ellenség' megaláztatásában, sziklaváraikban megvonulván, azokat életre halálra védelmezték.

Hollókő is büszkén állott a' veszély közepe. Több századok előtt a' rettenetes tatárjárásban győzhetetlen maradván, most is hasonló dicsőségre vágyott. Már több hetek óta Csáky Imre' kormányja alatt minden fogyatkozásoknak, fenyegetéseknek, szemmelátható veszélyeknek nagy lélekkel ellenállván, hatalmasan védé magát kevésre fogyott bátor népével Eunoch Basa' vivásai ellen.

Csáky Imre, a' szép Idának atyja, barátságban élt az előtt Saaghy Andorral, ki a' Ménes folyó' mentében nagy uradalmak' gazdag birtokosa volt. Lajos — Andornak derék fia — már gyenge korától, a' Haza' vészedeleme' szomorú éveiben születvén, 's fegyver és harcz-zaj között Ozmán-gyűlölésben serdülvén fel, bátor katona lett. Csáknak tetszett a' halált semmi nemében nem rettegő ifju bajnok, 's leányát neki szánta örömmel.

Csak ritkán jelenhetett meg Lajos Hollókón, többnyire atyja mellett a' török ellen viaskodván; de ha megsebesítette a' csatázástól el kellett vonulnia, Hollókón volt menedéke, hol Ida' nyájas ápolgatásiban orvosló gyámra talált; de mihelyt felgyógyult, nem tartóztathatá fel őt sem az öreg Andor' szives marasztása, sem Idának érzékeny könnyörgése. Fiatal sasként repült le a' sziklavár-hegyről, 's az első elébe robbanó török csoporttal hathatósan éreztette kipihent erejét. — Ida is leánya volt a' magyar zúrzavar-kornak. Fájlalta ugyan, midőn kedvese tőle elszakadt, féltette gyakran életét; de azonban büszkélkedett derék barátjában, ha annak vitéz tetteit az atyjához érkező harczfiaktól hallá, vagy ha őt győzedelemmel Hollókó alatt látta ellovagolni. — „Csendesedjék csak vala-
„mennyire a' hadzivataros idő leányom“ — szóla nem egyszer Imre — „azonnal vőm lé-
„szen Andor szomszéd' fia.“

Békére vált ugyan a' háború' fergetege, de a' két ház' belső körülállásai igen megváltoztak. —

*

*

*

Mikor a' közveszély leginkább kívánta a' két barát' egyetértését, a' meghasonlás' dühe közējök is berontott, 's a' régi barátok' szívét elválasztá egymástól. Csáky alattomban már réggen kedvellője volt az ujított vallásnak, 's mihelyt Ferdinand' hatalmát mindinkább alászállani szemlélte, mint párthive az új felekezetnek nyilván a' Reformátzió' részére hajlott. Nem hitt a' hírnek Saaghy. E' végett maga lovaglott fel a' Hollókői várba, honnan épen akkor költözött ki az ottan megkorosodott udvari-káplán, 's bizonyossá tette őt a' valóságról. Nem kívánta ez többé látni barátját, hanem elirtóztatva az eretnekségnek e' hatalmas sziklavárától, futva távozott onnét. Saaghy, Ferdinand' pártján tántoríthatatlan maradván, méltán ohajtá: hogy vele tartana barátja is; ki a' külföldi Fejedelemnek soha pártfogója nem volt, de Zápolyát, mint töröknek barátját se szenvedhetvén, önuralkodó akart Hollókőn maradni, míglen a' változható idő megfordítván a' jelent más formába hozná az Ország' alkotmányát. Eleinte szívreható üzenetekkel akarta részére hódítani, később pírongatásokkal, szemrehányásokkal, végre midőn vallása' változtatása megbizonyodott, barátsága' meghülésével. Csáky gúnyolva nevette ki várában Andort, kinek birtokát a' török már

egészen elnyelé, 's kemény határozattal kinszeríté leányát: hogy a' Lajostól kapott jegygyűrűt küldené vissza, mivel leányát a' német' embere' hitvesének lenni, soha sem engedheti meg. Az engedelmeskedni szokott Ida, türelemmel fogadá atyja' szavát, irt Lajosnak, mit atyja parancsolt; de szíve egyet nem értett vele. Fájt a' jóléleknek a' derék ifjútól illy móddal megválni, 's azon igyekezett: miképen tudhatná örökös szerelméről Lajost bizonyossá tenni. Dúlt fújt haragjában Lajos, 's hogy a' sors illy változásokat szüljön, soha nem képzelhette. —

„Elköltözzünk fiam! ősi fészekünkbe” így szólítá meg a' bús Andor fiát. — „Ferdinand” „kegyes kormányja' alatt inkább alacsonytságban „akarok élni, mint az Ozmán' vas igájában „nyögni. A' bétört hullámoknak ellenállni bal- „gatag vakmerőség. Csákynak, az aggbohónak, „példáját követni nem fogom. Jobbágyaink már „vagy széjjel oszlottanak, vagy a' török' rab- „sziján nyögnek. Nincs itt maradásunk! zsoldosinkat magunkkal visszük, próbált bátor „legények, a' király vezérlésed alatt még hasznokat veheti.”

Lajos csak sohajtott, 's kardját oldaláról leoldván, a' szegletbe dobta.

„Tudom mi fáj Lajosom!“ szól tovább Andor „nemde a' gyűrű-történet? légy nyugott fiam! Ida jó leány ugyan, de atyja durva, túrhetetlen, elhagyta nagyatyáinak hitét, új vallásba lépett, így a' leány is eretnek már — túl az Ipolyon még magyar a' Haza, ott is laknak istenfélő hajadonok.“

„De látnom kell, ha csak egyszer is, még őt“ felele Lajos „s mivel megszoktam atyai parancsidnak engedelmeskedni, aztán elköltözöm veled.“

Engedett az ifjú' kívánságának Andor, habár nehezen is. Azonközben Hollókő ellen új erőt huzott össze Eunoch Basa, 's rettentően fenyegette azt. Andor féltette fiát, nehogy elragadtatván a' Szűz' kegyeitől, mint harczkedvelő a' vár'védői közzé álljon.

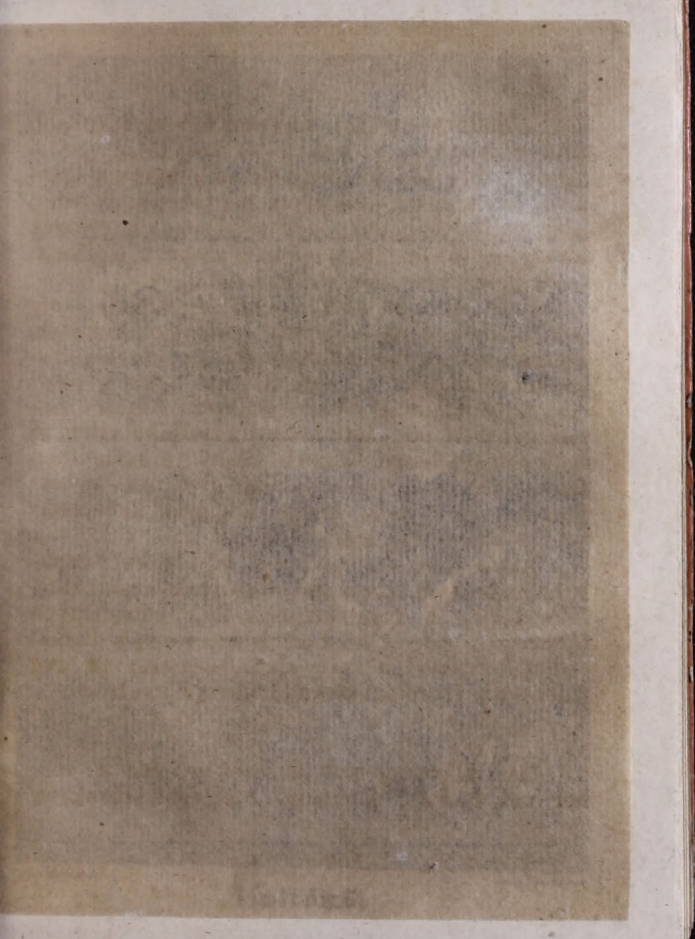
Lajos lóra kanyarodván, a' töröknél ismeretes személyét álorczával titkolva nyargalt Hollókő felé. A' Hársbérczen, 's Fekete-hegyen táborozó törökség közt általsurranván, a' Babiki erdőn keresztül a' vár alatt termett; az öreg Andor úr azonban elvándorlásra készült.

*

*

*

Őszi alkonyat volt a' napkor. Ida a' vár-hegyről lenyúló kertben, mellynek diszét a'

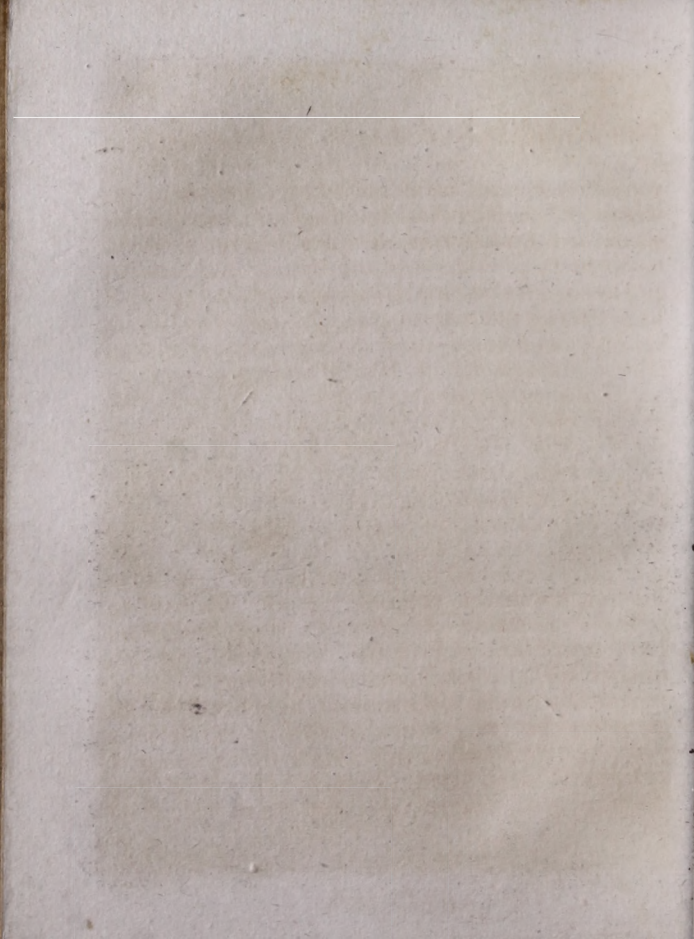

v. Schmidt del.

Hollókó.

L. Poratitzky sc.

hadi nyugtalanság 's hidegült idő nagyon megcsökkenté, fel 's alá sétált, talán búcsúzni akarván utólag mind azon helyektől, hol egykor, habár ritkán is, Lajos' felejtetlen társaságában gyönyörű órákat töltött. Nehéz súlyt érze sohajtó melye. Ohajtásai túl vitték gondolatjait a' Cserháti tetőkön a' Ménesi völgybe. Lajosa' hogylétéről szorongató bizonytalanságban lévén, sirt keservében. — Szívdobogva közelgett az ifjú a' megrongált kert' falaihoz, megmászta szédítő magasságokat, 's merész ugrással belsejében termett. Félve közelíte az isméretes virág-ágyak felé, hol Idának kedves mulatóhelyét tudá. Ott ült Ida elfogódva titkos érzektől, midőn a' kertész' kis fiacskája — Ida' neveltje és ruházottja — ijedten hozzá szalad 's azon tájra mutatván, honnan az idegen jött, ismét elfutott. A' szokatlan (palástolt) öltözetű férjfit Ida megpillantván megrezzent, de bátor lelke 's tiszta lélekismérete félelmet nem ismervén, bevárta az érkezőt, kit Lajos' követének hitt; de milly nagy 's meg-meglepőbb lett öröme, midőn a' közelítőben több több isméretes vonást kémlelgethetett ki, míg végre a' csendes lételt intó jövevény karjai közzé dült. Nyugottan hallgatá a' leány a' szép jelen' örömében úszva Lajost

elbeszéli: hogy atyja költözésre magát elhagyta már. —

„'S te követed őtet?“ kérdé a' nyájasan csókolgató Ida „—nemde követed őt?“ ismétlé kérdését, mivel ezt nem várta Lajos, 's hallgatott.

„Magán hagyjam e tehát vidéki földön gyám nélkül kovályogni atyámat, édes Idám! ki tudná a' szegény öreget nyomorúságában jobban ápolgatni fiánál?“

Lajosnak vállára hajtott fővel ismérte meg a' Szűz a' fiúi kötelesség' becsét, önmaga is érezvén erős lelkében, hogy atyját legnagyobb veszélybe is kész volna követni „helyes atyádhoz vonzó szereteted“ mond Ida „melly szívből ilyen nemes indulat tenyészik, ott bátorságban van a' szerelem' hűsége is, nemde?“

„Bátorságban angyalom! mint az alkotó hatalma itt e' földön 's a' mennyég' dicsőségében! akárhová ragadjon is engem a' felettünk uralkodó végzet, hűségem egyedül ez élet' multával szűnik meg. Nem is az elválás nyugtalanít engem kedves! hanem a' benneket fenyegető veszély. A' török hatalom közepett minden segedelem nélkül áll Hollókő, mi tevő léssz? mi durva bánásmód vár reád

„Idám édes! ha Eunoch' vad csordája meghágja
„falaitokat.“

„A' magyar Szűz tisztasága szeplőtelenisége
„mellett meg is tud halni!“ Erre megkondult
a' vár' öreg harangja, a' kastély' kapuji' bezá-
ratásoknak jele. Most rettent meg legjobban Ida,
mert válni kelle, válni 's talán örökre! „Bízzál
„Istenben! szeress örökké!“ Így vigasztalta
egymást a' búcsuzó szerencsétlen pár. Még egy
szíves ölelés, még egy hosszú csók — 's elváltak.

Lajos már viradatkor ismét atyjánál volt.
— Hollóköt újra körülvette Eunoch, 's nagy
erővel vívta. — Búcsút vett az öreg Andor úr
pusztult birtokától 's az új határok felé vándor-
lott. Önmagával elégtelenkedve követé őt La-
jos. Felvult zúdulva a' természet; esett, fútt,
áradoztak a' vizek.

Egy reggel Ipoly' völgyébe értek. A' nap'
feljötté kiderült: az éjjel támadott szél elűzte
a' terhes felhőket, a' hegyek' csúcsai tisztában
látszottak, messzűnven mormolt a' Hollókő el-
len czélzott török ágyúknak völgyekről völgyek-
re százszoros viszhanggal közlött bongása. Lajost
minden ágyúszó feltartóztatá útjában. Röpült
volna egyedül is Idája' segedelmére, de atyja
haragjától tartott, 's fájdalommal fojtván el gyu-
ladozó tüztét, kedvesét Isten' oltalmába ajánlta.

E' közben elértek az Ipoly partra. Túl állott egy királyi katona-csoport a' határnak menten tartása végett. Az őket készen váró hajóba beakartak lépni már, midőn az ágyúdörgés egy rettenetes nagy csattanássá változott által, zengett az egész táj bele, kénköves füst borította el a' látkört — 's halotti csend követte a' félelmes zúgást.

„Válnunk kell jó atyám! nem követhetlek „tovább“ elbúsult keseredéssel mond Lajos, „ott védelmezi magát az iszonyatos erő ellen „szomszédunk Csáky, 's Ida egyedül áll az os- „tromlott falak között. Én erőben vagyok, en- „gedd hogy követhessenek zsoldosink. Megro- „hanom a' támadást nem is sejdítő törököt, 's „megszabadítom a' veszedelemben lévőket. En- „gedd atyám! teljesítenem a' felebaráti szeretet' „legszebb kötelességét.

„Nem! engedelmemet ugyan soha nem „nyered meg e' végre, az elpártolt eretnek „vesszen az önmaga ásta sírgödörbe.“

„De gondold el atyám! Ida török lánczon, „a' lélek-vásáron, 's valamelly buja török' zsák- „mányaképen! mit vétett a' leány ellened?“

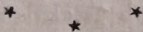
„Találsz helyette mást.“

„Mennem kell atyám!“

„Menj de átkom követ.“

„Nem átkod jó atyám! áldásod szükséges
 „e' szép bajnok- 's embertiszt' végbevételére.“
 — Elfordult tőle az öreg. Lajos térdeléséből
 felkelt, lova' nyakára borult, és sírt. „Atyám!
 „nem hallod, elcsendesült a' völgy“ szóla to-
 vább önmagával tusakodva „a' török ura már
 „bizonnyal a' várnak; nem látod a' vérpatakot
 „lefolyni az utolsó emberig védelmeztetett magas
 „falak közzül, mentő angyalként jelenhetek ott
 „én meg!“ — „Kábaság kívánatod.“

„Ha te tehát nem, az Isten odafent meg-
 „áldja tettemet — Vitézek! utánam ki akar —
 „honfit, honleányt mentünk.“ Felkanyarodott
 lovára 's többen a' zsoldosok közzül követték
 példáját. Már sarkantyúba vették lovaikat, már
 villogott izmos markokban az öldöklő kard,
 midőn Szécsény felől lódobogást hallanak. Meg-
 állapszik Lajos maroknyi csoportjával, 's a'
 hegy' oldala megül több magyarokat feléjük
 lovagolni szemlél. Csáky Imre volt kíséretével.

Eunoch Basa hasztalan löveté Hollóköt, a'
 golyók szétzúzva pattogtak vissza kemény szikla-
 falától 's a' vár' belseje menten maradott. Hasz-
 talanul hágták meg a' vakmerő törökök bástyáit,

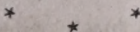
a' védők' tüze 's kardja vissza és lesujtogatá őket az iszonyú mélységbe. Minden reggel új ostromot állott ki a' vár, minden este új lövöldözés rémíté az éj' nyugalma. Csáky bizván falainak rendíthetetlenségökben, 's fegyveresinek tántorulhatlan hűségökben, habár segedelmet sehonnan se remélhetett is, mindazáltal várában úr maradni tökélett végső védje 's bástyája' tönkre juttáig.

A' Basa ezen reggel szaporított erővel kezdé a' vivást. A' tűz elevenebb volt, azt azonban a' védők bátran viszonozták. De mit a' többszöri hosszas külső ostromtűz nem okozhatott, megtevé azt egy szolga' vigyázatlansága egy szempillantásban. Ugyan is a' puskaapor-toronyban gondatlanságból támadott tűz szörnyű nagy durranással levegőbe röpítette az eleséggel gazdagon megrakott épületet 's erőszakos robbantával szerteszórá a' legnagyobb köveket. Harapozni kezdett a' láng magában a' kastély belsejében is, ingadozott a' hatalmas fellegvár, összeomlottak több falak 's így tág utat nyitának az ostromlóknak.

Nem várta ezt Csáky. A' láng 's meghasadott dűledező falak közt bátorságban nem lévén, felbátorítá rémült népét 's leányát és magát felfegyverezvén, azt néhány meghitt vitéz

fegyveresire bizta, maga pedig örjeinek színével körbe vevén Idát, taraczkából utolsó tüzet adat, 's üszkőn 's lángon keresztül a' döbbenő bámulásban szájongó ellenség' nyakára rohan. Számosan állottak ugyan ellen a' bátor magyaroknak, hanem ezek általtörvén a' tőlök lekasabolt rendeken, kevés veszteséggel megszabadultak szerencsésen. Idának csüggedhetetlen volt lelki nagysága, merészen maradt a' verekedők közt is, 's a' szabadító egek' urát áldva borult a' veszélyen túl busongó atyja' nyakára, 's mellette lovagoltában azt minden módon vigasztalni ügyekezett.

Lajos megismervén az előllovagló Csákyt 's leányát, elejbök ugrat, 's „Lajos!“ „Ida!“ örömkialtások között a' pár szerető egymás' ölelésére röpül. A' szomorú Csáky csak félvállról és zordon' pillákkal néze a' fiatalokra, mindazáltal azon hiedelemmel: hogy valami érthetetlen fentebb erő hozta őket így össze. Felmelegül az ő szíve is végre, midőn a' közös nyomorúságban 's a' véghatár-parton, régi bajnoktársára és barátjára talált. Saaghy' szemei is könnybe borultak, 's kezet nyújtott a' feléje közelgető Csákynak. Kevélységöket megtörte a' visszás történet. El volt felejtve a' hosszas gyűlölség 's felbomlott barátságokat ujjalag egy forró ölelés erősítette meg.

El kelle válniok szülött földjöktől, melly most már a' pogány' birtoka lett. „Magyarok „laknak Ipolyon túl is! menjünk! úgy is ezen „a' részen rabság uralkodik már, 's ez elnyom- „ja, eltörpíti a' szabad hazafi lelket. A' túl par- „ton épen maradt még 's díszlik is a' nemzet' „magva. Bár elesett is Buda, fenáll még Po- „zsony. Benne is, körölte is magyarok élnek.“ Így szólt Saaghy Andor, 's levevén kalpagát, letérdelt, 's a' többi utána. Ünnepi csend lett, 's könnyezve csókolták meg — sok pedig talán utószor — honjok' anyaföldét.

„Szegény Hazám, légy boldog valahára! „Majd ha igád' sulyos terhe nyakadat keserve- „sen nyomandja “ — így imádkozék Csáky — „majd ha a' meztelen szegénység a' közös nyo- „morúságban öszvekapcsolja meghasonlott fiaid' „szíveiket, ha újra fellobban szabadsági 's nemze- „ti tüzed, hősi szellemed 's a' nagy tettek' szom- „ja minden magzatod' keblében, akkor léssz bol- „dog 's híres mint nagy királyaink alatt voltál. „Mi édes Andorom! nem érzük többé azon sze- „remségs korszakot, 's talán ti sem édes gyermeke- „ink! vegyed azonban Lajos leányomat. Meg- „érdemlitek egymást! 's nemzetek boldogtalan

„Honunk' szabadítására erős harcz-unokákat.
 „A' mi lelkünk fog bennök a' súlyos viadalmi
 „napokban munkálkodni, midőn testeink föld-
 „dé porhanyulnak 's midőn magyar lélekre leg-
 „nagyobb szüksége leend a' szabadulandó Ha-
 „zának. “

Lajos és Ida letérdeltek a' két atya előtt,
 a' zsoldosok pedig égre függesztett kezekkel kö-
 nyörögtek áldást az eljegyzettekre.

A' készen álló hajóba szálltak mindnyájan.
 Az általevedzésnél szótalánul az elhagyott part
 felé volt fordulva kiki, 's csak a' hajónak a'
 másik parthoz érkezével eszméltek fel anda-
 lodásokból.

Még egyszer Istenhozzádat intettek az el-
 hagyott földnek, 's úgy indultak a' felső haza'
 belsejébe. A' bujdosó szerencsétleneket nyílt
 öllel fogadák vendégszerető magyar feleik 's ház-
 helyeket osztogattak számokra.

Lajos férje lett Idának, de hitvese' szerel-
 mes kérelmei se tartóztathaták fel őt a' harcz-
 tól. A' nyugalom puhaság 's restség volt előtte.
 Hazáját olly forrón szerette mint az előtt; azért
 valahányszor fegyverre szólítá ez fiait új ve-
 szedelmében, nem maradt soha el, 's utálván a'
 henyén veszteglő korcsokat, első volt ő a' vér-
 mezőn 's utolsó hagyta el azt mindenkor. Így

élt ő, habár szerencsétlen hazájára nézve nem is tökéletesen boldogul, mert mellyik igaz hazafi lehet akkor igazán boldog, midőn a' közanya, a' közboldogság' kútfeje, a' Haza'szenved? de még is megelégedve magával, 's az elvesztett szabadság' visszaszerzéseért küzdendő lelkes magzatokat nevelt kedves Idája' segedelmével.

KISS KÁROLY.

A' VILÁG' PANASZA.

„Oh bajos állapot ez! térj ismét vissza mihozzánk
 Angyali szárnyaidon hajdani boldog idő!“
 Így zokogunk, mert nincs soha e' mostanban eléglet,
 Bájl az a' mi lefolyt; ingerel a' mi ma nincs.
 Így kiki csak holt őseinek sorsára sohajtoz,
 Minden század az elmúltakat isteneli.
 És mikor olly tüzesen vágynánk fel öledbe szerencse!
 Képzetek' ál nyomáin tőle örökre futunk;
 És mikor egy fényesb sorsnak karjára merengünk,
 Gyászkoszorúkkal iramsz ránk 's öröminkre halál!

SZENVEY.

HOMONNA' VÖLGYE.

H o r v a.

Mint mennek öldöklő hadak
Nyugott fenyérek' halmain,
Úgy mentek által lelken
Az éj' setétes álmai.

Oh Csilla! nem volnál te itt,
Szűz, égszemű leánya Kendinek!
Hazudtak-e álmaim nekem,
Vagy már valólag nem vagy itt?
Hallgass el akkor csalogány!
Ne zengj siralmas éneket,
Tud Horva is siralmas éneket;
Mert Kendi' gyöngye nincsen itt:
Szigetbe kelt a' tengerek' fiához.
Ki lép a' völgyből itt elém?
Nem Csilla, a' ki bujdosik? —
Ő az! de bú van arczain,
'S kisírt szemében fájdalom.

Oh égszemű leánya Kendinek!
 Miért vagyon bú arczodon,
 'S kisírt szemedben fájdalom?

C s i l l a.

Ne kérdd az árvát oh vitéz!
 Nem Kendi' lánya Csilla már.
 Kendit bilincsen érzeti
 Sziklás üregben Zádorág.

H o r v a.

Haljon meg értte Zádorág!

C s i l l a.

Hatalmas ő; nem retteg senkitől.

H o r v a.

Ha Horva ott lesz, nem hatalmas ő:
 Ledől, mint a' hegy' tölgyei.
 Sebet furok be két szemén,
 'S lelkét halálba burkolom.
 Setét lesz a' dél' fénye is neki,
 'S rabolni nem nyújt több kezét.

C s i l l a

Ah akkor is még gyász borí'.
 Gyámolt, a' kedves jó anyát
 Elvitte messze Szármaszeg' lakója,
 Ádáz Korondár vitte el.

H o r v a.

Korondár! a' kit álmain mutattak?

Korondár is haljon meg! hajnalát

Ne lássa többé tengerén.

Úgy veszszen el, mint a' tűzes hajó,

Veszszen, mint a' ki benne ég.

C s i l l a.

Bátyámat, melly dicső volt, ösmeréd,

'S oh mint szerettem őtet én,

Azt is Korondár vitte el.

H o r v a.

Nehéz 's nagy a' te bánatod,

Dicső leánya Kendinek!

Árván maradtál, mint a' téli fa,

Mint a' tetőkön nőtt virág.

De veszszen a' gyalázat' gyermeke.

'S ti hírben élők! keljetek,

Haragban és erőben keljetek.

Csattogva menjünk, mint a' vad sasok,

Villogva, mint a' felhők' tűzfia:

Fölverjük a' sziklák' urát

Hazája' zordon tájain.

Föl a' hullámok' bérczi közt

Ádáz Korondár' lakhelyét.

C s i l l a.

Oh érted volna az nap' alkonyát.
 Bús hollószárnyon jött az el,
 'S mint egy halálos fergeteg,
 Zúgott ködében a' veszély.
 Aluttak a' vitézek Kendivel
 Hosszú vadászat' terhitől,
 'S én játszva késtem a' tetőn,
 Midőn az alkony rám borúlt.
 Eljött azonban Zádorág,
 Kötözve vitte Kendit: öccse is
 Ádáz Korondár jött vele,
 'S kötözve vitte Tengemért,
 'S a' bús anyának gyenge karjait.
 Láttam vitorlás műszerét,
 Mint a' halálmadár, repült
 Setéten a' setét habok fölött,
 'S recsegték a' nagy árboczok.
 Nem mertem a' haboknak mondani:
 Nyeljétek őt el oh habok!
 Mert rajtok ingott Gyámol is.
 Nem mertem a' szirtnek kiáltani:
 Törd össze oh szirt! műszerét,
 Okádj rá gyilkoló tüzet;

Mert ott volt rajta Tengemér.
 Üresnek leltem a' lakot,
 Oh hős! és hozzád bujdosám,
 Hogy lássad Csilla' könnyeit,
 'S az elhagyottat el ne hagyd.

H o r v a.

Vigasztalódjál gyenge szív:
 Még visszatér öröm-korod.
 Szemedben lelked' szép egét
 Ne háborítsa földi vész.
 Ím Horva fölkél pártodon,
 'S egész világgal szembe szállni kész.

C S U P O R a' haddal.

Hallottuk, Horva! pajzsodat,
 'S kardot ragadtunk és nyilat.
 Hallottuk a' lány' bús szavát,
 'S szívünkben fölkelt a' harag.
 Oh mondd, vezérek' nemzete!
 Te mint a' felhők' tűzfia,
 Mink, mint a' csattogó sasok,
 Menjünk-e Zádorág felé,
 Menjünk-e Szármaszeg felé
 Ádáz Korondárt rontani?

H o r v a.

Hallottad égszemű leány!
 Merész Csupornak szózatát?
 Dörgő, halálos szózat az,
 Mint a' nehézkes fellegé, —
 Szeretlek, mint szemfényemet,
 Mint a' verőfény a' tetőt,
 De, ah mosolygó ajkodat
 Szép Csilla! rejtsd el addig is,
 Míg harczaimból megjövök.
 Hidd el Homonna' lányait,
 'S a' parton várj meg engemet.
 Zászlót lobogtat majd kezem,
 Fehéret mint a' téli domb,
 Mint a' te kebled' halmai.
 Most lóra bajnok! Zádorág.
 Felé villogjon kardotok.
 Zádor' sziklái döngjenek,
 Hogy hallja 's dőljön a' gonosz. (elrohannak)

C s i l l a.

Vihar megy Zádorvár felé:
 Éjfél 's halál leng szárnyain.
 A' hős elhagyja a' vihart,
 'S előtte nyargal messzire.

Hová rohantál bajnokom ?
 Ah eltűnt, mint a' szél' fia,
 Mint a' magasba költ madár.
 Eredjetek Homonna' lányai !
 Fölverni a' hegyek' vadát.
 Nyugtát ne lelje az sehol,
 Mint Csilla nyugtát nem leli.
 Majd megjön egy hős Kendivel,
 'S őz borjat lát a' tűz fölött.
 Én a' kezíjat nem vonom,
 Megülök ott a' hegy' fokán
 Sirással nézván dél felé ;
 Ah a' szép zászló dél felől
 Nem fog lobogni még soká. (el)

Z Á D O R V Á R.

H á b a d o r.

Meghozta Kendit Zádorág,
 'S bilincsen őrzi gondosan,
 Míg a' szépségnek bájival
 Atyját megváltja a' leány.
 Ha jó vagy lányka ! oh siess
 Atyád' bilincsét oldani.

Én régi jámbor énekes
 Hangzó Meótis' partiról
 Eljöttem Zádorág felé
 Boldog menyekzót dallani.
 Zádor nevelt föl engemet,
 Fiát hír nélkül hagyjam-e?

Oh üdvözöllek Zádorág!
 Üdvözlek téged gyenge szűz
 Csendes Homonna' völgyiből!
 Úgy jöj, mint a' szép esti dal
 Könnyű fuvalmak' árjain,
 Mint a' virágok' hajnala
 Melly harmatozva száll alá,
 'S bimbót nyit a' kis ágakon.

Ki nem hallotta Hábadort
 Bor közt hevülten dallani?
 Harczot, szerelmet dallok én
 Hangzó Meótis' partjain.
 Dalt mondtam a' hab' lánynak,
 Dalt a' vadásznak halmain;
 Azok kibuktak nyájasan,
 Ez elszalasztá a' vadat,
 És andalodva hallgatott.
 Fölötte megfeledkezett

Az ifju sólyom szárnyiról,
 'S leszálla dalszót hallani.
 De zengett a' vad szirtfok is,
 Zengettek a' hegy' bércei,
 'S meghajlott rajtok a' cserág.

Ki nem hallotta Hábadort
 Bor közt hevülten dallani?
 Harczot, szerelmet dallok én
 Hangzó Meótis' partjain.

HORVA, CSUPOR a' haddal.

C s u p o r.

Haragnak napja jó reád,
 Kelj tornyozott sziklák' ura!
 Kelj, vagy rád döntjük a' falat,
 Rád dönti Horva a' halált.

H á b a d o r.

Mint partüregnek szélein
 Az életoltó fegyverek' kovácsa,
 Ki zörget Zádor' ajtaján?

C s u p o r.

Sziklák' lakója! ébredezz,
 Eljöttünk vinni Kendiért.

Itt vár rád Horva' vas keze,
'S kapudnak zárát tördeli.

H á b a d o r.

Veszélyek' rabja! menj tova,
Ne verd föl a' sziklák' urát.
Itt nem virágok termenek.

Kardvas virágzik és nyilak,
'S keserű gyümölcsök, a' halát.
Oh Horva! ha kedves életed,
Ne verd föl a' sziklák' urát,
Menj boldogítóbb ég alá
Csendes Homonna' völgyibe.

H o r v a.

Hah eltemetlek gyáva szív!
Le onnan a' sziklák' tetőiről!
Ragadjátok le bajnokim,
'S torkába dárdát tömjete.

H á b a d o r.

Oh vég veszélyem' nappalá!
Kelj, kelj föl alvó Zádorág!
Vad képü ádáz férjfiak
Jöttek temetni Hábadort.

Z á d o r á g.

Ki jő Homonna' völgyiből

Nyugalmam' álmát bontani ?
 Menj vissza bajnok jövevény !
 Míg Zádorágnak fegyvere
 Halál' fiává nem teszen.

H o r v a.

Ijeszd így a' nyögő galamb' fiát,
 Vagy a' futamló őzekét.
 Horvának dárdával felelj,
 Csak dárda' hangját érti ő.
 Kendit boszulni jöttem én,
 Vagy veszs, vagy Kendit add elő.

Z á d o r á g.

Kendit mi haszna kérdezed ?
 Mély szirtüregben fekszik ő.
 Nem látogatja napvilág,
 Fülét nem éri semmi hang.
 De a' setétség ott lakik vele,
 És a' setétség' fajzati.
 Denevérek, és bagolyfiúk
 Borzasztó rémi szárnyakon
 Lengnek körüle gyászosan,
 'S a' kormos éjfélt őrizik.
 Nem tudja ő, hogy a' hajnal hasad,
 Hogy fénye játszik a' tetőn.

Gyors sólyma gyakran erre csap ,
 'S éjében ő nem tudja azt.
 De majd ha hallja kínjait
 Az égszemű leány ,
 Eljő Homonna' völgyiből,
 'S kiváltja éltét bájain.
 Akkor vigadjunk Hor'va majd,
 Majd akkor! addig nem lehet,
 Szellő sem éri addig őt ,
 'S te Horva immár kelj tova.

H o r v a.

Tovább Horvának semmi sincs:
 Itt éri végéf a' világ. —
 De már elég szó harsogott.
 Te , a' ki e' sziklát lakod ,
 Gyalázat' dőlős gyermeke !
 Tud Csilla nem jó Kendiért:
 Én jöttem értte 's a' halál.

Z á d o r á g.

Hát ketten ? hah azt kedvelem,
 Hogy a' halál is eljöve.
 Én majd ált adlak itt neki,
 Hogy őseidhez rántson el,
 'S egyen meg a' rút föld alatt.

H o r v a.

Mikor látok hát készülé t,
Te bő beszédek' bajnoka?

Z á d o r á g.

Nem kell a' hősnek készület,
Ha kard világol oldalán.
Ne várd, míg pajzsom érkezik,
Míg a' halálos dárda kél;
Itt, itt van a' kard, nyugtalan.
Nyeld el, ha kéred harczomat.

H á b a d o r.

Oh harczok' napja eljövél!
Üdvözlöm jöttödet,
Mint vad madár az égi háborút,
Mint zúgó tenger a' vihart.

Láttátok a' ködök fölött
Az erdők' fáját ingani?
Úgy ing közelgő Zádorág'
Fején ijesztő tolluja.

C s u p o r.

Nem látod a' tollat lehullani?
Horvának karja törte le.
Fenn jár csapása, 's hírtelen
Mint gyilkoló ölyv, száll alá.

H á b a d o r.

Nem retteg attól Zádorág,
 Előbbre törtet gyóztösen.
 Peng Horva' súlyos fegyvere,
 És messze hullnak rongyai.
 Szedjétek össze rongyait
 Gyászos Homonna' gyermeki.

C s u p o r.

Nem látod fondor énekes!
 Sápadni a' sziklák' urát?
 Így sárgul őszkor a' levél,
 'S ha szellő éri, földre hull. —
 De melly csapás ez! hangosan
 Kipendül Horva' fegyvere.
 Hová lett kardod oh vezér?
 Fuss el, ne várd meg a' halált.

H á b a d o r.

Szép a' csatában Zádorág,
 'S erős, mint a' nagy vártető
 Sziklás vadonnak ormain.
 De Horva felleg, mellyet a'
 Szelek' játéka messze hajt,
 Melly gőzzé olvad a' napon.

C s u p o r.

Nem! a' hős még nem csügged el.
 Mint a' nyomott ág, újlag
 'S hatalmasabban kél elő.
 Buzgányt ragad most kard helyett.
 Tört kardja messze penge le;
 De a' nagy vasgomb nem törik,
 Emészti ellensége' tagjait,
 Mint nagy fejű vad a' juhót,
 Mint hulló szirt a' sík jeget.

H á b a d o r.

Hová hanyatlol Zádorág?
 Ah hát én gyászra jöttem el!

C s u p o r.

Im Horva sujt, és tántorog
 A' sziklavári durva hős.

H á b a d o r.

Jaj! agg fejednek Hábador.

C s u p o r.

És ismét sujt, és Zádorág,
 Mint pusztá csarnok a' hegyen,
 Mint tornyos szikla összedől.
 Dicsőség égjen éleden
 Oh Horva' győztös fegyvere!

H o r v a.

Ledőlt a' dölfös Zádorág.
 Nyissátok Kendi' zárait.
 Az, a' ki őtet üldöze,
 Temetetlen itt hadd veszszen el,
 'S ne lelje sírját gyermeke. —
 Ti kik várában voltatok
 Fegyverre temett férjfiak!
 Velem ledulni jötök el
 Ádáz Korondár' lakhelyét.

K e n d i vezettetik.

Ki hoz ki éjjelemből engemet?
 Kinek karjára dől kezem?
 Oh éjfél fekszik e' szemem,
 Éjfélnek árnya lelkemen.
 Ti jötök hozzám gyilkosok?
 Oh Gyámol, Csilla, Tengemér
 Vesztemhez el ne jőjeteek.
 Bús árnyam éjjel megkeres
 A' puszta dombok' ormain.

H o r v a.

Haj gyásznak napja! hős öreg
 Így kell-e látnom képedet?
 Setét az, mint viharban a' tetők,

Mint a' tengerzaj' éjjele.
 Por űli tisztos fűrtödet,
 És a' pók végig szötte arczidon
 Féreg-vadászó szárait.
 Hajolj karomra apja kedvesemnek!
 Én Horva jöttem értted el.
 Szabaddá lettél általam,
 'S halál' fiává Zádorág.

K e n d i.

Halál' fiává Zádorág?
 Oh én nem látom vérzeni.
 De bár sebéből tenger folyjon el,
 Én többé meg nem látom azt.
 Hol vannak Csilla, Tengemér?
 Hol késik Gyámol sorsosom
 Elhúlt ölembe omlani?

H o r v a.

Nyugtasd meg égő lelkedet.
 Én Szármaszegbe elmegyek
 Megvíni Gyámolt, Tengemért,
 'S Csillát Homonna' völgyiben
 Épen találják karjaid.

K e n d i.

'S csak őt találják karjaim?

Haj! késő vendég a' halál.
 Nem jött el érttem, míg erős
 Dárdával vártam a' csatán.
 Kikerülte izmos ifjuságomat,
 'S remegve tért el más felé.
 Akkor gunyolva hittam őt;
 Most éji tolvajként jön el,
 'S kilopja fájó lelkeimet.
 De menj el Horva! menj dicsőn
 A' hír' 's szerencse' szárnyain.
 Kedvezzen ég, föld 's a' habok,
 Szelek ne bántsák útadat.
 Erőd legyen, mint a' duló sasé,
 Mint a' megindult tengeré.
 Engem Homonna' völgyibe
 Vezessetek le bajnokim.
 Én ott találok nyughelyet.
 Oh Csilla, kedves magzatom!
 Ott fogsz te űlni síromon.
 Majd kérdik a' bércz' ifjai:
 Kit gyászol a' szép bús leány?
 Kiért omolnak könnyei?
 „Nem egy szép ifju bajnokért,
 Nem a' lehullott kedvesért,

De a' megaggott Kendiért,
Érette folynak könnyeim. “

H o r v a.

Oh a' szép könnyek sírodon
Nem fognak folyni még soká!
Menj jobb reménnyel, és pihenj
Szép Csilla' karján addig is,
Míg harczaimból megjövök.
Mondd meg, ha kérdez a' leány:
Hogy Horva elment messzire
Széllel, habokkal küzdeni.
De Horva' életének a'
Szél és hab nem fog ártani,
Csak Csilla hozzá hű legyen:
Kerülje a' hegyek' vadát
A' puszta bérczek' ifjait. —
Ki retteg a' csaták' zugásitól?
Ki a' halálnak mérgitől?
Nem! Horva attól nem remeg,
Csak tőled Csilla, haj! nagyon
Tőled 's bajodtól retteg ő. —
De talpra bajnok! zengjen a'
Kürtnek, paizsnak ércz szava.

Tengerre keljen a' ki hős,
Tengerre híja Horva őt.

H á b a d o r.

Ah mind ezek közt csak magad
Vesznél-e könnyezetlen Zádorág?
'S én, a' ki nászra jöttem el,
Holtodnál némán álljak-e?
Oh jajdúlj kobzom! zúgjak
Ti pusztá várnak bércei!
Itt fekszik halva Zádorág,
'S a' hírnek napja sírba száll.
Zendüljete meg völgyek és hegyek!
Te is szélvész! ordítsd el messzire:
Hogy Zádorágnak sírja nyílt,
'S a' hírnek napját elnyeli.

H o r v a.

Ki az, ki a' szégyen' fiának is
Dicsérő sírdalt énekel?
'S a' szélvészt, völgyet és hegyet
Gonosz nevével zengeti?
Ki az? Csupor menj verd el őt,
Törd össze bűnös hangszerét,
És a' tengerbe szórd tova.
Most el vitézek! fenn lobog

Szárnyas vitorlánk árboczán.
 El a' szigetbe! a' ki hős,
 Kövesse Horvát fegyvere. (el)

H á b a d o r.

Kergessen a' halálnak ostora
 Kevélység' rabja tégedet,
 Dühös szélvészek űzenek,
 'S ne hagyják érni révedet.
 Ugassanak meg a' szírt' öblei,
 'S midőn előlök futva fut hajód,
 A' csillagok ne hintsenek sugárt.
 De égj meg, égjen alattad a' hab is,
 Hogy el ne oltsa lángodat. —
 Gyalázat! a' vén Hábador
 Ki fogja megbecsülni még?
 Átok, halál, átok, halál reád
 Te átkozottak' gyermeke!
 Hol zengjen még ezentul énekem,
 Ha itt nem, itt e' gyászhelyen? —
 De meg van. Itt egy elveszett
 Kézij hever, 's hurján szárnyas nyila,
 Elhagyva, mint a' sánta vad,
 Megvetve, mint te Hábador.
 Hah! ez legyen most lantom, ez

Kísérje bánatomnak hangjait.⁷
 Nem harczot és szerelmet dallok én.
 Nem! a' halálnak mondok éneket,
 Szörnyűt, hogy hangja sírokat repeszsen,
 'S az élet' kedvét porba ássa el.

Homonna! te meg fogsz engem hallani.
 Még csendesek fenyéred, völgyeid;
 De megpendítem bennök húromat,
 'S kieresztem a' haragnak mennykövét,
 Hogy elmenjen 's megüsse tölgyedet,
 Azt a' büszkét, ki híremben megölt.
 Hah! majd esésétől fog zengeni
 A' csendnek völgye, 's széltiben
 Viharrá gyűlnek benne a' jajok,
 'S égő folyammá könnyeik.

H O M O N N A ' V Ö L G Y E .

C s i l l a .

A' puszta tenger' szélein
 Meddig fog járni Csilla még,
 Meddig fog járni hasztalan?
 Ím én itt töltöm a' napot,
 Itt töltöm a' nap' alkonyát,

'S a' hajnal ébren ott talál
 Korán benézve dombommon.
 De ah szép zászlót dél felől
 Nem lát lobogni még szemem.
 Ki, oh ki mondja meg nekem
 E' szél' hazája merre van?
 Nem hajt-e hozzám or hajót,
 Nem űz-e tőlem vártat el?
 Te tétovázó lenge szél!
 Honnan repűlsz, örülhet-e
 Vagy sírjon a' lány jöttödön?

H á b a d o r.

Csend' völgye! itt mosolygsz tehát,
 'S öledbe vetted Hábadort?
 Eztán a' sírnak völgye légy, 's neved
 Az éjnek útnak rettenet.
 Teremj halált és bánatot.
 Ím én aratni jöttem el,
 Aratni bánatot 's halált.
 'S ha e' vég munkám elkelend,
 Nyugonni száll rá agg fejem. —

(Csillát meglátván)

Ah szép virágszál! téged is
 Halálos sarló metsz-e le?

Te messze néző barna lány
 Szélvítta fürtöd' árnyiban,
 El, elborít-e téged is
 Eskütt boszúmnak fellege?
 De úgy van: Zádor' háza dőlt,
 Most Kendi' háza dőljön el,
 'S a' szélveszek, villámok, záporok
 Csattogva hordják ormodon,
 Süvöltve zúgják völgyeden
 Homonna! Hábador' nevét.

C s i l l a.

A' tél' havával elborítva,
 A' nyár' hevével mennydörögve
 Kit látok jőni ott felém?
 Haj! nem jó hírek' apja az.
 Veszélyes, mint a' hév' jege,
 Melly szép tavaszt lel a' mezőn,
 'S telet hagy szörnyű nyomdokán.
 De merre fussak? Jaj nekem!
 Tekintetétől borzadok.

H á b a d o r.

Ne fuss az ősz elől leány.
 Lássad, kezében nyíl vagyon.
 És éles a' nyíl és sebes;

Mert néki zúgó szárnya van,
 Mint a' csapongó sasfinak.
 De meg ne rettenj, nemde te,
 Te harmat arczu gyenge lány,
 Te a' vak Kendi' lánya vagy?

C s i l l a.

Oh jaj mért mondod vaknak őt

H á b a d o r.

'S nem Horva volt az, a' kiért
 Epedve csüggél a' vizen,
 'S ohajtva lested a' szelet?

C s i l l a.

Homonna' íjas lányai!
 Hová szaladjon Csilla most?
 Ah mért hagyott el titeket,
 Ez őt halálra üldözi.

H á b a d o r.

Lásd Horva szép hős 's nagy vitéz:
 Eldőlt előtte Zádorág;
 De ál hajóra mért kele?
 Most a' nagy tenger' árjai,
 Mint egy nehéz bércez, oszlopúl
 Feküsznek elszórt csontain.

C s i l l a.

Ne ölj meg engem illy korán
 Gonosz hirekkel, oh öreg!
 Nézd kék köd úsz a' tengeren,
 'S középen bárnúl: tán hajó,
 Tán Horva' hajója szegdeli.

H á b a d o r.

Az csalt szemednek réme csak.

C s i l l a.

De nézd, mi könnyűden repül!
 Hajó az, barna nagy hajó.
 Mint a' gyors sólyom, úgy siet
 Csillának jó hírt mondani.

H á b a d o r.

Nem jó hírt jó az mondani.
 Az egy setétlő fergeteg.
 Jer, a' berekben enyhelyed,
 Jer, itt ne várd meg a' vihart.

C s i l l a.

Oh nem setétlő fergeteg,
 Hajó az Szármaszeg felől,
 Melly visszahozza hősiemet.
 Nézzed vitorlás árboczit,
 Nézzed kerekded termetét,

'S zászlóját nézzed fenn elől.
Fehér az, mint a' téli domb,
'S azt mondta Horva mentekor,
Mint Csilla' keble' halmai.

H á b a d o r.

Az egy hattyúnak szárnya volt,
Melly elrepült a' vész elől,
'S csendesb hazában kér tanyát.
Jer! késned immár nem szabad.

C s i l l a

Hagyd néznem oh ősz! a' hajót,
Csak egy kissé hagyd nézni még!

H á b a d o r.

Nem, e' nyílhegyre! nem tovább.
Föl! a' tetőkön van helyed.

C s i l l a.

Ah nincs hát többé irgalom?
Heverj itt arczom' fátyola!
Tán megjön a' hős, fölveszen,
'S hűséggel hordoz fegyverén.

H á b a d o r.

Ez lesz boszúmnak kezdete.
Sziklás üregbe rejtem őt.
Gyászára térjen Horva meg,

És honn ne lelje kedvesét.
 'S ha majd futtában mint agár,
 Bújában, mint bús gerlicze,
 Úgy kezd elveszni sajnosan,
 Csak akkor lássa Hábadort
 A' sírok' szélén állani. (el)

K E N D I vezettetik.

Itt szünjete meg bajnokim,
 Itt nemde Tarczal' sírja van,
 'S e' kő porán áll czímerül?
 Gyakorta innen néztem én
 A' nyugvó tenger' tükörét,
 'S hallám bús fája' lombjait
 Az esti szélben zúgani.
 Most visszatérnek képeim,
 'S szivemben új gyász terjed el.
 Tarczal te nyugszol: ott alatt
 Szép ifjuságod' álmait
 Kötözve tartja vad halál.
 Te nyugszol, oh és a' vak ősz
 Sírkő gyanánt ül hantodon.
 Még gyöngye volt az ifju. Jött,

'S ölében sírva hordoza
 Öccsét, egy kedves gyermeket.
 Itt ásta sírját annak is.
 „Temetni jössz-e hát ide
 Oh távol ország' gyermeke?“
 Kérdém, 's az ifju így felelt:
 „Pusztúlt hazából jöttem én.
 Nézd bajnok e' kis gyermeket,
 Csak ez maradt meg mindenem közül.
 Gyümölcsöt szedtem a' hegyen,
 'S még reggel vígan ette azt.
 Patakhöz vittem, 's ott ivott
 Rózsás ajakkal édesen,
 'S mint egy gondatlan gyenge méh,
 Döngécselt a' szép partokon.
 Most itt van: elérte a' halál.
 Hagyd eltemetnem őt ide,
 Hogy ellenségim vad szelekbe
 Ne szórják árva csontait.“
 Megcsókolá, és eltemette őt,
 Egyes szavakkal biztatám.
 Sírt, 's eltörölte könnyeit,
 'S fiammá kívánt lennie.
 Az lett. Ő 's Csilla szüntelen

Együtt vadászták a' hegyet,
 Együtt vigadták a' tavaszt.
 'S szép lett a' gyermek: arczait
 Nemes tűz' lángja égeté;
 De lány szívében gond lakott,
 Szemében esdeklő panasz.
 Így jött Csillához egykoron,
 'S rebegve szólt, de nyájasan:
 „Oh Csilla! Tarczal halni megy,
 Meghaljon értted szép leány,
 Boldogtalan Tarczal meghaljon-e?“
 Nem érté őt el a' leány,
 'S enyelgve így szólt botorúl:
 „Halj meg hát Tarczal! Csilla majd
 Egy szép fenyéren eltemet.“
 És itt temette őtet el;
 Mert halva lelte a' vadász
 Vad kantól tépve a' tetőn.

Oh csendes a' sír' éje: Tarczal ott
 Porágyon alszik hidegen.
 Nem hallja Kendi' szózatát,
 Nem látja Kendi' éjjelét.

De hol maradhat Csilla? oh nagyon,
 Nagyon sokáig késik ő.

Nem láttok a' fenyéren jöni lányt,
 Nem a' ligetnek ormain ?
 'S a' tenger' mormoló szele
 Nem hajt-e hozzánk várt hajót ?

E g y b a j n o k.

Nincs a' fenyéren semmi lány,
 Nincs a' ligetnek ormain ;
 De gyors hajó szeg útát a'
 Csillámos hátú tengeren.
 Fehér zászlójok leng elől.
 Örülj, most érik révedet.

K e n d i.

Hát épen térnek ők haza ?
 Vezessetek le bajnokim
 Le rég ohajtott kedvesim közé.
 Oh még épségem' napjain
 Elég volt látnom egy sugárt,
 Most dél' világa is keves. (el)

H o r v a föllép.

Megadta díját Szármaszeg,
 'S Korondár büszke tetteit
 Csufos békével zárta be.
 Minden helyén van, 's vígadoz,

Kit a' bú' átka sujta meg ;
 Csak Horva még nem vígadoz ,
 Horvát most éri gond 's veszély .
 Hah ! vagy nem látta a' leány
 Zászlóm' lobogtát a' hajón ?
 Vak Kendi ott teremhetett ,
 És ő nem látta volna meg ?
 Harczok ! ti meg nem öltetek ,
 'S most béke' napján veszszek el ?
 De itt egy fátyol' rongyai
 Jegyeznek útat a' sikon .
 Hah ez Csillának fátyola ! —
 Ti gyász Homonna' völgyei !
 Ti erdők , bérczek , tengerek !
 Én sorra dullak titeket ,
 Hová tettétek hölgyemet ? (elrohan)

ERDŐS HELY.

H á b a d o r , C s i l l a .

H á b a d o r m a g á b a n .

Engesztelődöl agg szívem ?
 'S az ifju szépség' bájai

Eloltják szomju vágyadat ?
 Ím e' leányka melly szelíd.
 Szánásra olvad érzetem
 Ha megtekintem őtet, ah
 Mért kell az ártatlannak is
 Boszúm' utában állani ?

C s i l l a.

Ősz ember ! még hová ragadsz ?
 Meg akarsz-e ülni ? oh megállj :
 Remegnék minden tagjaim.

H á b a d o r.

Ülj itt mellettem szép leány. —
 Te szép leány 's gyenge, mint
 A' harmat' első gyöngyei.
 Szép és ártatlan vagy te még,
 'S szemed' mosolygó tengerében
 Tisztán 's derűlten úsz az ég.

C s i l l a.

Ősz ember ! úgy-e nem ülsz meg engemet ?

H á b a d o r.

Nézd, én leroskadtt agg vagyok,
 A' barna fürtök hóvá lettenek,
 'S járásom, mint a' nyárlevél,
 Remegve csúsz a' síkon ált.

Lásd , én leroskadt agg vagyok ,
 'S nincs olly leányom , mint te vagy ,
 Nincs semmim , oh én elhagyott !

C s i l l a .

Boldogtalan ! mi bántja szívedet ?

H á b a d o r ,

Te szánsz ? Nem , az még nem szabad .

Előbb még jajt kell érned , és

Homonna' völgyén vérfolyást .

De bár szánj , oh mert akkor is

Még szánni kell agg Hábadort .

Ti érzéketlen lombok , és te föld !

Mellyet tapodnak lábaim ,

Szégyen borít előttem , hogy itt

Kitör belőlem a' panasz . —

Oh én nem mindig voltam így .

Leányom serdült bájosan

Már nagy koromnak kezdetén ,

'S egy hős kebelnek dísze lett .

Szerelme' szép gyümölcseit ,

Két fürge kis fiút nevelt ,

És őket én még láthatám .

Ez ősz szakállal játszadozva

Gyakorta ültek térdimen ,

'S dadogva még az est' hűvében
 Dalt kértek tőlem és regét.
 Szegények már ők síncsenek!
 Magam bujdostam e' csapás után,
 Majd a' fejedelmek' udvarát
 Kereste szűnő bánatom,
 'S tisztelve jártam mindenütt.
 Szabad dalokban hírdetém
 A' régi kornak tetteit.
 Szerelmet érzett a' leány,
 Harczot, szerelmet a' vitéz,
 'S áldotta minden Hábadort;
 Csak egy nem! — Hah fagyos kebel!
 Forralj utószor még dühöt,
 'S te meggyalázott gyáva fej!
 Hullasd el őszült fürtidet.

C s i l l a.

Haj! mit fogok még hallani.

H á b a d o r.

Nézd, mint egy bármi részegét
 Megrugdalák az ősz dalost.
 'S e' véres oldal' csontjait
 Egy durva bajnok törte meg.
 Vadúl ragadták kobzomat,

'S vigasztalója vég koromnak
Törötten űlt a' vízben el.

'S ezt nem setétben, nem titkon tevék,
Világos nappal, számos nép előtt,
Hogy bujva menjek bár hova,
Gyalázatomról rám ösmerjenek.

C s i l l a.

Enyhítsd-meg ősz e' bánatot.
Ím' én nem hagylak téged el.
Jer őseimnek termibe,
'S élj ott közöttünk boldogúl.

H á b a d o r.

Én ismét emberek közé?
Nem! még egy dolgot végzek el,
Aztán megáshom síromat. —
És még én nem vagyok magam.
Egy kincsem van még, nézz ide,
Ez a' halálos nyílsugár.

'S ez Horva' szíven metsz utat;
Mert engem Horva ronta meg.

C s i l l a.

Haj! milylly kezekbe jöttem én.
Ne öld meg oh ősz! a' dicsőt,
Ne öld meg Csilla' kedvesét.

H á b a d o r.

Ha majd homályban bujdosik
A' sűrű berkek' fái között
Pihenni vágyván enyhelyén,
Akkor rohanja meg nyilam,
És üsse porba gögös homlokát.

C s i l l a.

Kegyetlen ember! — ah hová legyek?

H á b a d o r.

Ő volt kegyetlen, én nem az,
Én csak boldogtalan vagyok.
De mind a' szűk hazába őseim
Gyalázat nélkül mentek el:
'S csak én ne menjek úgy oda?
Vérrel mosom le szennyemet,
'S te addig zárva itt maradsz,
Hogy majd ha bántóm megbukott,
Házába térhess Kendinek,
'S melly még most számkivetve bolyg,
Nevemnek híret megvigyed.

C s i l l a.

Nem többé, hírt én nem viszek,
Ha Horva eldől általad.
Oh én boldogtalan leány!

Ereszsz el jó őszt engemet.
 Ím a' te lányod én leszek.
 Szemed' világa én leszek,
 Hogy elkerülhesd a' veszélyt,
 Csak most bocsáss el engemet.
 Ah e' galambhaj, e' kezek,
 'S ez égbe néző jámbor arcz
 Nem azt javalják: hogy te ölj.
 Egy őszt atyám van, mint te vagy,
 Egy gondos édes jó anyám,
 Bátyám, kit szüből kedvelek,
 'S egy hősem, ah egy déli nap,
 Ki nélkül elfogy életem.
 'S ezek hiába várjanak
 A' puszta tenger' szélein?
 Oh lásd, szemeidet könny teli,
 Bocsáss hozzájok engemet.

H á b a d o' r.

Hogy rám hadat hozz általok?

C s i l l a.

Nem, én csak Horvát hívom el,
 Hogy sírva vallja szégyenét,

'S megengesztelje szívedet.
 Bocsáss, én ismét megjövök.
 Vedd e' legdrágább kincsemet,
 E' sípot vedd el zálogúl,
 Hogy Csilla ismét megjövend.
 Itt függ ez mindig keblemen,
 Vedd, ez az én Tarczalomnak sípja volt.

H á b a d o r.

Ez a' te Tarczalodnak sípja? Hah!

C s i l l a.

Tarczal testvérem volt nekem.
 Ő messze földről jött ide,
 És ifjuságom' társa lett.
 Együtt vadásztuk a' hegyet,
 Együtt vigadtuk a' tavaszt,
 'S dalunkat a' vadaknak halmain
 Örömmel hallá a' vadász.
 De ő korán bús éjbe szállt.
 En sírt kerestem szép mezőn neki,
 'S most ott a' zúgó tölgy alatt,
 Ott a' halomnál nyugszik ő.
 Hogy jött, csak e' kis sípja volt,
 És ezt is itt hagyá nekem.

Ezt nyujtom én is zálogúl,
Hogy értte ismét megjövök.

H á b a d o r (elmerülve.)

Te sírt kerestél szép mezőn neki.

C s i l l a.

Melly változás ez? oh öröm!

Horvának nem kell veszni már.

H á b a d o r.

'S ez a' te Tarczalodnak sípja volt?

Tarczal leányom' gyermeke,

E' sípot én adám neki:

Oh ez az én Tarczalomnak sípja volt.

C s i l l a.

Mindenhatóság' istene!

Te hát az elhunyttnak őse vagy?

Atyám! te nem fogsz bántani.

Im én atyámnak mondalak,

Mert ő testvérem volt nekem.

Tarczal ha élne, szánna engemet,

És Tarczal' őse nem fog bántani;

Mert ő testvérem volt nekem.

H á b a d o r.

Menj vissza innen szép leány.

C s i l l a.

Kegyes jó lélek! áldva légy ezért.

H á b a d o r.

Menj, nyugszik a' nap, menj, siess.

Setét az 'erdők' alkonya.

Vészélyek ülnek útain,

'S árnyában a' rém táboroz.

Menj, itt ne érjen a' homály.

C s i l l a.

'S atyám te nem jössz el velem?

H á b a d o r.

Menj, vidd Horvának e' nyilát,

Én elvégeztem, a' mi hátra volt.

Ne, vidd el Horva' életét,

'S hogy én küldöttem, mondd neki.

C s i l l a.

Oh hát te nem jössz el velem?

Jöj, itt megölnek a' vadak.

H á b a d o r.

Nem! nem! csak gőgös emberek,

Vadak nem bántják Hábadort.

C s i l l a.

Ah hát az éhség ül meg, jér velem.

H á b a d o r.

Ehségtől nincs mit tartanom.
 De ím, hat őz áll csopron ott
 A' sűrű berkek' szélein.
 Menj hát, nyilazd el egyikét,
 Az majd kitartja Hábadort.

C s i l l a.

Szálljon meg a' szelíd öröm'
 Áldása, nagy szív tégedet.
 'S nyugalmat adjon és gyönyört
 Az ősz kor' vége még neked.
 Im hogy megejtsem a' vadat,
 Most távozzom; de megjövök
 Az első napnak keltekor. (el)

H á b a d o r.

Menj szép szerelmed' hajnalába
 Ártatlan lányka! menj tova.
 Én édes ifjuságodat
 Minek dulnám én agg fej el?
 Ott hol pihennek a' mezőn
 Véremnek végső csepjei,
 Ott a' nyugalmas tölgy alatt
 Találok én majd enyhelyet.

C s i l l a (visszatér.)

Atyám! ellőttem a' nyilat,
Nézd hogy' remegnek ujjaim.

H á b a d o r.

Halálnak színe arczodon,
Mi lelt oh lányom tégedet?

C s i l l a.

Vad kergetett meg. Nézzed ott,
Ott a' berekből tört elő,
A' többi tüstént elfutott;
De ez pihegve jött felém.
Nyögése mint az emberé.
Futása, mint a' remeké.
Ah itt közelget, jaj nekem!

H o r v a (sebesedve jó.)

Vedd vissza szép vadász lány! a' nyilat,
Mélyen hatotta keblemet.

C s i l l a.

Egek hatalma! oh ki ez?
Halál feszíti keblemet.

H o r v a (megösmervén.)

Hah Csilla! te lettél gyilkosom. —

Te Csilla és ez ősz együtt? (nyilát kiszakasztván
Itt van vegyétek vissza a' nyilat.

Itt keljen halmom a' tetőn.

Te Csilla itt ülj halmomon ,

'S éjfélkor ébreszsz engemet.

Éjfélkor és éjfél után

Viharban ébred Horva fel. (meghal)

H á b a d o r.

Elért hát sorsod téged is ,

Te hősök' ifju csillaga !

Oh átok fekszik e' napon ,

Átok terajta Hábador.

C s i l l a (Horvához rogyván a' nyillal.)

Temess el engem Hábador!

Temess Horvához engemet.

E' véres nyíl az én nyilam.

Temesd el ezt is oh atyám !

Itt — itt szívemben van helye.

H á b a d o r.

'S te is, te gyenge szép virág !

Hervadva dőlsz-e el te is ,

'S telem' havában én fölöttem

Hiába sírom búmat el ?

Most Hábador! most ásd meg sírodat!

Ím én boszúra jöttem el ,

'S hogy most az megvan, a' napot ,

'S fogantatásom' éjét átkozom.
Ki játszik ott fenn így velünk?
Kéblünkbe forró vágyat ad,
'S csak akkor hagyja telni azt,
Midőn már lángja megszakad. —
Ne mondja gyermek énnekem,
Hogy boldog: a' ki sokáig él;
(hozzájok borultában)
Az boldog, a' ki meghal mint ezek,
Ki mélyen alszik föld alatt.

VÖRÖSMARTY.

A' P É N Z.

Pénz! te vagy az, kinek a' föld' minden nemzete hódol,
'S mint bálványistent porba borúlva imád;
Néked az ifjúság, mellynek szeles élte fecsérő,
'S a' fűsvény ősz kor égve hoz áldozatot,
Oltárodra pazar markokkal hinti teményét,
'S váltig epedve sohajt földi malasztod után. —
Pénz! te vagy a' kútő, mellyből a' vétkek erednek,
'S a' sok ezer rosznak rút isza-párja fakad.

A' magzatnak, hogy atyját a' holtakhoz idézze,
 Gyors markába te adsz — adsz fene gyilkos aczélt;
 Benne te gyújtsz ingert, hogy mérget az édes anyának
 A' sír' gyászmartján enyhitalába kever.
 Általad a' deli szűz' ártatlansága lenyugszik,
 'S égi szemérmének bíbora éjbe borúl;
 A' jámbor Matróna csalárd fényednek örülvén
 Százados erkölcsét Styx' fenekére üzi.
 Általad a' nőnek férjéhez enyészik hűsége,
 'S a' buja gazdagnak titkon eladja magát.
 A' fegyvert te fened, melly gyilkos erővel az égi
 Ártatlanságnak hattyumelyébe merül;
 Gyáva lesz általad a' bajnok, siket a' szűz igázság,
 'S a' szent erkölcs is gyászosan arczra bukik. —
 Hajh! kire a' kegyelem' fényét te hatalmas! ereszted,
 'S mint boldogra valód' nyájas alakja nevet,
 Annak szárnya terem, felemelkedik a' nagy Olympra,
 Széket ajánlanak ott néki az égi karok. —
 A' te erős védpajzsod alatt a' törpe bolondság
 A' bölcsességnek fényes ülésire lép;
 'S mindenik égövről egy szörnyű sáska sereggént
 Eljön az ostobaság, 's hoz neki áldozatot.
 Benned az a' bűbajos erő, melly által az Orkusz'
 Undok szörnye az ég' kellemes angyala lesz!

A' természet' szent törvényinek ősi szabását
 Megváltoztatod, és dúrva zavarba hozod.
 A' fázékony öreg, ki az életet únja, virágzó
 Ifju lesz általad, és bölcs az idétlen eszű.
 A' te varázsvessződ az egész földszínre kiterjed,
 'S pólusról pólust ér diadalmas hegye. —

* * *

Így festém le vakító Pénz! ártalmas erődet,
 Mert erszényem üres, és lelapúlva marad —
 A' bölcslet követem, ki javad' becsmelve tekinti,
 Látván, hogy zsebeit mostoha sorsra hagyod. —
 Földi malasztodat áraszd rám 's ecsetemmel azonnal
 Lételedd' értékét égi tetőkre viszem.

SZENVEY.

HORTENZIA' BÚCSÚDALA.

VOUS ME GUITTEZ POUR ALLER A LA GLOIRE.

Elhagysz engem hogy dics-útagon lebeghess,
 Bús szívem társ minden lépteiddel;
 Menj, az örök emlék' templomába repdess,
 Halhatatlan légy — csak ne feledj el!

Hű fen tisztkörödben mint a' szerelemben,
 Hírre vágyj, de a' veszélyt kerüld el;
 A' csatákban 's merre hős dandárod lebben,
 Környüllengelek — csak ne feledj el!

Ah de mit tegyek e' kínos gyötrelembe' ?
 Béke és had egyenlőn ijeszt el:
 Itt halál, ott hány uj Szép tün majd szemedbe!
 Megtetszel nekik — ah ne feledj el!

Megtetszel, 's mindenkor te győzendsz: Ámor
 Marsszal mindent kényedhez bilincsel;
 El ne kábítson a' győzti édes mámor,
 Légy boldog — csak engem ne felejtse el!

S. T É Z I.

A' TEMETŐBEN ANDALGÓ.

Melly tiszta esend ővedz holttak-hazája !
 Csak a' Zephír, ha lantperdülve zeng,
 'S Chitóne mellett Czipruszidra leng,
 Szürkül keresztet lelkid' éjszakája.

A' döllyf' 's irígység durva furiája,
 Melly a' porélet' tengerén keréng,
 Érisz, kitől világok sarka reng —
 Megnémul itt, — enyészet dől reája. —

Hogyan ! te borzadol természetem ?
 Hát olly nehéz elhagyni a' világot,
 Hol annyi baj koczkázza életem' ? —

Oh nem — nem ölhetek meg ifjuságot,
 Az élet édes ; — ezt a' szép virágot
 Én ősze illy korán nem téphetem !

SZENVEY.

A' BOLDOG PILLANAT.

O a' hajnalszín gyönyör ajkakat, o az egeknek
 Csillagival testvér-fenyű kies szemeket
 Lányka, ki adta neked? szólék, 's a' lányka pirúltan
 Földre süté a' két mennyei szép szemeket.
 Ontsd-le te fenndörgő felhőidet: ám ha mosolygra
 Felveti pillanatit lángba borúl az Olimp.

BAJZA.

AZ ÉLET' VEZÉREI.

(Schiller.)

Két örlélek van, melly téged az életen át visz,
 Boldog! ha mind kettő nyújtja baráti kezét.
 Egyike vídám játékkal rövidíti az útát
 Karján könnyebb lesz sors neked, és hivatal.
 Nyájas enyvelgéssel vezet a' rémtorku nyiláshoz,
 Mellyen túl az örök Lét' csuda tengere van.
 Némán és komolyan fogadd itt a' másika téged,
 'S Enczeladus karral túl ragad a' vad üröm
 Egynek ajánlani óvd magad'! e' végsőre szerencséd'
 Földi! ne bízd soha is; 's arra ne érdemedet.

SZENVEY.

A' VERSENYGŐ SZIV ÉS ÉSZ.

É s z : Éjjel nappal epesztenek
 Komor gondjaim ,
 Nyugtalanok , kedvetlenek
 Hajnalim 's alkonyaim :
 Maradj el hát oh szerelem !
 Édes mérged' nem szívelem ,
 Ha így bánysz velem.

s z i v : A' biztató reményeknek
 Nagy a' hatalma ,
 A' mostani keserveknek
 Egy szép szűz lesz jutalma :
 Maradj hát édes szerelem !
 Mosolygó arczod' kedvelem ,
 Maradj itt velem.

É S Z : Bé van kötve Ámor' szeme ,
 Nyájasan köszönt ,
 De aztán megvakít 's eme
 Veszélyes örvénybe dönt :
 Maradj el hát oh szerelem !
 Édes mérged' nem szívvelem ,
 Ha így bánsz velem.

S Z I V : Sőt ki szeret mit a' hegyről ,
 Mindent messze lát ,
 Vigyáz , letépi szeméről
 A' sötétség' fátyolát :
 Maradj hát édes szerelem !
 Mosolygó arczod' kedvelem
 Maradj itt velem.

É S Z : Akkor a' szép tudományok
 Árván maradnak ,
 Ha fő tárgyul a' leányok'
 Kedvét teszed magadnak.
 Maradj el hát oh szerelem !
 Édes mérged' nem szívvelem ,
 Ha így bánsz velem.

S Z I V: Ámor azért el nem veszti
 Pallasz' kegyelmét;
 Sőt szépre, nagyra ébreszti
 A' szunnyadozó elmét.
 Maradj hát édes szerelem!
 Mosolygó arczod' kedvelem
 Maradj itt velem.

É S Z: Szeress tehát oh veszett szív!
 De majd meglátod,
 Nem leszen hozzád mindég hív
 A' ki most jó barátod;
 Akkor így énekelsz velem:
 Maradj el mérges szerelem!
 Ha így bánsz velem.

S Z I V: Élek halok a' kedvesért,
 Csak ő legyen hív,
 Tudom: hogy soha meg nem sért
 Engemet más mérges ív;
 Tehát csak ezt énekelem:
 Maradj mosolygó szerelem,
 Maradj itt velem!

É s z : Elkapják tőled, nehezen
 Lesz tiéd a' szűz,
 'S lantod majd búsan zeng ezen,
 'S csak illy bánathangot űz :
 Maradj el álnok szerelem !
 Csalárdságod' nem szívelem,
 Ha így bánasz velem.

s z i v : Levernek már a' bús gondok,
 'S ezen jós szavak ;
 Úgy hát mindenről lemondok,
 Nem akarok lenni vak.
 Maradj el hát oh szerelem !
 Édes mérged' nem szívelem,
 Ha így bánasz velem.

KOVÁCS TAMÁS.

A' N A P H O Z.

Nap! te, kiből az Istennek
 Bő áldása csergedez,
 Kiből földünkre mindennek
 Tenyészte ömledez;
 Égnek legroppantabb teste,
 Feje minden csillagnak,
 Kit keze még le nem feste
 A' lelkesült agyagnak!

Elolvad valód kellemén
 Szívem csuda eredet!
 A' midőn megtekintem én
 Ragyogó szűz képedet; —
 Van egy világnak mestere,
 A' te arczod mutatja,
 Kitől minden él'tet nyere,
 Ki mindnyájunk' köz atyja.

Te vagy a' sok világoknak
 Lét adó nagy tengere,
 Annyi, sok alkotmányoknak
 Élet ömlesztő ere;
 Benned él e' nagy természet,
 Benned újra születik,
 Mindennémű szép tenyészet,
 Benned eszközöltetik.

A' nagy világ áldva nézi
 Bibor színű keltedet,
 Keblét varázs báj igézi
 Hogyha szívja fényedet;
 Tőled villámként oszolnak
 Az éj' setét ködjei,
 Megifjúlt élettél folynak
 A' teremtés erei.

Feljössz a' hév dél' pontjára,
 'S csudálatos életed,
 Áltadta földnek javára
 Mindenét megérleted;

Mindenek a' te jóltévő
 Fényed által teremnek,
 Az egész föld színen lévő
 Állatnak és embernek.

A' nagy világ háladással
 Néz lenyugtod' körére,
 Néz reád — mint egy áldással,
 Tellyes Isten képre;
 Alig jön felénk az este,
 'S íme ohajtjuk megint
 Kelted', melly biborral festve
 Reánk annyi áldást hint. — —

Gyermekek! ki most bájjal tele
 Éled a' szép örömkényt,
 Aranykorod' gyöngy reggele
 Nyújt e' rólad olly reményt,
 Hogy valaha nemzetednek
 Munkás hasznos tagja léssz?
 'S megszorúlt emberfelednek
 Tiszta szívből jókat téssz?

Férjfiú! ki mostan állasz
 Korod' arany delében,
 Mi jót 's hasznosat munkállasz
 Embernemed' ügyében?
 Fekszik e hazádnak java,
 Mint hű polgár szíveden?
 Van e az igaznak szava
 'S helye a' te lelkedén?

Ősz! te, kiben alig pislog
 Az életnek világa,
 'S kinek feje felett forog
 Már a' halál' kaszája;
 Vallyon intézted e mindég
 Úgy köteles dolgodat,
 Hogy a' Haza 's emberiség
 Megáldhassák nyugtodat?! —

SZENVEY.

A' MOHÁCSI NAP' HARMADIK SZÁZADÁN.

1826 , Augusztus' 29.

Főd' kősszorújit
Te ó szent
Hon-Génusz!
Gyászlep takarja:
De arczodon
Csendes hajnal derűl,
És kéjlöbogva
Felleng tekinteted
A' szép jövődő'
Fényárjain.
Leszállsz feledség'
Éjébe rejteni
A' messze század'
Bús képeit —
Ám vissza-lengnek ők
Miként az éjfé'l'
Sír-lelkei.

Mohács ! Mohács
 Honvér-szentelte sík !
 Feltűnöl némabúsan ,
 És széttomolva
 Elpusztúlt tériden
 Királyi thrónusz'
 Nagy romjai —
 És széttomolva
 Bezöldült hant alatt
 A' messze kornak
 Nagy ősei !

O Szentek , o Dicsők !
 Honförfögetegnek
 Véraldozatjai !
 Az ősz evék' szele
 Széllyel fuvalta
 Szent sírotok' porát :
 De a' nemes
 Utókor' ajkán
 Dal kél felettetek ,
 Dal , melly szelíden
 Hevűlve kéjre ,
 Hevűlve lánggra
 Kijegyzi a' tett'

Magas becsét ;
 'S gyászoló keblében ,
 Mély fájdalommal
 De büszke érzet'
 Fellengette közt ,
 A' szép emlékezet
 Borong a' csendes
 Virány felett ,
 Mint Szpárta' hamvain
 Az égi nagyság'
 Hős-nimbusza.

BAJZA.

F O G L A L A T.

A' Sziszeki győzödelem. (Horvát Endre.)	Lap.	1
A' boldog Férj. (Szenvey.)		36
A' vígjáték. (Kisfaludy Károly.)		37
A' Csákányi vérmenyekző. (Kölcsey.)		69
Élés a' jelenvalóval. (Szenvey.)		79
Nefelejts. (Mike.)		82
Hazámhoz a' Távolból. (Tessedik Ferencz.)		83
A' Barátság' ereje. (Guzmics Iszidor.)		84
A' Fellegekhez. (Bajza.)		86
Jó barát' intése barátjához. (Szenvey.)		88
A' Kegyeshez. (Sédel.)		91
Tokaj. (Tessedik Ferencz)		92
Solymos Dezső. (Kiss Károly.)		93
Kérelem. (Vörösmarty.)		112
Egy vár-omladékára. (Tessedik Ferencz.)		114
Elte. (Kisfaludy Károly.)		115
A' szerelemhez. (Gr. Teleki Ferencz.)		129
Hazámhoz. (Szenvey.)		135
Földi menny. (Vörösmarty.)		140
A' Betegek. Vígjáték. (Kisfaludy Károly.)		141
Phantasia. (Kölcsey.)		174

Tündérvölgy. (Vörösmarty.)	Lap. 175
Tollagi Jónás mint házas. (Szalai Benjamin.)	215
Epedés. (Kölcsey.)	251
Világi dolgok' forgandósága. (Szenvey.)	253
Katona-dal. (Sédél.)	261
Bácskai népdal. (Vitkovics.)	262
Schiller az ő Barátihoz. (Szenvey.)	264
Emlékül. (B.)	266
Hollókő. (Kiss Károly.)	267
A' világ panassza. (Szenvey.)	282
Homonna' völgye. (Vörösmarty.)	283
A' Pénz. (Szenvey.)	327
Hortenzia' búcsúdala. (S. Tézi.)	330
A' temetőben andalgó. (Szenvey.)	331
A' boldog pillanat. (Bajza.)	332
Az élet' vezérei. (Szenvey.)	332
A' versenygő szív és ész. (Kovács Tamás.)	333
A' Naphoz. (Szenvey.)	337
A' Mohácsi nap harmadik századán. (Bajza.)	341
Muzsika. (Winhkler Károly.)	—

P E S T E N,

PETRÓZAI TRATTNER MÁTYÁSNÁL.

JAVÍTÁSOK.

Helyett	olvasd	Lap	Sor.
sép	szép	140	12
hazudj	hazud	159	26

